

محتوای ویژه کتاب

- چکیده درس
- پاسخ به تمامی پرسش‌ها و کاربرگ‌های کتاب درسی
- ارزشیابی مستمر با پاسخ و ریزبارم
- آزمون‌های پایانی با پاسخ و ریزبارم

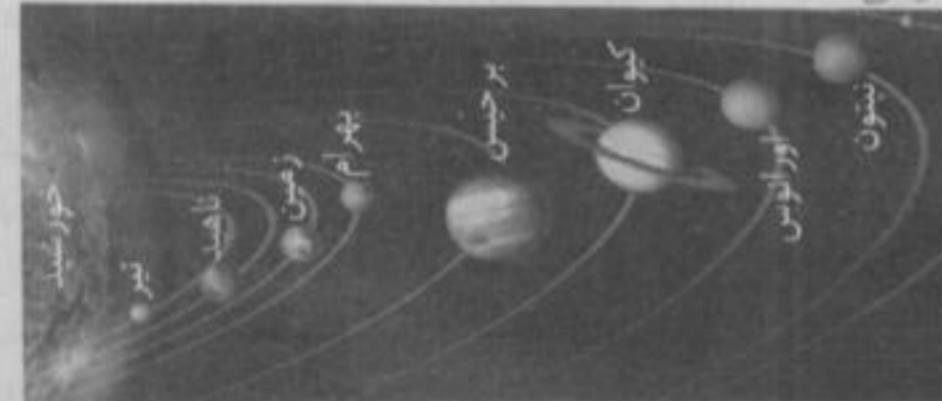
مطالعه اجتماعی

فصل ۱ سیاره ما، زمین

اکس ۱ گوی آبی زیبا

چکیده ترسرز

- ۱- زمین بخش کوچکی از منظومه شمسی است.
- ۲- منظومه شمسی از یک ستاره به نام خورشید و اجرام آسمانی تشکیل شده است.
- ۳- منظومه خورشیدی دارای (دروندی) چهار سیاره نزدیک به خورشید که سطوح سنگی و جامد دارند.
(بیرونی) چهار سیاره دورتر که از گازهای مختلف تشکیل شده است.
- ۴- نام هشت سیاره منظومه خورشیدی هشت است.

- ۵- در بین سیاره‌های نزدیک به خورشید، زمین بزرگترین سیاره است.
- ۶- زمین سومین سیاره منظومه خورشیدی است.
- ۷- فاصله زمین تا خورشید ۱۵۰ میلیون کیلومتر است.
- ۸- تنها قمر زمین ماه نام دارد.
- ۹- تعداد قمرهای سیاره‌های گازی زیاد است.
- ۱۰- سیاره مشتری ۱۶ قمر دارد.
- ۱۱- خورشید سرچشمه اصلی نور و گرمای زمین است.
- ۱۲- قطر خورشید ۱۰۹ برابر قطر زمین است و جرم آن ۳۳ هزار برابر جرم زمین است.
- ۱۳- به تعداد زیادی از سیاره‌ها و ستاره در آسمان، کهکشان می‌گویند.

۱۴- ستاره خورشید یکی از ستاره‌های کهکشان راه شیری است.

۱۵- شکل کهکشان راه شیری، مارپیچی است.

۱۶- سطح کره زمین را خشکی‌ها و آب‌ها پوشانده است.

۱۷- موقعیت قرار گرفتن یک پدیده روی کره زمین موقعیت مکانی آن پدیده است.

۱۸- استوا دایره بزرگ فرضی است که زمین را به دو قسمت مساوی شمالی و جنوبی تقسیم می‌کند.

۱۹- مدارها دایره‌های فرضی هستند که به موازات استوا کشیده می‌شوند.

۲۰- مدارها از 90° تا 0° درجه شمالی و جنوبی درجه‌بندی می‌شوند.

۲۱- به دایره‌های فرضی که از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده‌اند، نصف‌النهار گویند.

۲۲- نصف‌النهار مبدأ (گرینویچ) خط فرضی است که کره زمین را به دو قسمت شرقی و غربی تقسیم می‌کند.

۲۳- نصف‌النهارها از 0° تا 180° درجه غربی و 180° درجه شرقی درجه‌بندی می‌شوند.

۲۴- هر نقطه از کره زمین بر روی یک مدار و یک نصف‌النهار قرار دارد که به آن مختصات جغرافیایی می‌گویند.

۲۵- به فاصله هر نقطه با نصف‌النهار مبدأ طول جغرافیایی می‌گویند.

۲۶- به فاصله هر نقطه با خط استوا عرض جغرافیایی می‌گویند.

فعالیت

۱- زمین و سه ستاره دیگر درونی منظومه خورشیدی (تیر، زهره، بهرام) چه تفاوت‌هایی دارند؟ - از نظر فاصله تا خورشید ۲- گازها یا جو موجود در آنها ۳- تعداد قمر ۴- حجم ۵- مدت زمان چرخش به دور خورشید

۲- سه تفاوت سیاره‌های درونی و بیرونی منظومه خورشیدی را بیان کنید (مدار گردش، جنس و ترکیب، قمر). ۱- تعداد قمرهای سیاره‌های بیرونی بیشتر از سیاره‌های درونی است. ۲- سیارات درونی از سطوح سنگی و جامد و سیارات بیرونی از گازهای مختلف تشکیل شده‌اند. ۳- مدت زمان گردش مدارهای سیاره‌های بیرونی بیشتر از سیاره‌های درونی است.

۳- (الف) پرس‌وجو کنید که آیا تاکنون در اکتشافات فضایی، اثربار از حیات در نقاط دیگر فضا یافت شده است. بله، براساس مکانیزم بقای موجودات، موجودات به خصوص انسان برای بقا نیازمند اکسیژن (هوا)، آب و غذا است. به گفته کارشناسان به غیر از زمین سه سیاره دیگر وجود دارد: ۱- بهرام (مریخ) ۲- یکی از ماههای (قمرهای) مشتری، ۳- یکی از ماههای کیوان. کمربند خورشید یعنی جایی که سیاره‌ای دارای آب و جو مناسب است، مانند زمین، ناهید و بهرام.

(ب) به نظر شما چرا در کاوش‌های فضایی به تحقیق درباره سیاره مریخ (بهرام) بسیار توجه می‌شود؟ به علت دارا بودن بخ‌های قطبی، دره‌های گود، کوه، غبار توفان و کج بودن محور گردش که باعث شده مانند زمین دارای فصل باشد.

۴- (الف) با مراجعه به کتاب‌های علوم و نجوم یا پایگاه‌های اینترنتی، چند مورد از شگفتی‌های کهکشان‌ها و اجرام آسمانی، منظومه خورشیدی و سیاره زمین را استخراج کنید و در کلاس بخوانید. سیاره ناهید: دو مین سیاره سامانه خورشیدی است. میان زمین و تیر قرار گرفته است. نزدیک‌ترین سیاره به زمین و بعد از ماه، درخشان‌ترین جرم آسمانی و طبیعی است. ناهید داغ‌ترین سیاره در سامانه خورشیدی است. این سیاره ماه یا قمر ندارد و از چند دیدگاه مانند جرم، گرانش و ترکیبات ساختاری به زمین شبیه است، به همین دلیل خواهر زمین نامیده می‌شود.

خورشید: یک توب شعله‌ور بزرگ در مرکز منظومه خورشیدی است. خورشید فقط از گاز تشکیل شده است و نزدیک‌ترین ستاره به کره زمین است. فاصله خورشید از زمین $149/680 \times 10^9$ کیلومتر است. جرم خورشید $332/900$ برابر جرم زمین است. خورشید حدود $4/5$ میلیارد سال قبل، همان زمانی که منظومه شمسی (خورشیدی) ابری از گاز و گرد و غبار بود، به وجود آمده است.

(ب) به نظر شما، تفکر در این شگفتی‌ها چه ارتباطی با موضوع خداشناسی دارد؟ جهان آفرینش مجموعه‌ای از شگفتی‌هاست و وقتی این شگفتی‌ها را می‌نگریم، عظمت خداوند را در جهان احساس می‌کنیم و هرچه را که جز اöst، کوچک و حقیر می‌شماریم. جهان آفرینش و نقش‌های زیبای آن، کتاب بزرگی است که هر کلمه آن دلیل روشنی بر وجود آفریدگار جهان است. جهان هستی بهترین و زیباترین کلاس خداشناسی و زبان گویای علم و قدرت الهی است.

(پ) از معنی آیه ۵۷ سوره غافر چه می‌فهمید؟ آفرینش آسمان‌ها و زمین بسیار بزرگ‌تر از آفرینش انسان است. بدین معنی که آفرینش انسان و زنده کردن او در روز قیامت در مقایسه با عظمت عالم هستی ذره ناچیزی است و نشان‌دهنده روز معاد است.

۶

فعالیت

۵- ایران در نیمکره شمالي قرار دارد یا نیمکره جنوبی؟ نیمکره شرقی یا نیمکره غربی؟ چگونه می‌فهمید؟ در نیمکره شمالی و شرقی قرار دارد. با کمک یک کره جغرافیایی، چون ایران در شمال خط استوا و شرق نصف‌النهار مبدأ قرار گرفته است.

۷

فعالیت

۷- به کمک معلم، چند کره جغرافیایی را به کلاس بیاورد؛ به طوری که هر گروه، یک کره در اختیار داشته باشد. سپس در هر گروه:

ب) سه مکانی را که روی یک مدار قرار دارند، در نظر بگیرید آیا این سه مکان عرض جغرافیایی یکسانی دارند؟ چرا؟
جهان آفرینش مجموعه‌ای از شگفتی‌های است و وقتی این شگفتی‌ها را می‌نگیریم، عظمت خداوند را در جهان احساس می‌کنیم و هرچه را که جز اوست، کوچک و حقیر می‌شماریم. جهان آفرینش و نقش‌های زیبای آن، کتاب بزرگی است که هر کلمه آن دلیل روشنی بر وجود آفریدگار جهان است. جهان هستی بهترین و زیباترین کلاس خداشناسی و زبان گویای علم و قدرت الهی است.

پ) سه مکانی را که روی یک نصف‌النهار قرار دارند، در نظر بگیرید و بگویید آیا این سه مکان طول جغرافیایی یکسانی دارند؟ چرا؟ بله چون تمامی نقاط روی یک نصف‌النهار دارای طول جغرافیایی برابر هستند.

۸- کاربرگه‌های شماره ۱ و ۲ را کامل کنید.

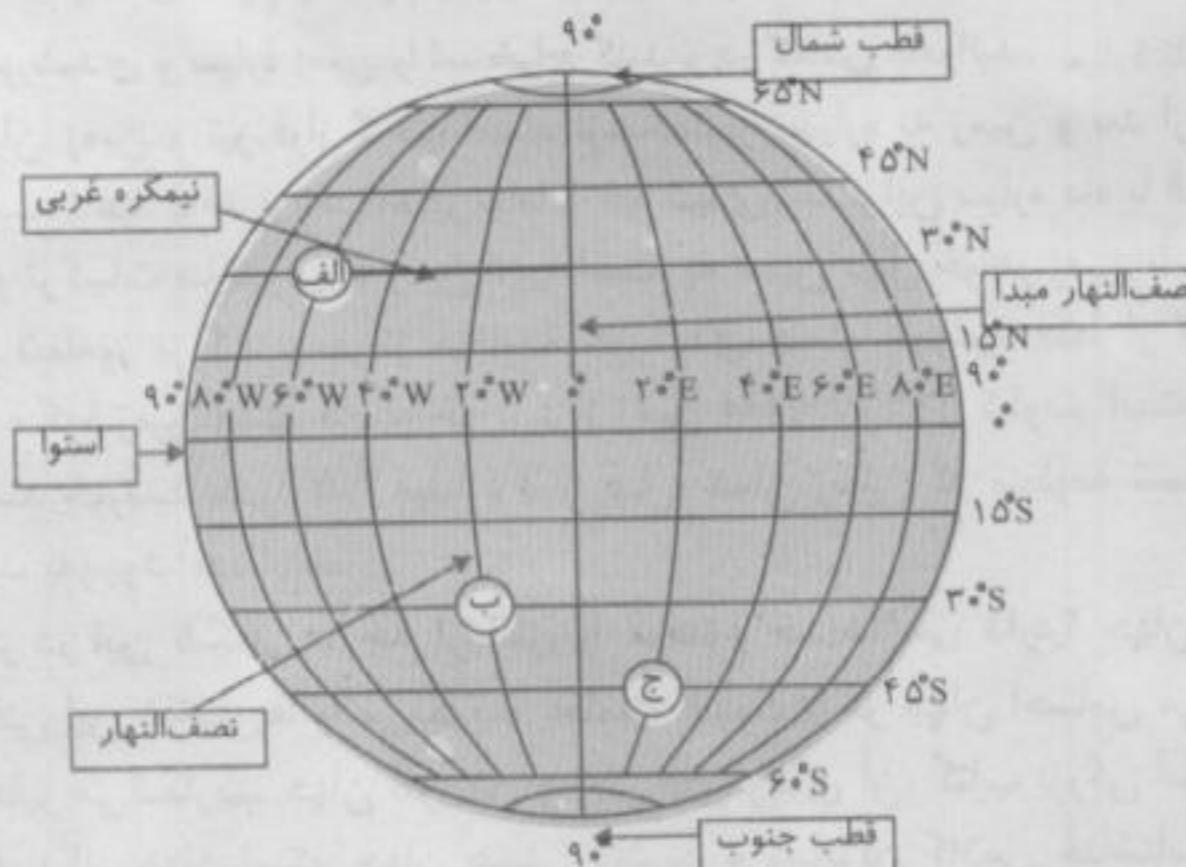
به شکل کره زمین که خطاهای فرضی نصف‌النهار و مدار از آن عبور کرده‌اند، وقت کنید. این خطاهای با قطع کردن یکدیگر، شبکه‌هایی را به وجود آورده‌اند.

۱- هریک از عبارت‌های زیر را مانند مثال در جای مربوط بنویسید.

نصف‌النهار مبدأ قطب شمال استوا قطب جنوب طول جغرافیایی عرض جغرافیایی

۲- با توجه به شکل زیر طول و عرض جغرافیایی مکان‌های زیر را بنویسید.

عرض جغرافیایی	طول جغرافیایی	مکان
۳۰°N	۶۰°W	الف
۳۰°S	۲۰°W	ب
۴۵°S	۲۰°E	ج

کاربرگه شماره ۲

۱- نزدیک‌ترین طول و عرض جغرافیایی به هریک از مکان‌های زیر را بنویسید.

(رودبار) $\leftarrow 28^{\circ}N$ و $58^{\circ}E$ (رسنگان) $\leftarrow N 30^{\circ}$ و $E 56^{\circ}$

(یزد) $\leftarrow N 32^{\circ}$ و $E 54^{\circ}$ (بندرعباس) $\leftarrow 27^{\circ}N$ و $E 56^{\circ}$

۶

(۱) (۲) (۳) (۴)

کاربرگه

۷۱۶

۲- نام شهر یا روستایی را که در نقاط زیر واقع شده است، به طور تقریبی بنویسید.

N^{30°, ۳۰' E}, ۲۶° N (سردشت) N^{۳۰°, ۵۵' E}, ۵۶° E (کرمان)

۳- به نظر شما، آیا ممکن است برای نشان دادن طول و عرض جغرافیایی مکانی در کشور ایران از علامت‌های W (غرب) و S (جنوب) استفاده کنیم؟ چرا؟ خیر، چون ایران در نیمکره شمالی و شرقی قرار دارد.

فعالیت

شهر مَکَه در کشور عربستان و در جنوب غربی ایران واقع است. بنابراین، در ایران ما به سمت جنوب غربی نماز می‌خوانیم و هرگاه می‌خواهیم جهت قبله را پیدا کنیم، ابتدا جهت جنوب را جست و جو می‌کنیم و سپس به سمت غرب متمایل می‌شویم. میزان تمايل ما به سمت غرب در نواحی مختلف فرق دارد. به نقشهٔ رو به رو توجه کنید و از سه شهر مشهد، بندرعباس و تبریز خطی به سمت خانه کعبه رسم کنید.

۹- مردم بندرعباس نسبت به ساکنان تبریز برای اینکه در جهت قبله قرار بگیرند، بیشتر به سمت غرب متمایل می‌شوند یا کمتر؟ بیشتر

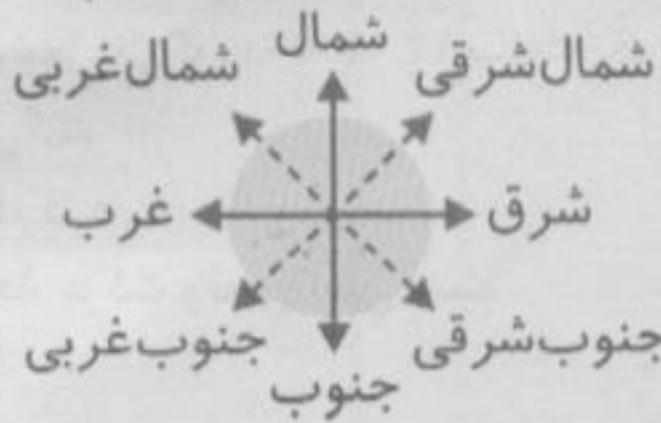
۱۰- در آدیس آبابا (ایتالی) و قاهره، قبله در کدام سمت است؟ در آدیس آبابا شمال شرقی و قاهره جنوب شرقی

۸

مطالعات اجتماعی

۱۱- با استفاده از یک نقشهٔ جهان‌نما بگویید که در مالزی قبله رو به کدام سمت است؟ شمال غربی

ارزشیابی مستمر

۱- بزرگ‌ترین سیاره نزدیک به خورشید چه نام دارد؟ (۵/۰ نمره)

- (الف) بهرام (ب) زمین (ج) ناهید (د) تیر

۲- سیاره مشتری دارای چند قمر است؟ (۵/۰)

- (الف) ۱ (ب) ۱۰ (ج) ۱۶ (د) ۱۷

۳- فاصله زمین تا خورشید ۱۵۰ میلیون کیلومتر است. (۵/۰)

۴- استوا دایرۀ فرضی است که زمین را به دو نیمکره شرقی و غربی تقسیم می‌کند. (۵/۰)

۵- هر نقطه از زمین بر روی یک و قرار دارد که به آن مختصات جغرافیایی می‌گویند. (۱)

۶- خورشید سرچشمۀ اصلی و زمین است. (۱)

۷- تنها قمر زمین چه نام دارد؟ (۱)

۸- زمین چندمین سیاره منظومه شمسی است؟ (۱)

- ۹- کهکشان چیست؟ (۱)

۱۰- منظومه شمسی در کدام کهکشان قرار گرفته است؟ (۱)

۱۱- نحوه درجه بندی مدارها را بنویسید. (۲)

۱۲- عرض جغرافیایی را توضیح دهید. (۱)

۱۳- طول جغرافیایی را توضیح دهید. (۱)

۱۴- نام چهار سیاره بیرونی منظومه شمسی را نام ببرید. (۲)

۱۵- تفاوت سیاره های بیرونی و درونی در چیست؟ (۲)

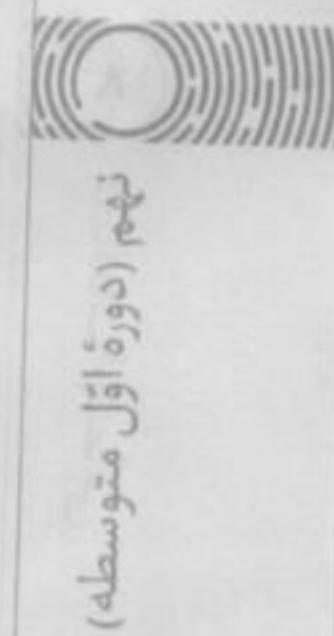
۱۶- نصف النهار مبدأ یا گرینویچ را توضیح دهید. (۱/۵)

۱۷- نحوه درجه بندی نصف النهارها را بنویسید. (۱/۵)

۱۸- موقعیت مکانی را توضیح دهید. (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

یک پدیده روی کره زمین (۱) دو قسمت شرقی و غربی تقسیم می‌کند. (۱/۵) ۱۷ از ۰ تا ۱۸۰ درجه غربی و شرقی (۱/۵) ۱۸ موقعیت قرار گرفتن بیرونی دور از خورشید هستند. (۰/۵) و از گازهای مختلفی تشکیل شده‌اند. (۰/۵) ۱۶ خط فرضی که کره زمین را به نیپتون (۰/۵) ۱۵ سیاره‌های درونی نزدیک به خورشید هستند (۰/۵) و سطوح سنگی دارند (۰/۵) ولی سیاره‌های قطه با خط استوا (۱) ۱۳ فاصله هر نقطه با نصف‌النهار مبدأ (۱) ۱۴ برجیس (۰/۵)- کیوان (۰/۵)- اورانوس (۰/۵)- جمع شده‌اند، کهکشان می‌گویند. (۱) ۱۵ راه شیری (۱) ۱۱ ۰ تا ۹۰ درجه شمالی و جنوبی (۲) ۱۲ فاصله هر نور (۰/۵)- گرمای (۰/۵) ۷ ماه (۱) ۸ سومین (۱) ۹ به تعداد زیادی از سیاره‌ها و ستاره‌ها که دور هم ۶ گزینه (ب) (۰/۵) ۲ گزینه (ج) (۰/۵) ۳ درست (۰/۵) ۴ نادرست (۰/۵) ۵ مدار (۰/۵)- نصف‌النهار (۰/۵)

۲ حرکات زمین

پنجمین درس

- ۱- به چرخش زمین به دور محور خود حرکت وضعی می‌گویند که هر ۲۴ ساعت یکبار رخ می‌دهد.

۲- زمین روشنایی خود را از خورشید دریافت می‌کنند.

۳- حرکت خورشید در آسمان حرکت ظاهروی نام دارد.

۴- اختلاف ساعت و پدید آمدن شب و روز نتیجه حرکت وضعی زمین است.

واقعی

رسمی

۵- انواع ساعت

۶- کره زمین از ۲۴ ساعت تشکیل شده است.

۷- هر ساعت ۱۵ درجه پهنا دارد.

۸- همه نصف‌النهارهایی که داخل یک ساعت قرار گرفته‌اند، به طور توافقی ساعت یکسانی دارند.

۹- کشورهای وسیع مانند چین دارای چند ساعت رسمی هستند.

۱۰- چرخش زمین به دور خورشید حرکت انتقالی نام دارد.

۱۱- مدت زمان گردش زمین به دور خورشید ۳۶۵ روز و ۶ ساعت است.

۱۲- هر چهار سال یکبار به سال رسمی یک روز اضافه می‌شود که سال کیسه می‌گویند.

۱۳- فصل‌ها به دلیل گردش زمین به دور خورشید به وجود می‌آید.

۱۴- علت تغییر زاویه تابش خورشید، مایل بودن محور گردش انتقالی زمین است.

اول تیرماه رخ می‌دهد.

طول روزها بیشتر است.

۱۵- انقلاب
تابستانی

خورشید در نیم کره شمالی به مدار رأس‌السرطان به‌طور عمود می‌تابد.

طولانی‌ترین روزدر این نیمکره است.

در نیمکره شمالی در اول تیرماه، منطقه وسیع‌تری در معرض نور خورشید است.

اول دی ماه رخ می‌دهد.

طول روزها کوتاه‌تر است.

خورشید به مدار رأس‌الجدى در نیمکره جنوبی به طور عمود می‌تابد.

در نیمکره شمالی در اول دی ماه بخش کم‌وسعت‌تری در معرض نور خورشید است.

بهاری: اول بهار شب و روز برابر است.

پاییزی: اول پاییز شب و روز برابر است.

۱۶- انقلاب زمستانی

۱۷- اعتدالین

۹

سؤال متن

زمین، روشنایی خود را از نور خورشید می‌گیرد اما نور خورشید در زمان معین فقط نیمی از زمین را روشن می‌کند. چرا؟

به دلیل مایل بودن محور چرخش زمین، در زمان معین قسمت معینی از زمین رو به نور خورشید قرار می‌گیرد.

اگر زمین به دور خود نمی‌چرخید، چه اتفاقی می‌افتد؟ همیشه یک قسمت از زمین روشن و قسمت دیگر تاریک بود.

۱۳

۱۰

قطایعات
نهاد

۱۱

سؤال متن

مردم هند طلوع خورشید را زودتر می‌بینند یا مردم ایران؟ هند

هنگام ظهر در ایران زودتر فرا می‌رسد یا در عربستان؟ ایران

فعالیت

۱- الف) در زندگی روزمره ساعت واقعی چه کاربردی دارد؟ استفاده برای اوقات شرعی و فرایض دینی.

ب) چرا از ساعت رسمی استفاده می‌کنیم؟ مثال پیاوید. برای جلوگیری از مشکلات جایه‌جایی قطارها، هواپیماها، تعیین وقت قرارها و ملاقات‌ها، شروع و پایان کار اداره‌ها و مغازه‌ها.

۲- با توجه به نقشه مناطق زمانی، بگویید اگر کسی از تهران به پاریس سفر کند، باید ساعت خود را جلو بکشد یا عقب؟ چرا؟ به عقب بکشد، چون خورشید از سمت شرق طلوع می‌کند و تهران زودتر تاریک می‌شود.

۳- اگر مسافری از تهران به توکیو (ژاپن) سفر کند، باید ساعت خود را جلو بکشد یا عقب؟ چرا؟ جلو بکشد، چون ژاپن سمت شرق زمین قرار دارد و زودتر هوا روشن می‌شود.

۱۲

سؤال متن

در همین زمان، نیمکره جنوبی چه وضعی دارد؟ وقتی در نیمکره شمالی اول تابستان است در نیمکره جنوبی اول زمستان می‌باشد و برعکس.

۱۳

فعالیت

۴- اگر میانگین سرعت گردش زمین به دور خورشید در یک ثانیه 30 کیلومتر باشد، سرعت حرکت زمین به دور خورشید در یک ساعت چقدر است؟

$$\text{ثانیه} = 3600 \quad \text{دقیقه} = 60 \quad \text{ساعت} = 1$$

$$\text{کیلومتر} = 108000 \quad \text{ثانیه} = 3600 \times 30 = 108000 \quad \text{دقیقه} = 1$$

يعنى سرعت گردش زمین به دور خورشید 108000 کیلومتر بر ساعت است.

۵- موقعیت سه شهر پاریس، لیبرویل و کیپ تاون را با توجه به دایره روشنایی در اول تیرماه و اول دی ماه توضیح دهید.

پاریس و لیبرویل در نیمکره شمالی زمین قرار دارند، در اول تیرماه این منطقه در معرض نور خورشید قرار دارد و در نتیجه طول روزها از شب بیشتر است و کیپ تاون در نیمکره جنوبی زمین قرار دارد و منطقه کمتری از زمین در معرض نور خورشید قرار دارد و در نتیجه طول شبها از روزها بیشتر است پاریس و لیبرویل در اول دی ماه، روزها کوتاه‌تر از شب‌هast و کیپ تاون روزهای بلندتری نسبت به شبها یافش دارد.

۶- چرا در اول تیرماه در ناحیه مدار قطبی شمال، طول یک روز 24 ساعت و به عکس در مدار قطبی جنوب، طول یک شب 24 ساعت است؟ در اول تیرماه خورشید در نیمکره شمالی، منطقه وسیع‌تری از کره زمین در معرض نور خورشید است.

- ۱- الف) با استفاده از یک نقشه، طول و عرض جغرافیایی کشور ایران را بخوانید و بنویسید. ب) به کمک معلم و با مراجعه به منابع، طول و عرض جغرافیایی شهر یا روستای محل زندگی خود را پیدا کنید. بنویسید.
- الف) طول و عرض جغرافیایی ایران: ۲۵ درجه و ۳ دقیقه الی ۳۹ درجه و ۴۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۴ درجه و ۵ دقیقه الی ۶۳ درجه و ۱۸ دقیقه طول شرقی ب) طول و عرض جغرافیایی تهران: ۵۱ درجه و ۱۷ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۳۳ دقیقه عرض شرقی و ۳۵ درجه و ۳۶ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۴۴ درجه عرض شمالی.
- ۲- به کمک معلم، طرز کار یک گیرنده «GPS» را مشاهده و بررسی کنید. برای جواب به این سوال به سایت www.knowclub.com مراجعه نمایید.
- ۳- معنی آیه‌های زیر را از قرآن کریم استخراج کنید و بنویسید. از این آیه‌ها چه می‌فهمید؟
- سوره انبیاء: آیه ۳۳: اوست خدایی که شب و روز را آفرید و آفتاب و ماه را خلق کرد که هر یک در مدار معینی سیر می‌کند.
- سوره یونس: آیه ۴۵: و روزی که خلائق را جمع آورد گویا (در دنیا) ساعتی از روز بیش درنگ نکرده‌اند، (در این روز) یکدیگر را کامل می‌شناسند، آنان که لقای خدا را انکار کردن بسیار زیان کرده‌اند و هرگز راه نیافته‌اند.
- سوره رعد: آیه ۲: خداست آن ذات پاکی که آسمانها را چنان که می‌نگرید بی ستون برافراشت آن گاه بر عرش (قدرت بر وجود کل) قرار گرفت و خورشید و ماه را مسخر اراده خود ساخت که هر کدام در وقت خاص به گردش آیند، امر عالم را منظم می‌سازد و آیات (قدرت) را با دلایلی مفصل بیان می‌دارد، باشد که شما به ملاقات پروردگار خود یقین کنید.
- سوره احکاف: آیه ۳۳: آیا کافران ندیدند خدایی که آسمانها و زمین را آفرید و هیچ از آفرینش آنها فرو نمادند البته هم او قادر بر آن است که مردگان را باز زنده کند؟ آری البته او بر هر چیز قادر است.
- سوره نازعات: آیه‌های ۲۷ و ۲۸: آیا بنای شما آدمیان استوارتر است یا بنای آسمان بلند که خدا آفرید؟
- که سقفی بس بلند و محکم بنیان در کمال زیبایی استوار ساخت.
- در می‌باییم که ماه و خورشید و زمین در مدار معینی سیر می‌کنند. و اشاره به گردش زمین و پدید آمدن شب و روز ...

ارزشیابی مستمر

- ۱- کره زمین از چند قاج تشکیل شده است؟ (۵/۰ نمره)
- (الف) ۲۰ (ب) ۲۲ (ج) ۲۴ (د) ۲۶
- ۲- کدام یک از کشورهای زیر دارای چند ساعت رسمی هستند؟ (۵/۰ نمره)
- (الف) ایران (ب) چین (ج) کره زمین (د) ژاپن
- ۳- حرکت خورشید در آسمان، حرکت ظاهری نام دارد. (۵/۰ نمره)
- ۴- هر قاج ۲۵ درجه پهنا دارد. (۵/۰ نمره)
- ۵- چرخش زمین به دور خورشید حرکت
- ۶- مدت زمان گردش زمین به دور خورشید
- ۷- علت تغییر زاویه تابش خورشید چیست؟ (۱/۰ نمره)
- ۸- سال کبیسه را توضیح دهید. (۱/۰ نمره)
- ۹- نتایج حرکت وضعی زمین را نام ببرید. (۱/۰ نمره)
- ۱۰- انواع ساعت را نام ببرید. (۱)
- ۱۱- نتایج حرکت انتقالی را بنویسید. (۱/۰ نمره)
- ۱۲- ویژگی‌های انقلاب تابستانی را نام ببرید. (۲)
- ۱۳- ویژگی‌های انقلاب زمستانی را نام ببرید. (۲)
- ۱۴- اعتدالین چه زمانی رخ می‌دهد؟ (۱)
- ۱۵- حرکت وضعی چیست؟ (۱/۰ نمره)
- ۱۶- در کدام قسمت از نیمکره شمالی و جنوبی خورشید عمود می‌تابد؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

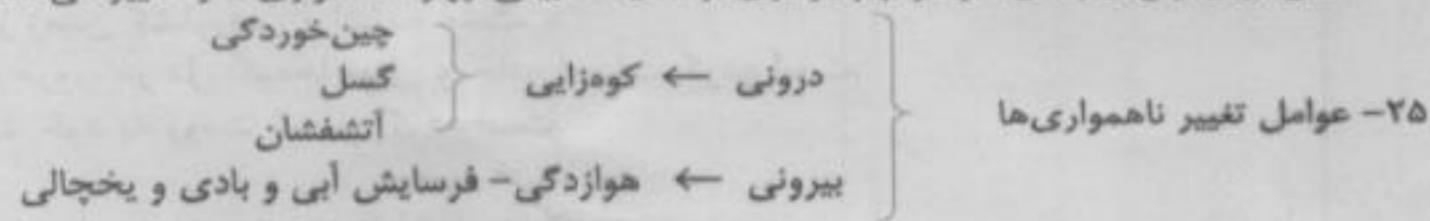
- ۱ گزینه (ج) (۰/۵) ۲ گزینه (ب) (۰/۵) ۳ درست (۰/۵) ۴ نادرست (۰/۵) ۵ انتقالی (۱) ۶ -
 ۷ به دلیل مایل بودن محور گردش انتقالی زمین (۱/۵) ۸ هر چهار سال یکبار (۰/۵) به سال رسمی (۰/۵) یک
 روز اضافه می شود (۰/۵) ۹ اختلاف ساعت (۰/۵) - پدید آمدن شب (۰/۵) و روز (۰/۵) ۱۰ رسمی (۰/۵)، واقعی (۰/۵)
 ۱۱ فصل ها به دلیل حرکت انتقالی به وجود می آیند، (۱/۵) ۱۲ اول تیرماه رخ می دهد (۰/۵)، طول روز بیشتر است (۰/۵)،
 طولانی ترین روز را دارد (۰/۵)، در نیمکره شمالی منطقه وسیع تری در معرض نور خورشید قرار دارد. (۰/۵) ۱۳ اول دی رخ
 می دهد (۰/۵)، روزها کوتاه است (۰/۵)، خورشید به مدار رأسالجدى در نیمکره جنوبی به طور عمود می تابد (۰/۵)- در اول دی
 ماه در نیمکره شمالی بخش کم وسعت تری در معرض خورشید است. (۰/۵) ۱۴ اول بهار (۰/۵)- اول پاییز (۰/۵) ۱۵ چرخش
 زمین به دور محور خود (۱) که هر ۲۴ ساعت یکبار رخ می دهد. (۰/۵) ۱۶ نیمکره شمالی (۰/۵)، مدار رأسالسرطان (۰/۵)
 نیمکره جنوبی (۰/۵)، مدار رأسالجدى (۰/۵)

فصل ۲ سنگ کره، آب کره، هوا کره

اک ۲ چهره زمین

چکیده در ساز

- ۱- سنگ کره (لیتوسفر): بخش خارجی کره زمین یا پوسته که حالت جامد دارد.
 ۲- آب کره (هیدروسفر): شامل اقیانوس ها، دریاها، دریاچه ها، رودها و بقیه آب ها می شود.
 ۳- هوا کره یا (اتمسفر): شامل گازهای اطراف کره زمین است.
 ۴- سنگ کره، آب کره و هوا کره که زندگی را برای انسان مناسب می سازند، زیست کره گویند.
 ۵- درصد زمین را آب تشکیل می دهد.
 ۶- روی کره زمین قاره های آسیا، اروپا، آمریکا، آفریقا، استرالیا و اقیانوسیه وجود دارد.
 ۷- سطح خشکی ها صاف نیست و دارای پستی و بلندی هایی نظیر فلات، کوه، تپه، دشت و جلگه است.
 ۸- به جلگه ها و دشت ها سرزمین های پست گویند.
 ۹- جلگه های پهناور در کنار دریاها و امتداد رودهای بزرگ به وجود می آید.
 ۱۰- به سرزمین های نسبتاً هموار اماً مرتفع که از اطراف به سرزمین های کمارتفاع و پست متنه می شود، فلات گویند.
 ۱۱- بلندترین فلات جهان تبت است.
 ۱۲- کوه های جوان، مرتفع، ۷ شکل، دارای شب تند و دره های تنگ هستند.
 ۱۳- کوه های پیر، ارتفاع کم، ۸ شکل، دارای قله های گنبدی، شب ملایم و دره های باز و هستند.
 ۱۴- عوامل درونی و بیرونی باعث پیدایش و تغییر شکل ناهمواری ها می شوند.
 ۱۵- کوه زایی از نتایج برخورد دو ورقه به یکدیگر است.
 ۱۶- چین خورده گی و یا شکستگی در پوسته زمین از نتایج حرکات کوه زایی است.
 ۱۷- رشته کوه هیمالیا در اثر چین خورده گی به وجود آمده است.
 ۱۸- گسل ها بر اثر شکسته شدن پوسته زمین بر اثر فشار بر لایه های رسوبی به وجود می آید.
 ۱۹- بر اثر بوجود آمدن گسل ها، کوه یا دره ایجاد می شود.
 ۲۰- کوه اتشفسانی بر اثر فوران مواد مذاب تشکیل می شود.
 ۲۱- کوه گنبدی بر اثر فوران نکردن مواد مذاب تشکیل می شود.
 ۲۲- عواملی از جمله هوازدگی، فرسایش آبی، بادی و یخچالی از عوامل بیرونی تغییر ناهمواری ها محسوب می شود.
 ۲۳- انسان نقش مهمی بر تغییر ناهمواری ها دارد.
 ۲۴- انسان برای رفع نیازهای خود و بهره برداری از محیط طبیعی چهره ناهمواری ها را تغییر می دهد.

۱۶

فعالیت

۱- زیست کرده برای حیات به هر یک از سه بخش سنگ کره، آب کره، هوا کرده چه نیازی دارد. توضیح دهید. آب کرده: رکن اساسی تشکیل زمین و ادامه حیات در زمین است. هوا کرده: برای تنفس و ادامه زندگی گیاهان و جانوران، سنگ کرده: محل رشد گیاهان و گونه های گیاهی است.

آیات رآن کریم را بخوانید و ارتباط آنها را با این درس توضیح دهید. به دلیل اهمیت شناخت زمین و شناخت خالق هستی در قرآن بارها به نکات علمی زمین شناسی تأکید شده است. به طور مثال کلمه ارض ۴۳۸ بار در قرآن آمده است.

۱۶

سؤال متن

با توجه به شکل مقابل بگویید دو نیمکره شمالی و جنوبی از نظر وسعت آب هایشان چه تفاوتی با هم دارند؟ مقدار آب نیمکره جنوبی بیشتر از شمالی است.

۱۷

سؤال متن

سال گذشته با پنج مجموعه بزرگ خشکی ها یعنی قاره های آسیا، اروپا، آفریقا، آمریکا، استرالیا و اقیانوسیه آشنا شدید. آن ها را روی نقشه نام گذاری کنید.

۱۸

فعالیت

۳- جدولی با دو ستون رسم کنید: الف) کوهستان ها و دامنه آنها. ب) جلگه ها و دشت ها. سپس، به طور گروهی موارد استفاده و بهره برداری انسان از هر یک را در همان ستون فهرست کنید.

جلگه ها دشت ها

کوهستان ها و دامنه آنها

ب) جلگه ها و دشت ها	الف) کوهستان ها و دامنه آنها
ب) جلگه ها و دشت ها	الف) کوهستان ها و دامنه آنها

ب) جلگه ها و دشت ها

- بهره برداری از معادن - مراکز تفریحی - ایجاد سدها - کشاورزی - احداث روستاهای و شهرها - ایجاد باغات - احداث تونل ها - دامپروری - جنگل کاری

۲۰

فعالیت

۴- گفتگو کنید و دلیل و مثال بیاورید: به نظر شما امروزه انسان بیشتر زندگی خود را با ناهمواری های زمین انطباق مندهد یا برعکس، ناهمواری ها را برای مقاصد خود تغییر می دهد یا هردو؟ هر دو

میزان دستکاری و دخالت انسان در محیط های طبیعی نسبت به گذشته بیشتر شده است یا کمتر؟ چرا؟ بیشتر شده است. به دلیل ۱- رشد جمعیت ۲- افزایش تعداد اتومبیل ها ۳- در دست داشتن امکانات و ابزارها جهت رفاه و تسهیل زندگی

۵- به تصاویر بالا دقت کنید و توضیح دهید که در هر یک، انسان چگونه ناهمواری ها را تغییر داده است.

۱- برای استفاده از مواد غذایی مانند نمک، قسمت هایی از دریاچه ارومیه خشک شده است.

۲- کوه ها و دشت ها را برای استفاده از منابع معدنی از بین برده است.

۳- برای استفاده از آب، در دل کوه ها سد درست کرده است.

۴- کوه ها را برای استفاده از زمین کشاورزی تراشیده است.

۵- برای سهولت در عبور و مرور، در دل کوه ها تونل و جاده احداث کرده است.

۶- جنگل ها را برای سکونت خود به روستا تبدیل کرده است.

۱۵

ادواره اول متوسطه

ادواره اول متوسطه

۷۲۲

ارزشیابی مستمر

۱- به قسمت خارجی کره زمین چه می‌گویند؟ (۰/۵)

الف) زیست کره ب) آب کره ج) سنگ کره د) آب کره

۲- به گازهای اطراف زمین چه می‌گویند؟ (۰/۵)

الف) لیتوسفر ب) هیدروسفر ج) بیوسفر د) اتمسفر

۳- ۷۱ درصد از زمین را خشکی تشکیل داده است. (۰/۵) درست نادرست

۴- بلندترین فلات جهان تبت است. (۰/۵) درست نادرست

۵- جلگه‌های پهناور در کنار و امتداد به وجود می‌آید. (۱)

۶- عوامل باعث پیدایش و تغییر شکل ناهمواری‌ها می‌شوند. (۱)

۷- از نتایج حرکات کوه‌زایی در پوسته زمین است. (۱)

۸- گسل چگونه به وجود می‌آید؟ (۱)

۹- انسان‌ها به چه علت چهره ناهمواری‌ها را تغییر می‌دهند؟ (۱)

۱۰- نتایج حاصل از کوه‌زایی را نام ببرید. (۱/۵)

۱۱- ویژگی‌های کوه‌های جوان را نام ببرید. (۱/۵)

۱۲- ویژگی‌های کوه‌های پیر را نام ببرید. (۱/۵)

۱۳- کوه‌های آتش‌شانی و گنبدی شکل چگونه به وجود می‌آید؟ (۱)

۱۴- زیست کره را تعریف کنید. (۲)

۱۵- فلات چیست؟ (۱/۵)

۱۶- عوامل بیرونی تأثیرگذار در تغییر شکل ناهمواری‌ها را نام ببرید. (۲)

۱۷- سطح خشک‌ها از چه چیزهایی تشکیل شده است؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

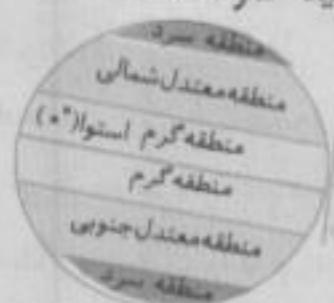
- ۱ گزینه (ج) (۰/۵) ۲ گزینه (د) (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۵) ۴ درست (۰/۵) ۵ دریا (۰/۵) - رودها (۰/۵)
- ۶ درونی (۰/۵) - بیرونی (۰/۵) ۷ چین‌خوردگی (۰/۵) - شکستگی (۰/۵) ۸ بر اثر شکسته شدن پوسته زمین (۰/۵) - بر اثر فشار بر لایه‌های رسوی (۰/۵) ۹ برای رفع نیازهای خود (۰/۵) و بهره‌برداری از محیط طبیعی (۰/۵) ۱۰ چین‌خوردگی (۰/۵)، گسل (۰/۵)، آتش‌شان (۰/۵) ۱۱ مرتفع (۰/۵)، شیب تند (۰/۵)، دره‌های تنگ (۰/۵) ۱۲ ارتفاع کم (۰/۵)، قله‌های گنبدی (۰/۵)، شب ملايم (۰/۵) ۱۳ کوه‌های آتش‌شانی بر اثر فوران مواد مذاب (۰/۵) و کوه‌های گنبدی بر اثر فوران نکردن مواد مذاب به وجود می‌آید. (۰/۵) ۱۴ به سه محیط آب کره (۰/۵)، سنگ کره (۰/۵) و هوا کره (۰/۵) که با یکدیگر سیاره زمین را برای زندگی انسان مناسب می‌سازند، زیست کره می‌گویند. (۰/۵) ۱۵ سرزمینی نسبتاً هموار (۰/۵) اما مرتفع (۰/۵) که از اطراف به سرزمین‌های کم ارتفاع و پست منتهی می‌شود (۰/۵) ۱۶ هوازدگی (۰/۵) - فرسایش آبی (۰/۵) - فرسایش بادی (۰/۵) - فرسایش یخچالی (۰/۵) ۱۷ فلات (۰/۵)، کوه (۰/۵)، تپه (۰/۵)، دشت (۰/۲۵)، جلگه (۰/۲۵)

۲ آب فراوان، هوای پاک

پکیده‌ترین

- ۱- آب کره یا هیدروسفر شامل همه آب‌های زمین مانند اقیانوس‌ها، دریاهای، دریاچه‌ها، رودها می‌شود.
- ۲- اقیانوس آرام پهناورترین اقیانوس جهان است.
- ۳- اقیانوس آرام عمیق‌ترین اقیانوس جهان است.
- ۴- دراز گودال ماریانا در اقیانوس آرام و در نزدیکی مجمع‌الجزایر فیلیپین قرار دارد.
- ۵- عواملی مانند فشار زیاد آب، تاریکی و دمای کم در اعمق آب باعث جلوگیری از کاوش‌های علمی می‌شود.
- ۶- کف اقیانوس‌ها نیز ناهمواری دارد.

- محل تماس خشکی با اقیانوس با عمق کمتر از ۲۵۰ متر را فلات قاره یا ایوان خشکی می‌گویند.
- اهمیت فلات قاره به خاطر وجود منابع نفت، گاز و جزایر ماهیگیری است.
- بعد از فلات قاره به شیب ۵۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متری می‌رسیم که به آن شیب قاره می‌گویند.
- تأمین غذا، امکان حمل و نقل کم‌هزینه و تأمین آب زمین به طور غیر مستقیم از عوامل اهمیت اقیانوس‌هاست.
- دفن زباله اتمی، صید بی‌رویه و انبوه ماهی، ریخته شدن زباله‌های سمی و ... باعث لطمهدزدن به اکوسیستم آب‌ها شده است.
- هوا کره شامل گازهای نیتروزن ۷۸٪، اکسیژن، ۲۱٪ و سایر گازها مانند دی‌اکسید کربن و بخار آب است.
- تروپوسفر پایین‌ترین لایه هوا کره و نزدیک‌ترین لایه به سطح زمین است.
- ابرها و تغییرات آب و هوایی در لایه تروپوسفر شکل می‌گیرند.
- به وضعیت گذرا و موقتی هوا کره (اتمسفر) در یک محل و در مدت زمان طولانی آب و هوا می‌گویند.
- به وضعیت هوا کره در یک ناحیه در مدت زمان طولانی آب و هوا می‌گویند.
- برای بی‌بردن به نوع آب و هوای یک ناحیه از داده‌های آماری مربوط به دما، بارش، رطوبت و باد که در طول چند سال جمع‌آوری شده است، استفاده می‌کنند و میانگین آن را محاسبه می‌کنند.
- نزدیک استوا اشعه خورشید عمود است.

۱- زاویه تابش
خورشید و عرض
جغرافیایی

۱۸- عوامل مؤثر
بر آب و هوای جهان:

تشکیل سه منطقه

- از استوا به طرف قطب اشعه خورشید مایل می‌شود.
- از یکسان نتاییدن خورشید به سطح زمین، سه منطقه را در روی زمین پدید می‌آورد:
 - ۱- منطقه گرم در دو طرف استوا تا مدارهای رأس السرطان و رأس الجدی
 - ۲- منطقه معتدل شمالی و جنوبی
 - ۳- منطقه سرد در مجاورت قطب‌ها
- دوری و نزدیکی به دریاها: خشکی‌ها زودتر از آب‌ها گرم می‌شوند و سریع‌تر گرمای خود را از دست می‌دهند.
- ارتفاع از سطح زمین: هر چه از سطح زمین بالا رویم، دمای هوا کاهش می‌یابد (به ازای هر ۱۰۰۰ متر ۶ درجه) ارتفاعات از نفوذ توده‌های مرتبط جلوگیری می‌کنند. مانند: کوه‌های هیمالیا، البرز
- فشار هوا و جریان باد
- هر چه از مدار استوا به سمت عرض جغرافیایی بالا حرکت کنیم، دمای هوا کاهش می‌یابد.
- فشار هوا را با فشار سنج اندازه می‌گیرند.
- هوای گرم فشار کمتری دارد، چون منیبسط می‌شود و مولکول‌های آن از هم فاصله می‌گیرند.
- هوای سرد فشار بیشتری دارد، زیرا سرما موجب تراکم مولکول‌ها می‌شود.
- هرچه از سطح زمین بالاتر رویم، فشار هوا کم می‌شود، به همین دلیل فشار هوا در سطح دریا زیاد و در ارتفاعات و کوهستان کم است.
- هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری دارد، به سمت جایی که فشار کمتری دارد جریان می‌یابد که باعث بوجود آمدن باد می‌شود.
- زیاد شدن تعداد خودروها و افزایش فعالیت صنعتی موجب آلودگی هوا و ورود گازهای گلخانه‌ای به هوا کره می‌شود.
- ذوب شدن بخ‌های قطبی، بالا آمدن آب دریا، زیرا برقن نواحی ساحلی و جزیره‌ها و قوع خشکسالی از عوامل گرم شدن کره زمین است.

سؤال متن

به نقشه توجه کنید و پنج مجموعه بزرگ آب‌ها، یعنی اقیانوس‌های جهان، را نام ببرید. آرام، هند، اطلس، منجمد
جنده، منحمد شمال،

فعالیت

- ۱- متن را بخوانید. الف) چرا آب دریای احمر بسیار شورتر از آب دریای شمال است؟ به نظر شما برای تهیه آب شیرین از اقیانوس‌ها باید به کدام اقیانوس‌ها بیشتر توجه کرد؟ چرا؟ با توجه به نزدیکی به خط استوا تبخیر زیاد صورت می‌گیرد. اقیانوس‌های منجمد شمالی و جنوبی، به علت اینکه تبخیر کمتر صورت می‌گیرد.

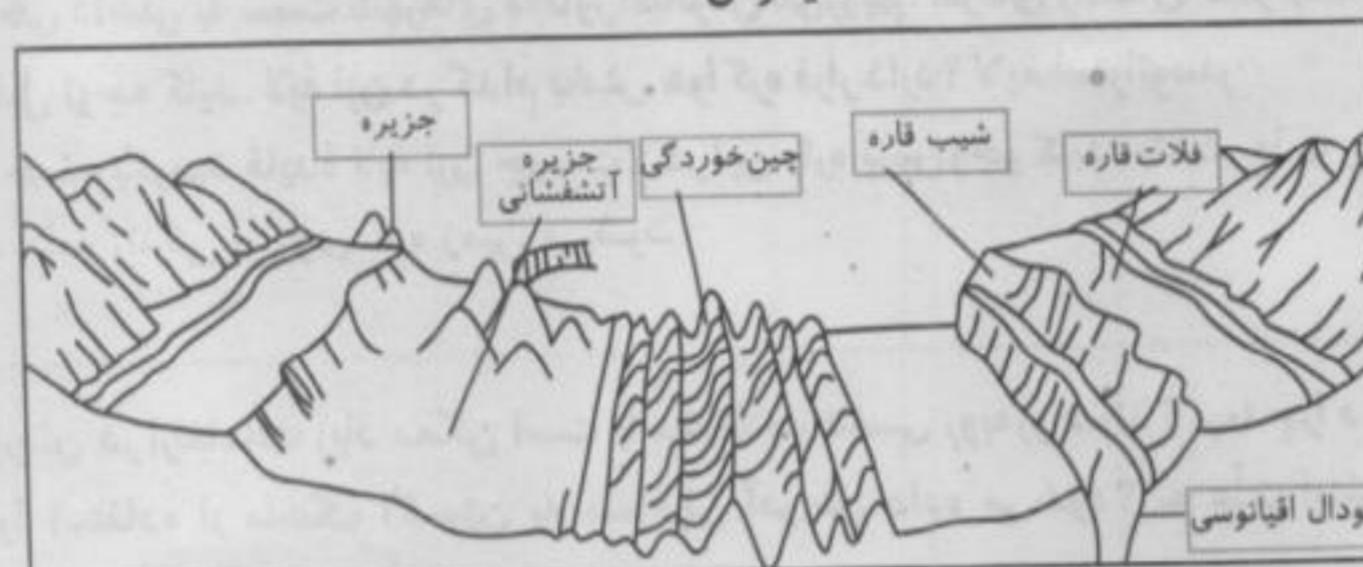
۲- با توجه به نقشه بگویید نیوفوندلند و شرق ژاپن، که از مناطق مهم ماهیگیری جهان هستند، در محل تلاقي کدام جریان‌های دریایی قوار دارند؟ جریان گلف استریم - کوروشیو

۳- چرا سفر به اعماق اقیانوس دشوارتر از صعود به قله‌های است؟ چند دلیل ذکر کنید. تاریکی، فشار آب، نبودن وسایل و تجهیزات پیشرفته که تحمل فشار آب را داشته باشد.

۴- کاربرگ شماره ۳ را در کلاس انجام دهید.

(الف) این مدل ناهمواری‌های بستر اقیانوس‌ها را نشان می‌دهد. موارد زیر را روی مدل در جای خالی بنویسید.

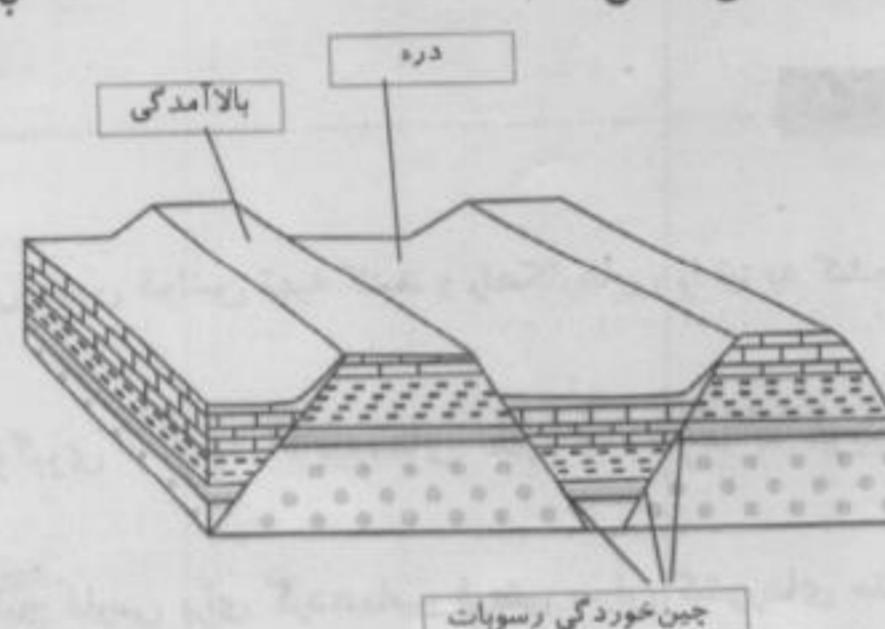
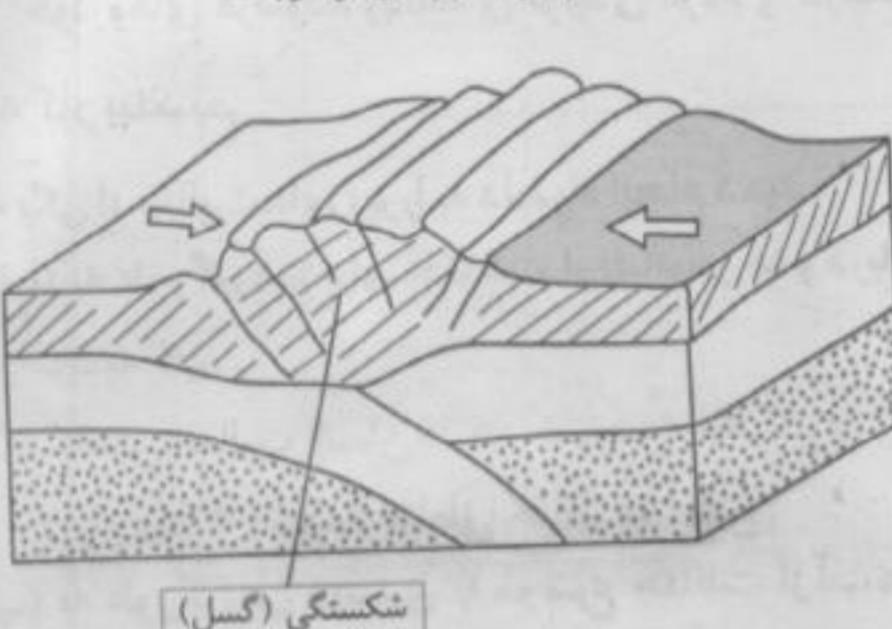
جزیره آتشفسانی	اقیانوس	جزیره	گودال اقیانوسی	جزیره	شیب قاره	فلات قاره
----------------	---------	-------	----------------	-------	----------	-----------

ب) روی مدل‌ها، موارد را در جای خالی بنویسید.

شکستگی (گسل)

بالا آمدگی دره چین خوردگی رسوبات

فعالیت

۵- درباره نسبت چشکی‌ها و آب‌های کره زمین فکر کنید و بگویید اگر چنین نسبتی بر عکس می‌شد، چه اتفاق‌هایی می‌افتد؟ بسیاری از موجودات دریایی از بین می‌رفت. بارندگی وجود نداشت. امکانات حمل و نقل آسان توسط کشتی‌ها وجود نداشت. منابع معدنی مثل گاز و نفت وجود نداشت.

۶- (الف) خبر بالا را بخوانید. این خبر از چه جنبه‌هایی مهم است؟ جلوگیری از آلودگی محیط زیست و اقیانوس‌ها و جلوگیری از صید بی‌رویه ماهی‌ها و استخراج منابع

(ب) برخی کشورهای قدرتمند در برابر یک توافق بین‌المللی برای حفاظت و کنترل اقیانوس‌ها مقاومت می‌کنند و چندان با این کار موافق نیستند. به نظر شما چرا؟ بیشتر کشورهای قدرتمند سود کلانی از استخراج منابع و صید بی‌رویه ماهی‌ها می‌برند. همچنین آنها برای دفع زباله‌های سمی کارخانجات بزرگ خود از دریاها استفاده می‌کنند.

۷- فعالیت شماره ۱ «به کار بیندیم» را انجام دهید. به قسمت به کار بیندیم مراجعه کنید.

سؤال متن

اقیانوس‌ها همچنین به طور غیر مستقیم منبع تأمین آب شیرین برای ساکنان جهان‌اند. چطور؟ تبخیر آب در اقیانوس و به وجود آمدن جریانهای هوایی - بارش باران و برف، جاری شدن رودخانه یا چشمه‌ها و آب‌های زیرزمینی که منابع آبی ساکنان کره زمین را تأمین می‌کند.

۲۳

سؤال متن

۲۴

چه عواملی موجب چنین تفاوت‌هایی می‌شود؟ دوری و نزدیکی به خط استوان و میزان تبخیر آب

فعالیت

۲۵

۸- به نقشه توجه کنید. در دی‌ماه استانبول سردتر است یا لینینگراد؟ چرا؟ سه شهر برگن، استکلهم و لینینگراد تقریباً در یک عرض جغرافیایی قرار دارند اما میانگین دمای این شهرها در دی‌ماه متفاوت است. چرا؟ لینینگراد، به علت وجود

اقیانوس اطلس

هرچه از شهرهای نواحی داخلی به سمت شهرهای مجاور اقیانوس می‌رویم، سرمای زمستان کمتر (معتدل‌تر) می‌شود.

۹- به تصویر صفحه قبل توجه کنید. لایه ازن در کدام بخش هوا کره قرار دارد؟ لایه استراتوسفر آیا می‌توانید در یک جمله بگویید فایده لایه ازن چیست؟ در این باره پرس‌وجو کنید. باعث جذب پرتوهای فرابنفس خورشید و موجب ادامه زندگی بر روی کره زمین می‌شود.

۲۴

بررسی اینکه این اقلیم مخصوصاً کدام مناطق را در بر می‌گیرد

فعالیت

۲۶

۱۰- الف) چرا کوه‌نوردان در ارتفاعات زیاد ممکن است با مشکلات تنفسی روبه‌رو شوند؟ ب) چرا در هواپیما، قبل از شروع پرواز، نحوه استفاده از ماسک اکسیژن به مسافران آموزش داده می‌شود؟ به علت اینکه هرچقدر ارتفاع افزایش می‌یابد، فشار هوا متراکم‌تر و زیادتر می‌شود.

ب) دقت کنید و بگویید چه کارها و فعالیت‌هایی در محیط زندگی شما موجب آلودگی هوا می‌شود. کارخانجات، خودروهای فرسوده، زباله‌های تولیدی مردم و کارخانجات

به کاربندیم

۱- یکی از فعالیت‌های زیر را به دلخواه انجام دهید.
الف) به طور گروهی برای حفاظت از اقیانوس‌ها و دریاها پیش‌نویس قوانین تهیه کنید و راهکارهایی را نیز به کشورها توصیه کنید.

۱- کاهش فعالیت انسان‌ها در خصوص ماهیگیری ۲- جلوگیری از ورود آلاینده‌های نفتی و شهرها به دریاها و دریاچه‌ها ۳- توسعه مناطق حفاظت دریایی

ب) به طور گروهی پوستری با موضوع حفاظت از آب‌های خلیج فارس برای گرد همایی فرضی سران کشورهای منطقه طراحی کنید و پیامی نیز روی آن بنویسید. می‌توانیم پوستری از عکس‌ها دریاها و اقیانوس‌های مهم جهان تهیه کرده و در مقابل آنها عکس‌هایی از دریاها آلوده و یا مملو از ماهی‌های مرده نشان داد و شعار آن را می‌توان این‌گونه نوشت: «داشتن دریاها بدون آلاینده» در این پوستر می‌توان مطالب لازم جهت حفاظت از دریاها و خلیج‌ها ارائه داد.

۲- روی برخی اسپری‌ها نوشته «آزن را دوست بداریم» یا «دوست آزن» و یا علامت آن مشاهده می‌شود. پرس و جو کنید که منظور از این نوشته یا علامت چیست و این کالاها چه خصوصیتی دارند. در سال ۲۰۱۵ مصرف مواد مخرب لایه آزن در جهان باید به صفر برسد که کنترل این مورد در صنایع کشور ما در حال اجرا است که استفاده از مواد و آلاینده‌هایی که باعث تخریب این لایه می‌شود را از تولید خارج کنند. در بخش یخچال فریزر کولر خودرو و اسفناج و صنعت کشاورزی کارهای بسیار خوبی انجام شده است. این علامت بر روی کالات یعنی رعایت عدم استفاده از مواد آلاینده و لایه آزن می‌باشد.)

۷۳۶

ارزشیابی مستمر

۱- پهناورترین اقیانوس جهان چه نام دارد؟ (۵/۰ نمره)

الف) هند

ب) آرام

ج) اطلس

د) منجمد شمالی

 درست نادرست

۲- کف اقیانوس‌ها نیز دارای ناهمواری است. (۰/۵)

 درست نادرست

۳- هر چه از استوا به سمت قطب حرکت کنیم. خورشید عمودتر می‌تابد. (۰/۵)

۴- اهمیت فلات قاره به خاطر وجود

است. (۱/۵)

۹

- ۱- پایین‌ترین لایه هوا کره و نزدیک‌ترین لایه به سطح زمین است. (۰/۵)
- ۲- هرچه از سطح زمین بالا می‌رویم، دمای هوا می‌یابد. (۰/۵)
- ۳- شیب قاره را توضیح دهید. (۰/۵)
- ۴- هوا را تعریف کنید. (۱)
- ۵- عوامل اهمیت اقیانوس‌ها را بنویسید. (۱)
- ۶- باد چگونه به وجود می‌آید؟ (۱)
- ۷- علت کم بودن فشار هوای ارتفاعات چیست؟ (۱)
- ۸- علت اینکه هوای گرم فشار کمتری دارد چیست؟ (۱)
- ۹- آب و هوا را تعریف کنید. (۱)
- ۱۰- چه عواملی باعث به وجود آمدن گازهای گلخانه‌ای می‌شود؟ (۰/۵)
- ۱۱- آب کره شامل چه چیزهایی است؟ (۲/۵)
- ۱۲- چه عواملی باعث جلوگیری از کاوشهای علمی در اعماق آب می‌شود؟ (۱/۵)
- ۱۳- سه منطقه آب و هوایی را که بر اثر تابش نور خورشید و عرض جغرافیایی به وجود می‌آید، نام ببرید. (۱/۵)
- ۱۴- برای پس بردن به نوع آب و هوای یک ناحیه از چه چیزهایی استفاده می‌کنند؟ (۲)
- ۱۵- جدول زیر را کامل کنید. (۱/۵)
زاویه تابش خورشید و عرض جغرافیایی	عوامل موثر بر آب و هوای جهان

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ب) (۰/۵) ۲- درست (۰/۵) ۳- نادرست (۰/۵) ۴- نفت (۰/۵)- گاز (۰/۵) جزایر ماهیگیری (۰/۵)
- ۵- ترویوسفر (۰/۵) ۶- کاهش (۰/۵) ۷- بعد از فلات قاره به شیب ۲۰۰۰ تا ۵۰۰۰ متری می‌رسیم که به آن شیب قاره می‌گویند. (۰/۵) ۸- به وضعیت گذرا و موقتی هوا کره (۰/۵) در یک محل و در مدت زمان کوتاه هوا می‌گویند. (۰/۵) ۹- تأمین غذا (۰/۵)، امکان حمل و نقل، تأمین آب شیرین به طور غیرمستقیم (۰/۵) هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری دارد (۰/۵) به سمت جایی که فشار کمتری دارد جریان می‌یابد که باعث به وجود آمدن باد می‌شود. (۰/۵) ۱۱- هر چه از سطح زمین بالاتر رویم (۰/۵) فشار هوا کمتر می‌شود (۰/۵) ۱۲- به خاطر انبساط، (۰/۵) مولکول‌های هوای گرم که از هم فاصله می‌گیرند. (۰/۵) ۱۳- وضعیت هوا کره در یک ناحیه (۰/۵) در مدت زمان طولانی (۰/۵) ۱۴- زیاد شدن تعداد خودروها (۰/۵) ۱۵- آبهای زمین (۰/۵)، اقیانوس‌ها (۰/۵)، دریاها (۰/۵)، دریاچه‌ها (۰/۵) و رودها (۰/۵) ۱۶- عواملی مانند فشار زیاد آب (۰/۵)، تاریکی (۰/۵)، و دمای کم در اعماق آب (۰/۵)
- ۱۷- منطقه گرم در دو طرف استوا تا مدارها (۰/۵)- منطقه معتدل شمالی و جنوبی (۰/۵)- منطقه سرد مجاور قطبها (۰/۵) ۱۸- از داده‌های آماری مربوط به دما (۰/۵)، بارش (۰/۵)، رطوبت (۰/۵) و باد (۰/۵) که در طول سال‌ها جمع‌آوری شده است، استفاده می‌کنند و میانگین آن را محاسبه می‌شود. ۱۹- دوری و نزدیکی به دریاها (۰/۵)- ارتفاع از سطح زمین (۰/۵)- فشار هوا و جریان باد (۰/۵)

فصل ۲ زیست‌کره، تنوع شگفت‌انگیز

اک پراکندگی زیست‌بوم‌های جهان

چندین در سر

- ۱- وجود زیست بوم به عواملی مانند آب و هوا، شکل ناهمواری‌ها، میزان ارتفاع زمین و جنس خاک بستگی دارد.
- ۲- آب و هوا مهم‌ترین نقش را در تشکیل زیست بوم دارد.
- ۳- دما و بارش بر نوع و میزان پوشش گیاهی تأثیر دارد.
- ۴- علاوه بر دما و بارش مدت فصل خشک و میزان تبخیر، بر پوشش گیاهی تأثیر دارد.
- ۵- زیست بوم به یک منطقه وسیع با انواع خاص گیاهان و جانوران گفته می‌شود.
- توندرا: در قطب شمال و حاشیه اقیانوس منجمد شمالی، زمستان طولانی، تابستان کوتاه، گیاهان: خزه و گل‌سنگ- جانوران: خرس قطبی
- تایگا: جنوب توندرا، در آسیا، اروپا و آمریکای شمالی، گیاهان: جنگل‌های مخروطی و سوزنی برگ کاج و سرو
- جنگل‌های بارانی استوایی: در مجاورت خط استوا، هوا همیشه گرم است، بیشترین تنوع زیست بوم جهان، گیاهان: درختان شاه پسند، نارگیل، قهوة سودانی، هوا، بامبو، رطوبت ۸۰ درصد، جنگل‌ها چند طبقه‌اند.
- ساوان: منطقه علفزارها یا درختان تک و منفرد در مجاورت جنگل‌های استوایی، بیشترین وسعت در قاره آفریقا، آب و هوای گرم، دو فصل خشک و مرطوب، درختان بانویاب از گونه‌های گیاهی مشهور ساوان است.
- بیابان: سرزمینی خشک با بارندگی سالیانه کمتر از ۵۰ میلی‌متر، بیشتر بیابان‌ها در مجاورت مدار رأس‌السرطان و رأس‌الجدى هستند، مانند: صحرای آفریقا، ربع الخالی عربستان، بیابان سرد گیبی در مغولستان، پوشش گیاهی فقری دارد. فقط بوته‌های خاردار که در مقابل تبخیر مقاوم هستند، در آنجا می‌روید.
- هر زیست‌بوم از چند اکوسیستم یا بوم‌سازگان تشکیل شده است.
- سطح زمین دارای هشت زیست بوم است.

۳۰

(۵۶۰۰ اول میتوسطه)

۶- ویژگی‌های چند نمونه از
زیست‌بوم‌های جهان

سوال متن

به تصاویر (۱) و (۲) دقت کنید. آیا می‌توانید گیاه و جانوری را که در این دو تصویر مشاهده می‌کنید، نام ببرید؟ گیاه کاکتوس و خرس
به نظر شما این گیاهان و جانوران در کدام نواحی جهان یافت می‌شوند؟ چرا؟ در قطب شمال و نواحی بیابانی، چون سرما و گرمای زیاد امکان پوشش گیاهی مناسب را نمی‌دهد اکنون بگویید تصاویر (۳) و (۴) کدام نواحی جغرافیایی را نشان می‌دهند؟ نواحی تایگا و نواحی استوایی در هر یک از این نواحی، کدام گیاهان و جانوران می‌توانند زندگی کنند؟ در نواحی تایگا درختان سوزنی برگ در نواحی استوایی انواع مختلف گیاهان و جانوران

۳۱

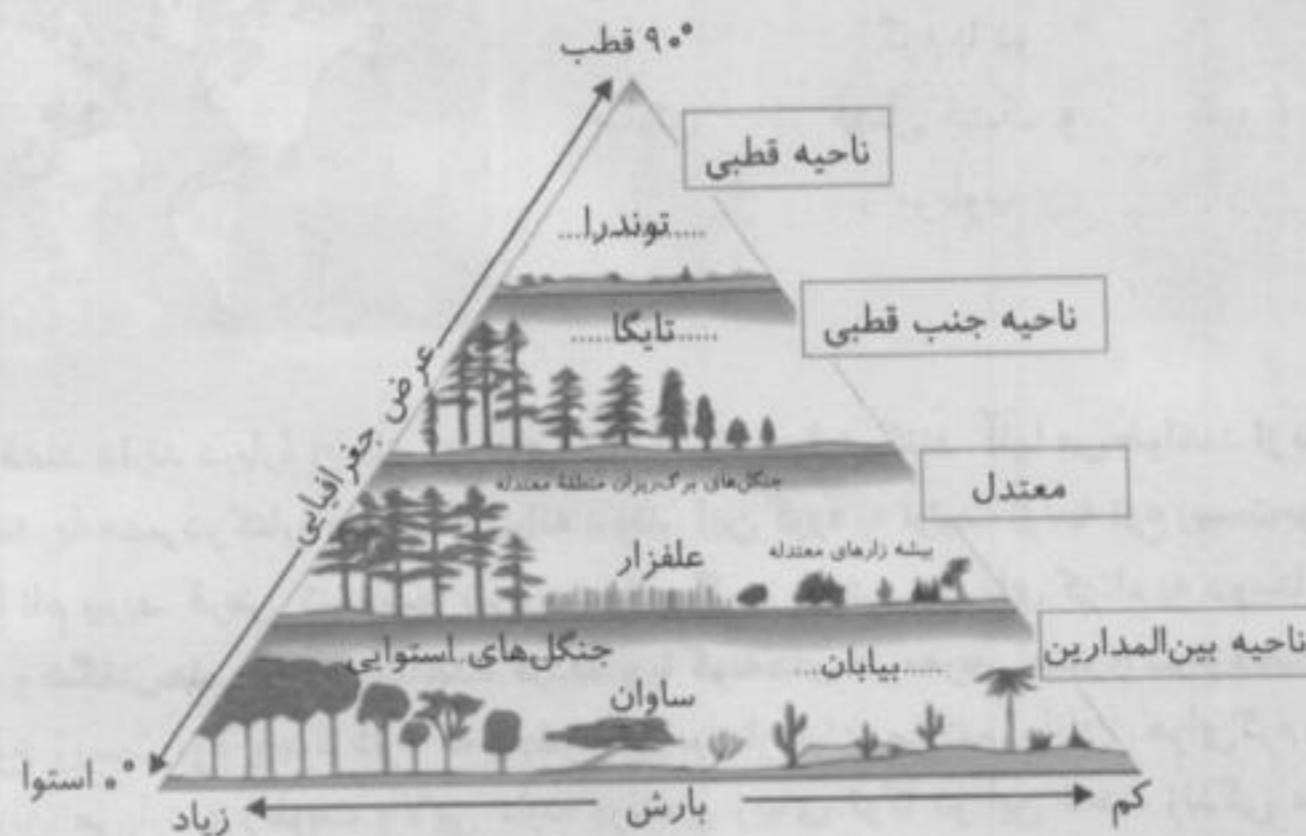
فعالیت

- ۱- با توجه به نقشه صفحه پیش و با مراجعه به یک اطلس، بگویید که جنگل‌های بارانی استوایی در کدام قاره‌ها و کشورها، وجود دارند و کدام کشور، بیشترین وسعت جنگل‌های بارانی استوایی را دارد. آسیا، آفریقا، آمریکا؛ کشورهای بزریل، آفریقای مرکزی، کامرون، نیجریه، اندونزی، مالزی
- ۲- (الف) با توجه به نمودار بالا بگویید کدام زیست‌بوم در جهان، بیشترین میزان ترکیبات آلی و کدام زیست‌بوم‌ها کمترین میزان ترکیبات آلی را تولید می‌کنند. جنگل‌های بارانی استوایی بیشترین و بیابان کمترین ب) با توجه به دانسته‌های خود از فصل قبل، (دریاره آب و هوای مناطق جهان) علل این بیشترین میزان و کمترین میزان را توضیح دهید. به علت بارش، فراوان، پوشش گیاهی مناسب و وجود رطوبت که باعث داشتن مواد آلی می‌شود.

- ۳- کاربرگ شماره (۴) را در کلاس انجام دهید.
رابطه پراکندگی زیست بوم های جهان با عرض جغرافیایی و بارش
- ۱- در خانه های مستطیل شکل، واژه های مناسب بگذارید: ناحیه قطبی، ناحیه جنوب قطبی، ناحیه معتدل و ناحیه بین المدارین (بین مدار رأس السرطان و رأس الجدی)
 - ۲- در نقطه چین ها واژه های مناسب بنویسید: توندرا، تایگا (مخروطیان)، بیابان، جنگل های استوایی.
 - ۳- زیست بوم ساوان بین کدام زیست بوم ها، قرار گرفته است؟ در مجاورت جنگل های استوایی
 - ۴- بین عرض جغرافیایی و میزان پوشش گیاهی چه رابطه ای وجود دارد؟ با ذکر علت از روی نمودار، توضیح دهید و مثال بزنید. با افزایش میزان باران در نواحی استوایی، تنوع درختان و ارتفاع آنها بیشتر می شود هرچه به سمت عرض های جغرافیایی بالاتر میرویم به موازات کاهش بارش، قد درختان کوتاه تر می شود و همچنین در حواشی بیابان ها به علفزارها و سپس به بوته های خار تبدیل می گردند.
 - ۵- بین میزان بارش و میزان پوشش گیاهی چه رابطه ای وجود دارد؟ با توجه به نمودار مثال بزنید. هرچه میزان بارش بیشتر باشد، پوشش گیاهی در آن منطقه متراکم تر است.

۳۵

دایره المعارف علمی

فعالیت

- ۴- کاربرگ های شماره (۵) و (۶) را کامل کنید.
با توجه به نقشه ای که در سمت راست مشاهده می کنید، نوع زیست بوم را حدس بزنید و بنویسید. سپس با استفاده از دانسته های قبلی خود و آنچه در متن کتاب خوانده اید، جدول را کامل کنید.

دو نمونه جانور و یک نمونه گیاه غالب	آب و هوا	نام زیست بوم	نقشه
خرس قطبی / خزه و گل سنگ	سرد و قطبی	توندرا	
گرگ / کاج های خاکستری	سرد	تایگا	

۷۲۹

جهت ارزیابی
نوبت اول
زمین‌شناسی

کاربرگه شماره ۶

یک گروه پژوهشگر قصد دارند درباره زیست بوم‌های قاره آفریقا تحقیق کنند. آنها من خواهند از بندر ماتادی در کشور کنگو به بندر اسکندریه مصادر کناره دریای مدیترانه بروند. این گروه به ترتیب از سه نوع زیست بوم عبور می‌کنند.

این سه زیست بوم را نام ببرید. فرض کنید شما سرپرست این گروه هستید. نامه‌ای کوتاه به دولستان خود بنویسید و در آن نکات جالب و شگفت‌هایی را که مشاهده کردید و یا گونه‌های در معرض خطر را شرح دهید. از ماتادی به سمت اسکندریه سه نوع زیست بوم وجود دارد که به شرح زیر برایتان بیان می‌کنم. ماتادی هوای گرم واستوایی دارد، در این ناحیه همیشه باران می‌بارد و رطوبت بالایی دارد، پرنده‌ی زیبای توکا در این ناحیه زندگی می‌کند در جنگل‌های این ناحیه مارهای بزرگ و خط‌رانکی وجود دارد. بعضی از مردمان این ناحیه در مزرعه‌ها کار می‌کنند. منطقه ساوان با علف‌های خود در کنار جنگل‌های استوایی واقع شده، در این منطقه هوا گرم است، گاهی خشک و گاهی مرطوب، حیواناتی مثل شیر، کرگدن و گوشتخواران در زندگی در این منطقه زندگی می‌کنند. از منطقه ساوان که در این منطقه هنوز حمل و نقل با شتر صورت می‌گیرد.

۵- فرض کنید قرار است به شما یک سفر رایگان همراه با گروهی از گردشگران طبیعت (اکوتوریست) جایزه بدهند. کدام زیست بوم را برای سفر انتخاب می‌کنید؟ چرا؟ جنگل‌های بارانی استوایی، به علت پوشش گیاهی مناسب و بارندگی

ارزشیابی مستمر

۱- دو فصل خشک و مرطوب مربوط به کدام یک از زیست بوم هاست؟ (۵/۰ نمره)

- (الف) توندرا (ب) تایگا (ج) ساوان (د) بیابان

۲- سطح زمین دارای چند زیست بوم است؟ (۰/۵ نمره)

- (الف) ۲ (ب) ۴

۳- جنگل‌های چند طبقه مربوط به جنگل‌های بارانی استوایی است. (۰/۵ نمره)

۴- بیشترین وسعت ساوان در قاره آسیا دیده می‌شود. (۰/۵ نمره)

۵- مهم‌ترین نقش را در تشکیل زیست بوم ایفا می‌کند. (۰/۵ نمره)

۶- بیشترین بیابان‌ها در وجود دارد. (۱/۰ نمره)

۷- بیابان سرد بیابان نام دارد. (۰/۵ نمره)

- نادرست درست

- نادرست درست

۸

۷

۴

۰/۵ نمره

- ۸- عوامل تشکیل دهنده زیست بوم ها را نام ببرید. (۲)
- ۹- عوامل تأثیرگذار بر پوشش گیاهی را نام ببرید. (۱/۵)
- ۱۰- زیست بوم را تعریف کنید. (۱/۵)
- ۱۱- بیابان به کجا می گویند، چند بیابان نام ببرید. (۲)
- ۱۲- تایگا در کدام قارهای ساوان را بنویسید. (۱/۵)
- ۱۳- چند مورد از ویژگی های ساوان را بنویسید. (۲)
- ۱۴- ویژگی های توندرا را بنویسید. (۲/۵)
- ۱۵- چند مورد از ویژگی های تایگا را نام ببرید. (۲)
- ۱۶- هر زیست بوم از چه چیزهایی تشکیل شده است؟ (۱/۶)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ ساوان (۰/۵) ۲ گزینه (د) (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۵) ۴ درست (۰/۵) ۵ آب و هوا (۰/۵) ۶ مدار رأس السلطان (۰/۵)، رأس الجدى (۰/۵) ۷ گبی (۰/۵) ۸ آب و هوا (۰/۵)، شکل ناهمواری ها (۰/۵)، جنس خاک (۰/۵)، میزان ارتفاع (۰/۵) ۹ دما، بارش (۰/۵) فصل خشک (۰/۵)، میزان تبخیر (۰/۵) ۱۰ منطقه ای وسیع با انواع خاصی از گیاهان و جانوران (۱/۵) ۱۱ سرزمینی خشک که کمتر از ۵۰ میلی متر باران می بارد. صحرا افریقا (۰/۵)، ربع الخالی عربستان (۰/۵) ۱۲ آسیا (۰/۵)، اروپا (۰/۵)، امریکای شمالی (۰/۵) ۱۳ دارای علفزارهای بلند (۰/۵)، درختان تک و منفرد (۰/۵)، در مجاورت جنگل های استوایی (۰/۵)، آب و هوا گرم (۰/۵) ۱۴ در قطب شمال (۰/۵) و اقیانوس منجمد شمالی (۰/۵)، زمستان طولانی (۰/۵)، تابستان کوتاه (۰/۵)، گیاهان: خزه و گل سنگ (۰/۵) ۱۵ جنوب توندرا (۰/۵)، جنگل های مخروطی (۰/۵) و سوزنی برگ (۰/۵) مانند: کاج و سرو (۰/۵) ۱۶ از چند اکو سیستم (۰/۵)

۲- زیست بوم ها در خطرند

چند وزر اسن

- ۱- زمانی که زیستگاه طبیعی گیاهان و جانوران تخریب می شود و تنوع زیستی در معرض خطر قرار می گیرد، آن گونه گیاهی و جانوری از بین می رود.
- ۲- ایجاد و گسترش شهرها، روستاهای جاده ها و ...، فعالیت های صنعتی و تولید انبوه کالا در کارخانه، مصرف گرایی و تولید انبوه زباله، شکار و تجارت اعضای بدن حیوانات باعث از بین رفتن پوشش گیاهی و جانوری می شود.
- ۳- پیچیده ترین زیست بوم جهان، جنگل های استوایی و بارانی است.
- ۴- جنگل های بارانی استوایی غنی ترین تنوع گیاهی و جانوری را دارد.
- ۵- $\frac{3}{4}$ تنوع زیستی جهان مربوط به جنگل های بارانی و استوایی است.
- ۶- جنگل های استوایی را ریه های زمین می نامند.
- ۷- به عقیده دانشمندان جنگل های استوایی ۵۰ درصد اکسیژن و ۵۰ درصد رطوبت جو را تولید می کنند و بر آب و هوا کل زمین تأثیر دارند.
- ۸- دی اکسید کربن گازی است که بر اثر فعالیت های انسان و سوخت فسیلی به وجود می آید.
- ۹- جنگل های استوایی خاستگاه اولیه بسیاری از درختان میوه مانند موز، نارگیل و آنیه است.
- ۱۰- اغلب داروهایی که امروزه برای درمان سرطان استفاده می شود، از درختان و گیاهان استوایی به دست می آید.
- ۱۱- برزیل و آندونزی بیشترین تخریب جنگل های استوایی را بر عهده دارند.
- ۱۲- عواملی مانند کشاورزی، دامداری، تجارت الوار، استخراج معادن طلا و بoksیت (الومینیم) موجب تخریب و جنگل زدایی شده است.
- ۱۳- به از بین بردن کامل جنگل ها، سوزاندن و قطع درختان جنگل زدایی می گویند.
- ۱۴- از بین رفتن جنگل ها باعث بیشتر شدن گرمای زمین و گازهای گلخانه ای می شود.
- ۱۵- عاج به فیل کمک می کند که زمین را حفر کرده و ریشه ها و علف ها را در بیاورد یا میوه را برای تعذیب بکند.
- ۱۶- بیشترین شکار فیل در کنیا صورت می گیرد.

۱۷- بیشترین میزان قاچاق عاج فیل در چین و تایلند است.

۱۸- تایلند متنوعیت قاچاق عاج را نپذیرفته است.

۱۹- راههای استفاده خردمندانه از جنگل‌ها باعث ادامه حیات جنگل‌ها می‌شود.

۲۰- استفاده خردمندانه از جنگل‌ها

۱- تعادل بین استفاده و بازسازی جنگل‌ها

۲- کشاورزی و دامپروری با روش علمی

۳- حفظ گیاهان و جانوران با ایجاد پارک‌های وحش

۳۷

فعالیت

۱- با توجه به نقشه نواحی جنوب شرقی آسیا، استرالیا و آفریقای مرکزی را از نظر تعداد گونه‌های در معرض خطر با کانادا و اروپای شمالی مقایسه کنید. نواحی جنوب شرقی آسیا و استرالیا و آفریقای مرکزی بیشتر از مناطق دیگر در معرض نابودی گیاهان و جانداران قرار دارد.

۲- سه کشور را نام ببرید که بیش از ۳۰۰ گونه در معرض خطر دارند. آلاسکا، آمریکا، تایلند، مالزی دو کشور نام ببرید که کمتر از ۵ گونه در معرض خطر دارند. شیلی، زامبیا

۳- چرا در صحرا آفریقا تعداد گونه‌های در معرض خطر بسیار کم است؟ به علت اینکه این منطقه از تنوع کمی برخوردار است.

۴۰

فعالیت

۴- نظر افراد را در ستون‌های بالا بخوانید. شما با کدام دیدگاه موافقید؟ چرا؟ گفت و گو کنید. با هر دو نظر، زیرا می‌توان در حین استفاده از جنگل‌های آمازون، به استفاده خردمندانه پرداخت تا مشکلی زیادی برای آب و هوای کره زمین به وجود نیاید.

۵- جدولی با دو ستون رسم کنید. در یک ستون فواید و اهمیت‌های جنگل‌های آمازون و در ستون دیگر، علل تخریب آنها را فهرست کنید.

۳۷

لهم (دو زده اول میتوسطه)

علل تخریب جنگل‌های آمازون

فواید جنگل‌های آمازون

قطع بی‌رویه درختان

تبديل دی‌اکسید کربن به اکسیژن

استفاده از معادن به صورت پی‌در پی

ایجاد رطوبت در هوا

ایجاد جاده و بزرگراه در وسط جنگل

استفاده از معادن و چوب

۴۱

فعالیت

۷- الف) واکنش و احساس شما نسبت به تصاویر مربوط به شکار فیل‌ها و اشیای تزیینی چیست؟ آیا ما واقعاً به این اشیا نیاز داریم؟ احساس بسیار بد و نگرانی به خاطر انقرash حیوان‌ها، زیرا می‌توان به جای استفاده از وسایل تزیینی بدن جانوران، از مواد معدنی یا وسایل دیگر استفاده کرد.

ب) برخی از طرف‌داران محیط زیست، استفاده از وسایل تزیینی یا اشیایی مثل عاج را که در آنها از اعضای بدن جانوران استفاده شده است، تحریم کرده‌اند و آنها را نمی‌خرند. نظر شما در این باره چیست؟ باید با طرف‌داران محیط زیست همکاری لازم را انجام دهیم و همچنین از جار خود را از این کار اعلام نموده و افراد مقصو را محاکمه کنیم.

۴۲

به کار بیندیم

۱- فرض کنید قرار است به خودتان، اعضای خانواده و دوستان یا مردمی که در منطقه شما زندگی می‌کنند، پنج پیشنهاد در مورد نحوه انجام دادن فعالیت‌های روزانه بدھید؛ به طوری که این پنج پیشنهاد بتواند به حفاظت از زیست‌بوم منطقه زندگی و یا حتی زیست‌بوم‌های جهان کمک کند. پیشنهادهای شما چیست؟ آنها را روی یک برگ کاغذ بنویسید و در کلاس نصب کنید. مثال: به جای دستمال کاغذی، بیشتر از دستمال پارچه‌ای استفاده کنیم.

۱- میوه‌های خود را به جای نایلکس در پاکت گذاشته سپس در کیفان بگذارید.

۲- حفظ و نگهداری گیاهان اطرافمان

۳- آلوده نکردن محیط زیست

۴- تفکیک زباله‌های خشک و تر

۵- استفاده صحیح از آب

۷۳۲

۲- درباره شگفتی‌های یکی از گونه‌های گیاهی یا یک جانور تحقیق کنید. آنها را روی یک برگ کاغذ بپویسید و در کلاس بخوانید. سپس بگویید این نکات جالب، چه درس‌هایی درباره خالق هستند به ما می‌آموزد؟ دانش‌آموز عزیز برای پاسخ به این سوال می‌توانید به سایت www.tebyan.net مراجعه نمایید.

ارزشیابی مستمر

۱- پیچیده‌ترین زیست بوم جهان چه نام دارد؟ (۵/۰ نمره)

د) جنگل‌های بارانی استوایی

ج) تایگا

ب) بیابان

الف) ساوان

۲- چه مقدار از تنوع زیستی جهان مربوط به جنگل بارانی استوایی است؟ (۰/۵)

$\frac{3}{5}$

$\frac{3}{4}$

$\frac{2}{4}$

$\frac{2}{5}$

درست نادرست

درست نادرست

جو را

۳- جنگل‌های استوایی را ریه زمین نامیده‌اند. (۰/۵)

۴- بیشترین شکار فیل در تایلند صورت می‌گیرد. (۰/۵)

۵- به عقیده دانشمندان جنگل‌های بارانی استوایی دارای ۵۰ درصد

تولید می‌کنند. (۱)

۶- بیشترین تخریب جنگل‌های استوایی را دارند. (۱)

۷- بیشترین میزان قاچاق عاج فیل در

۸- غنی‌ترین تنوع گیاهی و جانوری چه نام دارد؟ (۱)

۹- دی‌اکسید کربن بر اثر چه عواملی پدید می‌آید؟ (۲)

۱۰- چندنمونه از درختان میوه جنگل‌های بارانی استوایی را نام ببرید. (۱/۵)

۱۱- از نظر پزشکی چه استفاده‌ای از جنگل‌های استوایی می‌شود؟ (۱/۵)

۱۲- جنگل‌زدایی را توضیح دهید. (۲)

۱۳- از بین رفتن جنگل‌ها باعث چه مشکلاتی می‌شود؟ (۱)

۱۴- چه عواملی باعث می‌شود جنگل‌زدایی رخ دهد؟ (۲)

۱۵- چگونه می‌توان از جنگل‌ها استفاده خردمندانه کرد؟ (۲)

۱۶- عاج فیل چه کمکی به او می‌کند؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (د) (۰/۵) ۲- گزینه (ج) (۰/۵) ۳- درست (۰/۵) ۴- نادرست (۰/۵) ۵- اکسیژن (۰/۰)- رطوبت (۰/۵)
- ۶- بزریل (۰/۵) اندونزی (۰/۵) ۷- چین (۰/۵) - تایلند (۰/۵) ۸- جنگل‌های بارانی استوایی (۱) ۹- بر اثر فعالیت‌های انسانی (۱) و سوخت فسیلی (۱) درختان موز، آبه، نارگیل (۱/۵) ۱۰- برای درمان بیماری‌های سرطان (۱/۵)
- ۱۱- به از بین بدن جنگل‌ها (۰/۵) به وسیله سوزاندن (۰/۰) یا قطع کردن، (۰/۵) جنگل‌زدایی می‌گویند. (۰/۵) ۱۲- بدن دمای زمین (۰/۰) و گازهای گلخانه‌ای (۰/۵) کشاورزی (۰/۵)، دامداری (۰/۵)، تجارت (۰/۵) و استخراج معادن موجب تخریب و جنگل‌زدایی می‌شود. (۰/۵) ۱۳- بین استفاده و بازسازی جنگل‌ها تعادل ایجاد شود. (۱) ۱۴- آموزش کشاورزی و دامپروری به روش علمی (۱) ۱۵- زمین را حفر می‌کند (۰/۵) و ریشه‌ها و علف‌ها را درمی‌آورد (۱) ۱۶- میوه‌ها را برای تغذیه می‌کند. (۰/۵)

فصل ساکنان سیاره زمین

دکل جمعیت جهان

چکیده درس ز

- ۱- میزان موالید به صورت میانگین تعداد تولد های زنده به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت محاسبه می شود.
- ۲- میزان مرگ و میر به صورت میانگین تعداد افراد فوت شده به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت محاسبه می شود.
- ۳- رشد طبیعی جمعیت از تفاوت میزان موالید و مرگ و میر حاصل می شود.
- ۴- فرمول محاسبه رشد طبیعی جمعیت

$(\text{میزان مرگ و میر در هزار} - \text{میزان موالید در هزار}) \times 100 = \text{رشد طبیعی جمعیت}$

- رشد منفی زمانی به دست می آید که درصد رشد جمعیت به کمتر از صفر برسد.

۶- در آسیا، ژاپن و روسیه و اروپا، آلمان و لهستان و مجارستان رشد منفی دارند.

۷- افزایش جمعیت از کارافتاده و سالخورد

۸- زاد و ولد کم	۹- ویزگی کشورهای
دارای رشد منفی
۱۰- محروم بودن از نیروی جوان تحصیل کرده و کارآموز	۱۱- کاهش جمعیت
۱۱- آینده نگران کننده	

۱۱- کاهش جمعیت

۱۲- آینده نگران کننده

۱۳- رشد جمعیت و افزایش جمعیت جوان یک نعمت محسوب می شود و مایه پیشرفت کشور خواهد شد.

۱۴- اعطای جایزه

۱۵- کمک های مالی

۱۶- واگذاری مسکن

۱۷- معافیت از مالیات

۱۸- افزایش مخصوص تحصیلی و کاری

۱۹- برنامه های تشویقی

۲۰- فرزندآوری

۱۰- عوامل طبیعی و انسانی باعث جذب جمعیت می شود.	۲۱- برآوردهای تجارتی
۲۲- عوامل رشد جمعیت جهان را می توان در کاهش مرگ و میر به خصوص در کودکان دانست.	۲۳- عوامل کاهش مرگ و
میر در قرن اخیر
۲۳- عوامل کاهش مرگ و
میر در قرن اخیر	

۲۴- بیهود وضعیت	۲۵- بیهود تغذیه
۲۵- کنترل بیماری های واگیر مثل وبا و طاعون	۲۶- مهاجرت موجب افزایش جمعیت یک مکان می شود.
۲۶- گسترش کشاورزی صنعتی	

۲۷- مهاجرت موجب افزایش جمعیت یک مکان می شود.

۲۸- به رفتن مردم از جایی به جایی دیگر برای کار و زندگی مهاجرت می گویند.

۲۹- داخل مرز یک کشور، مثال: کشاورزان و کارگران فصلی

۳۰- خارجی: از یک کشور به کشور دیگر

۳۱- در مهاجر اختیاری افراد با میل خود مهاجرت می کنند. مثل: مهاجرت
مردم اروپا به آمریکای شمالی و استرالیا	۳۲- در مهاجر اجباری افراد بدون میل و به دلیل عواملی مانند قحطی،
خشکسالی، حوادث طبیعی و جنگ مجبور به ترک کشور می شوند.
۳۳- مثل: مهاجرت مردم فلسطین	۳۴- انواع مهاجرت
۳۴- اختیاری: اجباری	

۳۵- یکی از تغییرات مهم در الگوی سکونت جمعیت، گسترش شهرنشینی است.

۳۶- عوامل رشد شهرها و پیدایش شهرنشینی به مهاجرت روستاییان بستگی دارد.

۳۷- ترافیک سنگین، آلودگی هوا، زاغه نشینی و ... از مشکلات شهرنشینی است.

فعالیت

۴۷

۱- جدول بالا را کامل کنید و به جای نقطه‌چین‌ها عوامل طبیعی را که مانع جذب جمعیت می‌شوند، بنویسید.

عوامل طبیعی

آب و هوا و پوشش گیاهی: نواحی معتدل با باران کافی یا نواحی دارای آب و هوای موسومی جمعیت را جذب می‌کنند؛ در حالی که مناطق سرد در عرض‌های بلند و دارای آب و هوای بیابانی و نیمه بیابانی، باعث دفع جمعیت می‌شود.

ناهمواری: دشت‌ها و جلگه‌ها هموار جمعیت زیادی را به خود جذب می‌کنند، اما کوهستان‌ها و نواحی بسیار بلند با شیب تند و در معرض فوران آتش‌فشان جمعیت را دفع می‌کنند.

آب و خاک: خاک‌های آبرفتی حاصل از رسوبات رودخانه‌ای و نواحی دارای منابع آب کافی، رودها و چشمه‌ها موجب جذب جمعیت می‌شوند؛ در حالی که جمعیت در مناطق دارای ضخامت کمتر خاک، کم و فرسایش شدید خاک باعث دفع جمعیت می‌شود.

معدن و ذخایر: نواحی دارای معدن و ذخایر زیرزمینی مانند زغال‌سنگ، نفت و گاز و آهن و مس به دلیل اینکه قابلیت گسترش صنایع وابسته به این معدن را دارند، جاذب جمعیت‌اند و مناطقی که منابع طبیعی، ذخایر آب و انرژی و معدن آن‌ها کم است موجب دفع جمعیت می‌شود.

۲- با استفاده از نقشهٔ پراکندگی جمعیت و جدول بالا، ابتدا نوع تراکم جمعیت (زیاد یا کم) را در مکان‌های زیر مشخص کنید و سپس با توجه به دانسته‌های خود از سال گذشته علت این نوع تراکم را در هر کشور بنویسید.

بنگلادش:	تراکم زیاد،	به علت وجود آب و خاک مناسب برای کشاورزی، باران کافی
ژاپن:	تراکم زیاد،	به علت صنعتی بودن، باران کافی
لیبی و چاوا:	تراکم کم،	به علت کمبود مواد معدنی، آب و خاک مناسب
سیبری:	تراکم کم،	سرزمین بخشته و نبود قابلیت کشاورزی
آلمان:	تراکم زیاد،	آب و هوای معتدل و صنعت پیشرفته
استرالیا:	تراکم زیاد،	آب و هوای خوب، معدن، صنعتی بودن
کانادا:	تراکم زیاد،	آب و هوای مناسب، خاک مناسب، معدن

۳- پرجمعیت‌ترین کشورهای جهان را به ترتیب از رتبهٔ اول تا هفتم پرس‌وجو کنید و با بیان تعداد جمعیت آنها در کلاس بخوانید.

۱- چین ۱/۳۷۳/۵۷۰/۰۰۰ ، ۲- هند ۱/۲۶۳/۵۹۰/۰۰۰ ، ۳- آمریکا ۱/۲۶۳/۵۹۰/۰۰۰ ، ۴- اندونزی ۲۴۹/۹۰۰/۳۶۳

۵- برزیل ۲۰۰/۴۰۰/۶۹۴ ، ۶- پاکستان ۱۸۵/۴۱/۰۰۰ ، ۷- نیجریه ۱۷۳/۶۰۰/۰۰۰

فعالیت

۴۸

۴- همفرکری کنید و به طور گروهی جدولی با دوستون رسم کنید.

(الف) فهرستی از عواملی را که موجب می‌شود یک مکان مهاجرپذیر باشد، در یک ستون بنویسید.

(ب) فهرستی از عواملی را که موجب می‌شود یک مکان مهاجرفرست باشد، در ستون دیگر بنویسید.

عوامل مهاجرپذیر	عوامل مهاجرفرست
احساس آرامش و امکان پیشرفت	جنگ
فراوانی مواد غذایی	قططی
آب و هوای خوب	خشکسالی
بهداشت بالا	بیماری
خاک مناسب	خاک بد
ثروت	قر

- ۵- آیا در کلاس شما افرادی هستند که خود یا خانواده‌شان از شهر یا روستای دیگری به شهر یا روستای شما مهاجرت کرده باشند؟ درباره دلایل مهاجرت آنها (چه در مبدأ و چه در مقصد) پرس و جو کنید. پاسخ پیشنهادی: به دلایل نبود شغل مناسب، عدم وجود امکانات درمانی و رفاهی، نبود امکان ادامه تحصیل در دانشگاه و....
- ۶- به نظر شما، چرا بعضی از کشورها مقررات سختی برای ورود مهاجران خارجی به کشورشان وضع می‌کنند؟ ۱- جلوگیری از بالا رفتن بی‌رویه جمعیت که باعث مشکلاتی مانند بیکاری، اعتیاد، فقر و فساد می‌شود و معمولاً کشورها به دنبال افراد متخصص و تحصیل کرده می‌گردند.

ارزشیابی مستمر

- ۱- کدام یک از کشورهای آسیایی رشد منفی جمعیت دارند؟ (۰/۵)
- الف) ایران ب) ژاپن ج) عراق
- د) کره جنوبی
- ۲- کدام یک از کشورهای اروپایی با رشد منفی جمعیت روبرو است؟ (۰/۵)
- الف) آلمان ب) اسپانیا ج) فرانسه
- د) انگلستان
- ۳- عوامل طبیعی و انسانی باعث جذب جمعیت می‌شود. (۰/۵)
- ۴- افزایش جمعیت پیر باعث پیشرفت خواهد بود. (۰/۵)
- ۵- رشد طبیعی جمعیت از تفاوت میزان حاصل می‌شود. (۱/۵)
- ۶- مهاجر موجب جمعیت یک مکان می‌شود. (۰/۵)
- ۷- عوامل رشد جمعیت جهان را می‌توان در کاهش به خصوص در دانست. (۱/۵)
- ۸- مهاجرت چیست؟ (۲)
- ۹- مشکلات عمده شهرنشینی را نام ببرید. (۱/۵)
- ۱۰- میزان موالید چگونه محاسبه می‌شود؟ (۲)
- ۱۱- میزان مرگ و میر چگونه محاسبه می‌شود؟ (۲)
- ۱۲- مهاجرت مردم افغانستان به ایران چه نوع مهاجرتی است؟ (۱)
- ۱۳- انواع مهاجرت را نام ببرید. (۲)
- ۱۴- چند مورد از برنامه‌های تشويقی فرزندآوری در کشورهای پیشرفت‌هه را ذکر کنید. (۲)
- ۱۵- چند مورد از ویژگی‌های کشورهای دارای رشد منفی را بنویسید. (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ گزینه (ب) (۰/۵) ۲ گزینه (الف) (۰/۵) ۳ درست (۰/۵) ۴ نادرست (۰/۵) ۵ مرگ و میر (۰/۷۵) - موالید (۰/۷۵) ۶ افزایش (۰/۵) ۷ مرگ (۰/۷۵) کودکان (۰/۷۵) ۸ به رفتن مردم از جایی به جای دیگر برای کار و زندگی مهاجرت می‌گویند. (۲) ۹ ترافیک زیاد (۰/۵)، آلودگی هوا (۰/۵)، زاغه‌نشینی (۰/۵) ۱۰ به صورت میانگین تعداد تولدهای زنده به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت (۲) ۱۱ به صورت میانگین تعداد افراد فوت شده به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت (۲) ۱۲ اجباری (۱) ۱۳ داخلی (۰/۵) - خارجی (۰/۵) - اجباری (۰/۵) - اختیاری (۰/۵) ۱۴ اعطای جایزه (۰/۵)، کمک‌های مالی (۰/۵)، واگذاری مسکن (۰/۵)، معافیت از مالیات (۰/۵) ۱۵ افزایش جمعیت از کارافتاده و سالخورده (۰/۵)، زادوولد کم (۰/۵)، محروم بودن از نیروی جوان و تحصیل کرده (۰/۵)، کاهش جمعیت (۰/۵)

۱- نابرابری جهانی یا بین‌المللی یکی از موضوعات مهم جهان طی چند دهه اخیر است.

۲- بین کشورها از نظر ثروت، درآمد، کیفیت زندگی، مسکن، آموزش، بهداشت، اشتغال و گذراندن اوقات فراغت تفاوت وجود دارد.

ثروت و درآمد
کیفیت زندگی
مسکن
آموزش
بهداشت
اشغال
گذراندن اوقات فراغت

۳- موارد نابرابری
جهانی

۴- عامل اقتصادی یکی از عوامل مهم نابرابری کشورها است.

۵- عواملی مانند هویت، عزت، امنیت، آزادی، احساس شادی و رضایت از زندگی می‌تواند کیفیت زندگی را بالا ببرد.

اقتصادی
بهداشتی
فرهنگی
عوامل شاخص
توسعه انسانی

درآمد و رفاه: افراد چه میزان از درآمد کافی و شغل مناسب برخوردارند و به کالاهای خدمات مورد نیاز چون مسکن، پوشاسک، غذا، تفریح و آموزش دسترسی دارند.

امید به زندگی یا متوسط طول عمر: امید به زندگی یا متوسط طول عمر تعداد سال‌هایی است که انتظار می‌رود کودکی در آن کشور عمر کند و زنده بماند.

۷- ملاک‌های توسعه
انسانی

سود و آموزشی: برای بی‌بردن به وضع آموزش در کشورها معیارهایی مثل میزان باسوسادی، تعداد بزرگسالان باسوساد، درصد ثبت‌نام کودکان، میانگین سال‌های تحصیل و ... را در نظر می‌گیرند و بررسی می‌کنند.

۸- کشور ایران در گروه توسعه انسانی بالا قرار دارد.

۹- اکثر کشورهای آمریکای شمالی و اروپای غربی از رفاه و سطح زندگی خوبی برخوردارند.

۱۰- در کشورهای آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین مردم در فقر و کمبود زندگی می‌کنند.

۱۱- مردم موزامبیک، تانزانیا، اتیوپی و نیپال در فقر مطلق زندگی می‌کنند.

۱۲- کشورهای ژاپن، چین، هندگ، کره جنوبی و مالزی در نیمه دوم قرن بیستم رشد اقتصادی خوبی داشتند.

۱۳- عراق و سوریه به علت جنگ رشد اقتصادی منفی دارند.

۱۴- میزان طول عمر یا امید به زندگی در یک جامعه نشان‌دهنده وضعیت سلامت و بهداشت آن جامعه است.

۱۵- محیط پاک و بدون آلودگی، آب و غذای کافی و سالم و امکانات پیشکشی پیشرفت‌هه باعث طول عمر بیشتر می‌شود.

۱- میزان باسوسادی یا تعداد بزرگسالان باسوساد

۲- درصد ثبت نام کل کودکان در سن تحصیل

۳- میانگین سال‌های تحصیل در یک کشور

۴- میزان باسوسادی و تحصیل دختران

۵- تعداد معلم به ازای دانش‌آموز

۱۶- عوامل پی‌بردن به
وضع آموزشی یک کشور:

۱۷- منظور از میانگین سال‌های تحصیل، متوسط تعداد سال‌هایی است که دانش‌آموزان یک کشور در مدرسه حضور پیدا کرده و تحصیل کرده‌اند.

عوامل خارجی: استعمار، اشغال نظامی، دخالت و نفوذ، جلوگیری از استقلال

عوامل داخلی: حکومت ستمگر و وابسته، جنگ داخلی، فرهنگ و باور غلط، بی‌سوسادی، ناآگاهی

مردم از استعداد و فرهنگ خود، نداشتن ایمان و پشتکار

۱۸- علل و عوامل
نابرابری

فعالیت

۱- با توجه به نقشه و مراجعه به یک اطلس از هر یک از چهار گروه شاخص توسعه انسانی (خیلی بالا، بالا، متوسط، و کم) دو کشور نام ببرید. خیلی بالا: کانادا- آمریکا، بالا: ایران - بزرگی، متوسط: چین - هند، کم: سودان - کنگو

۲- نمودار الف و شکل ب را توضیح دهید. در شکل ب کشورهای شرق ایران به علت مشکلات داخلی و خارجی از توسعه انسانی پایینی برخودار هستند و کشورهای شمال غربی مانند ترکیه که نزدیک اروپا واقع هستند، از توسعه انسانی بالایی برخودار هستند. نمودار الف: نشان‌دهنده از رشد توسعه انسانی ایران در سال‌های اخیر است.

فعالیت

- ۳- الف) با توجه به جدول‌ها، چند کشور ثروتمند و چند کشور فقیر و چند کشور با درآمد متوسط نام ببرید.
- ثروتمند: آمریکا- چین- ژاپن- آلمان
درآمد متوسط: سریلانکا- زامبیا- آلبانی- افغانستان
فقیر: سیرالئون- گینه بیسائو

ب) در جدول میزان تولید ناخالص داخلی، تعداد ارقام مربوط به میزان تولید کشورها به ترتیب از رتبه ۱ تا ۱۷۷ چه تغییری می‌کند؟ توضیح دهد. رتبه‌ها با کمتر شدن تولید ناخالص ملی، نزول پیدا کرده و پایین می‌آید.

۴- گفت‌وگو کنید: به نظر شما کشورهایی که اقتصاد و درآمد آنها بر پایه فروش مواد اولیه و خام مانند نفت است، در حال و آینده با چه مشکلاتی روبرو می‌شوند و چه تغییراتی باید در اقتصاد خود ایجاد کنند؟ کشورهای تک محصولی با افت قیمت و اتمام منابع مواد اولیه و خام روبرو می‌شوند. آنها باید به سمت صادرات مواد تولید شده از مواد خام بروند و همچنین سعی کنند چند محصول دیگران را نیز صادر کنند.

فعالیت

۵- سواد و آموزش نقش مهمی در پیشرفت یک کشور دارد. در گروه خود، فهرستی از مشکلاتی را که مردم یک کشور در اثر پایین بودن سطح سواد و محروم بودن از آموزش با آن مواجه می‌شوند، تهیه کنید و بخوانید.

نبود بهداشت، فقر، استاندارد نبودن سطح زندگی، نداشتن قانون، فساد، مرگ و میر بالا، جنگ‌های داخلی، استعمار توسط کشورهای دیگر، متکی و وابسته بودن به کشورهای قدرتمند

۶- با توجه به آموخته‌های سال پیش، چند دلیل برای اینکه چرا قاره آفریقا بیشترین کشورهای دارای متوسط طول عمر پایین را دارد، بیان کنید. بی‌سوادی، نبود بهداشت، جنگ‌های داخلی، استعمار توسط کشورهای دیگر، نداشتن استقلال

۷- درباره علل و عوامل نابرابری و توسعه انسانی در جهان گفت‌وگو کنید. به نظر شما کدام عوامل مهم‌ترند؟ چرا؟ عوامل داخلی مانند فرهنگ‌های غلط، نداشتن پشت‌کار، اگر مردم یک کشور بتوانند عوامل داخلی را از بین برند و بر آن غلبه پیدا کنند، می‌توانند عوامل خارجی مانند استعمار را از بین برد و به برابری توسعه انسانی برسند.

به کار بیندیم

یکی از فعالیت‌های زیر را انتخاب کنید و انجام دهید.

۱- فرض کنید شما مسئول بالا بردن شاخص توسعه انسانی در کشور هستید و قرار است فهرستی از چند پیشنهاد مناسب در مورد بھبود هر یک از عوامل توسعه انسانی (درآمد، سواد، امید به زندگی) تهیه کنید. با هم فکری دوستانتان این پیشنهادها را بنویسید. در زمینه درآمد قانونی کردن درآمدها - ثبت نام تمامی کودکان برای سوادآموزی حتی در مناطق دور، بوجود آوردن رفاه و تامین اجتماعی برای کلیه کارگران و کارمندان

۲- درباره جلوگیری از مهاجرت از روستا به شهر چند پیشنهاد و راه حل بنویسید. ایجاد شغلی برای روستائیان در فصل‌های غیرکشاورزی - ایجاد صنایع تبدیلی در روستاهای - ایجاد مراکز رفاهی سرپرست‌ها

۳- به طور گروهی، درباره یکی از موضوعات این فصل پوستی طراحی کنید و روی آن پیامی بنویسید. (برای مثال، موضوعاتی چون عدالت و از بین رفتن نابرابری در جهان، جمعیت جوان به عنوان ثروت کشور، توسعه انسانی و امید به زندگی)، عدالت اجتماعی = پیشرفت کشور - مبارزه با نژادپرستی - تولید شغل برای جوانان

ارزشیابی مستمر

۱- مردم کدام کشور در فقر مطلق زندگی می‌کنند؟ (۰/۵)

- الف) اتیوپی ب) مصر ج) افغانستان د) نیجر

۲- کدام یک از کشور در نیمه دوم قرن بیستم رشد اقتصادی خوبی داشته است؟ (۰/۵)

- الف) هند ب) مالزی ج) اندونزی د) ایران

۳- کشور ایران در گروه توسعه انسانی متوسط قرار دارد. (۰/۵)

۴- میزان طول عمر نشان دهنده وضعیت سلامت و بهداشت در آن جامعه است. (۰/۵)

- نادرست درست

- نادرست درست

- ۵- اکثر کشورهای از رفاه و سطح زندگی خوبی برخوردارند. (۱)
- ۶- عامل یکی از عوامل مهم نابرابری کشورها است. (۰/۵)
- ۷- عوامل شاخص توسعه انسانی است. (۱/۵) و
- ۸- منظور از میانگین سال های تحصیل چیست؟ (۲)
- ۹- عوامل افزایش طول عمر بیشتر را نام ببرید. (۱/۵)
- ۱۰- علل و عوامل نابرابری را نام ببرده و از هر کدام چند مورد مثال بزنید. (۲)
- ۱۱- عوامل پی بردن به وضع آموزشی یک کشور را بنویسید. (۲)
- ۱۲- ملاک های توسعه انسانی را بنویسید. (۲)
- ۱۳- علل نابرابری های جهانی را بنویسید. (۲)
- ۱۴- امید به زندگی یا متوسط طول عمر را توضیح دهید. (۲)
- ۱۵- درآمد و رفاه را شرح دهید. (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ گزینه (الف) (۰/۵) ۲ گزینه (ب) (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۵) ۴ درست (۰/۵) ۵ آمریکای شمالی (۰/۵) - اروپای غربی (۰/۵) ۶ اقتصادی (۰/۵) ۷ اقتصادی (۰/۵) - بهداشتی (۰/۵) - فرهنگی (۰/۵) ۸ متوسط تعداد سال هایی (۰/۵) که دانش آموزان یک کشور (۰/۵) در مدرسه حضور پیدا کرده (۰/۵) و تحصیل کرده اند. (۰/۵) ۹ محیط پاک و بدون آلودگی (۰/۵) - امکانات پزشکی (۰/۵) - آب و غذای کافی و سالم (۰/۵) ۱۰ عوامل خارجی مانند استعمار (۰/۵) اشغال نظامی (۰/۵) - عوامل داخلی مانند حکومت ستمگر (۰/۵)، جنگ داخلی (۰/۵) ۱۱- ۱- میزان باسوسادی یا تعداد بزرگسالان باسوساد (۰/۵) ۲- درصد ثبت نام کل کودکان در سن تحصیل (۰/۵) ۳- میانگین سال های تحصیل در یک کشور (۰/۵) ۴- میزان باسوسادی و تحصیل دختران (۰/۵) ۱۲ درآمد (۰/۵) و رفاه (۰/۵) - امید به زندگی یا متوسط طول عمر (۰/۵) - سواد و آموزش (۰/۵) ۱۳ ثروت و درآمد (۰/۵) کیفیت زندگی (۰/۵) - مسکن (۰/۵) - آموزش (۰/۵) ۱۴ تعداد سال هایی که انتظار می رود کودکی در یک کشور عمر کند و زنده بماند. (۲) ۱۵ افراد چه میزان از درآمد کافی (۰/۵) و شغل مناسب برخوردارند (۰/۵) و قدرت خرید کالا، مسکن، پوشاش و غذا را دارند. (۰/۵)

فصل ۵

عصر یکپارچگی و شکوفایی

۹- ایرانی متعدد و یکپارچه

چکیده درس

- ۱- اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی بسیار آشفته بود و حکومت واحد و قدرتمندی وجود نداشت. حاکمان بخش های مختلف ایران با هم در حال جنگ بودند.
- ۲- در همسایگی ایران حکومت هایی وجود داشتند که در فکر گسترش قلمرو خود بودند، مانند امپراتوری عثمانی که پیاوی به ایران حمله می کرد، یا ازبک ها در شمال شرقی ایران (ماوراء النهر).
- ۳- شاه اسماعیل یکی از نوادگان شیخ صفی الدین اردبیلی بود. خانقاہ شیخ صفی الدین اردبیلی مورد توجه مردم و حاکمان محلی وقت بود. مهم ترین طرفداران خانقاہ شیخ صفی الدین ایل های ترک بودند که به قزلباش شهرت داشتند.
- ۱- شکست شروانشاهان و اقویونلوها
- ۲- انتخاب تبریز به پایتختی
- ۳- رسمی کردن مذهب شیعه در ایران
- ۴- اقدامات شاه اسماعیل
- ۴- شکست ازبکان و سایر حاکمان شورشی
- ۵- ایجاد همبستگی و اتحاد بین ایرانیان
- پس از به قدرت رسیدن
- ۵- سرسخت ترین دشمن ایران در زمان صفویان امپراتوری عثمانی بود که از شکل گیری سلسله قدرتمند صفویه که شیعه مذهب نیز بودند، بسیار ناخشنود بود.

- ۶- مهم‌ترین جنگ شاه اسماعیل با عثمانی، جنگ چالدران بود در این جنگ با توجه به رشدات‌های سربازان ایرانی، سپاه عثمانی به دلیل داشتن سلاح‌های گرم و آتشین مانند توپ و تفنگ پیروز شدند.
- ۷- حکومت صفویان
۱- تأسیس کننده: شاه اسماعیل	۲- تثبیت کننده: شاه طهماسب	۳- قدرتمند کننده: شاه عباس
۴- تبریز: در زمان شاه اسماعیل	۵- قزوین: در زمان شاه طهماسب	۶- اصفهان: در زمان شاه عباس
- ۸- پایتخت صفویان
- ۹- شاه طهماسب پایتخت خود را از تبریز به قزوین انتقال داد تا از عثمانی‌ها دور باشد.
- ۱۰- پس از مرگ شاه عباس اول حکومت صفویان در معرض سقوط قرار گرفت.
- ۱۱- علل ضعف صفویان
۱- سیاست کشتن و کور کردن شاهزادگان توسط پادشاهان به علت ترس از شورش آنها.	۲- عدم آموزش کشورداری و سیاست به شاهزادگان	۳- سرگرم شدن در حرم‌سرا و خوشگذرانی پادشاهان و شاهزادگان
۴- اختلافات و درگیری مقام‌های نظامی کشوری با هم		
- ۱۲- گروهی از افغان‌ها در قندهار سر به شورش برداشتند و پس از پیروزی بر حاکم قندهار، عازم اصفهان شدند و آن را تصرف کردند.
- ۱۳- در زمان شورش افغان‌ها شاه سلطان حسین صفوی پادشاه بود.
- ۱۴- سرdestه شورش افغان‌ها شورش محمود افغان بود.
- ۱۵- مراتب قدرت در صفویان:
شاه: همه قدرت در دست شاه بود و کسی اجازه مخالفت با او را نداشت.	وزیر بزرگ (اعتمادالدوله): مسئول امور اداری و مالی کشور	فرماندهان نظامی: حاکم ولایت‌ها
- ۱۶- تا زمان شاه عباس اول قزلباش‌ها حاکم ولایت‌ها بودند.
- ۱۷- شاه عباس برای تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی، حکومت ولایت‌ها را از قزلباش‌ها گرفت.
- ۱۸- عباس اول
۱- برکناری قزلباش‌ها از حکومت ولایت‌ها	۲- تشکیل سپاه جدید غیر از قزلباش‌ها و مجهز کردن سپاه به سلاح گرم
۳- بیرون کردن استعمارگران پرتغالی از نواحی جنوبی	۴- ایجاد روابط خارجی با کشورهای اروپایی
- ۱۹- قرن‌های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا قرون جدید می‌نامند.
- ۲۰- در قرون جدید اوضاع سیاسی، مذهبی، اقتصادی و علمی اروپا تغییر کرد.
- ۲۱- اروپاییان توانستند در صنعت کشتی‌سازی و وسائل دریانوردی پیشرفت کنند.
- ۲۲- کشورهای پرتغال، اسپانیا، انگلستان و فرانسه اولین کشورهای استعمارگر بودند.
- ۲۳- شاه عباس اول به کمک انگلیسی‌ها توانست پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر جنوبی بیرون کند.
- ۲۴- مهم‌ترین عامل برقراری روابط سیاسی و اقتصادی بین ایران و پادشاهان اروپایی حملات بی در بی عثمانی‌ها به این کشورها بود.

۵۸

(۱) (۲) (۳)
علل ضعف
صفویان

فعالیت

- ۱- کاربرگه شماره (۷) را انجام دهید.

نقشه سیاسی ایران در آستانه تأسیس حکومت صفویه

- ۱- در آستانه شکل‌گیری حکومت صفویه، تقریباً چند حکومت محلی در ایران وجود داشت؟ حکومت
۲- در آستانه شکل‌گیری حکومت صفویه، کدام کشورها ایران را تهدید می‌کرد؟ روی نقشه مشخص کنید. عثمانی و ازبک‌ها
۳- جدول را کامل کنید.

تهدیدهای داخلی	تهدیدهای خارجی	بیامدها و مشکلات سیاسی، اجتماعی
----------------	----------------	---------------------------------

- فراآونی قدرتهای محلی و اقوام گوناگون - لشگرکشی سپاهیان عثمانی - از رونق افتادن تجارت
- عدم یکپارچگی فرمانروایی در سراسر ایران - حملات ازبک به مرزها (ملک الطوایف)
- عدم مذهب مستقل - عدم حکومت واحد و قدرتمند
- عدم همبستگی و اتحاد - جنگ‌های داخلی
- از بین رفتن امنیت و آرامش شهرها

۵۹

فعالیت

۲- پس از مطالعه متن توضیح دهید که با تأسیس حکومت صفوی، چه تغییرات مهم سیاسی، اجتماعی و مذهبی در ایران ایجاد شد. پس از تأسیس حکومت صفوی اولین دستاوردهای سیاسی آن بود که دیگر کشمکش و خونریزی و جنگ بین حکام محلی از بین رفت و ایران دارای یک حکومت مرکزی قدرتمند شد. از نظر اجتماعی شهرها و روستاهای آباد شدند. صنعت پیشرفت کرد و همبستگی و اتحاد بین مردم به وجود آمد. از نظر مذهبی نیز بسیاری از اختلافات مذهبی از بین رفت و ایران دارای یک مذهب و دین کامل شد. در این فضا فلاسفه و دانشمندان بزرگی پرورش یافتد.

۶۱

فعالیت

۳- الف) گدام شهرها پایتخت صفویان بودند؟ نام ببرید. تبریز: در زمان شاه اسماعیل، قزوین: در زمان شاه تهماسب، اصفهان: در زمان شاه عباس اول
ب) علت تغییر پایتخت صفویان را توضیح دهید. بعد از شکست شاه اسماعیل، تبریز توسط عثمانی‌ها تصرف شد و شاه تهماسب تصمیم گرفت برای دور شدن پایتخت از حمله عثمانی‌ها، آن را از تبریز به قزوین انتقال دهد.

۴- دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی چه بود؟ اکثر شاهزادگان صفوی لیاقت اداره کشور را نداشتند و بیشتر آنها مشغول خوشگذرانی در حرم‌سراها بودند. مقام‌های اداری و نظامی نیز برای خود حرم‌سراها را ترتیب داده بودند و به همین دلیل از انجام دادن مسئولیت‌های خود بازماندند. عامل دیگر نیز حمله شورشیان افغان به سرگروهی محمود افغان بود.

۶۲

فعالیت

۵- الف) آثار و نتایج اقدام‌های اداری و نظامی شاه عباس اول را توضیح دهید. شاه عباس با برکناری قزلباش‌ها از حکومت ولایت‌ها باعث شد که حکومت مرکزی تقویت شود. تشکیل سپاه جدید غیر از قزلباش‌ها نیز باعث شد که شاه عباس در برابر شورش قزلباش‌ها نیروهای نظامی دیگری داشته باشد و اجازه قدرت گرفتن قزلباش‌ها را ندهد.
ب) کاربرگه شماره (۸) را انجام دهید.
از طریق به هم متصل کردن واژه‌ها و عبارت‌های دو ستون. مشخص نمایید که در زمان کتونی تقریباً چه نهادهایی وظایف صاحب منصبان شهری و روستایی دوره صفویه را انجام می‌دهند؟

نیروی انتظامی	←	داروغه
دادگستری	←	حاکم شرع
سازمان تعزیرات	←	محتسب
سازمان امور مالیاتی	←	کلانتر
شورای اسلامی	←	کخداد

۶۳

فعالیت

۶- انگیزه‌ها و هدف‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی اروپاییان از ارتباط با ایران دوره صفوی را از متن درس استخراج و دسته‌بندی کنید. سیاسی: دشمن مترک به نام امپراتوری عثمانی عامل سیاسی این روابط بود. اقتصادی: تجارت و فروش تولیدات تجاری که پس از انقلاب صنعتی بیشتر شده بود، عامل اقتصادی بود. فرهنگی: اشتیاق اروپاییان به جهانگردی و شناخت سرزمین‌های دیگر و تبلیغ دین مسیحیت عامل فرهنگی این روابط بود.

ارزشیابی مستمر

۱- محل عبادت صفویان چه نام داشت؟ (۰/۵)

الف) خانقاہ

ب) مسجد

د) صومعه

ج) عبادتگاه

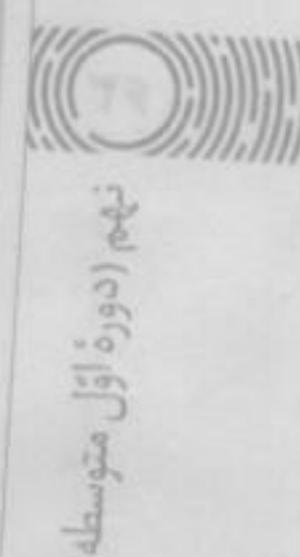
۲- مهم‌ترین طرفداران صفویان چه کسانی بودند؟ (۰/۵)

الف) قزلباش‌ها

ب) سربازان ترک

د) عارفان

ج) مردم عادی

- ۳- پنجمین شاه صفوی چه نام داشت؟ (۵/۰)
 (الف) اسماعیل (ب) طهماسب (ج) عباس
 (د) سلطان حسین بود. (۵/۰)
- ۴- در زمان تأسیس حکومت صفویان، مهم‌ترین دشمن ایران،
 بود. (۵/۰)
- ۵- یکی از نوادگان شیخ صفی‌الدین اردبیلی
 بود. (۵/۰)
- ۶- سردارسته شورشیان افغان چه کسی بود؟ (۵/۰)
 (۷) در رأس حکومت مرکزی صفویان چه کسی حضور داشت؟ (۵/۰)
 (۸) قرون جدید در اروپا شامل چه زمان‌هایی می‌شد؟ (۵/۰)
 (۹) اولین کشورهای استعمارگر را نام ببرید. (سه مورد) (۱/۵)
 (۱۰) قبل از به حکومت رسیدن صفویان اوضاع سیاسی ایران چگونه بود؟ (۱/۵)
 (۱۱) اقدامات شاه اسماعیل بعد از رسیدن به قدرت را بنویسید. (سه مورد) (۱/۵)
- ۱۲- علت دشمنی امپراتوری عثمانی با ایران چه بود؟ (۱)
 (۱۳) بین شاه اسماعیل و دولت عثمانی چه جنگی اتفاق افتاد و نتیجه آن چه شد؟ چرا؟ (۱/۵)
 (۱۴) وظایف فرماندهان نظامی در حکومت صفوی چه بود؟ (۱)
 (۱۵) اروپاییان چگونه سرزمین‌های جدیدی را کشف کردند؟ (۱)
 (۱۶) دریانوران اروپایی با گذشتן از چه منطقه‌ای قاره امریکا را کشف کردند؟ (۱/۵)
 (۱۷) اروپاییان چگونه موفق شدند مناطق دیگر را به مستعمره خود تبدیل کنند؟ (۱/۵)
 (۱۸) شاه عباس چگونه توانست پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون بود؟ (۲)
 (۱۹) دلایل سیاسی و اقتصادی اروپاییان برای ارتباط با ایران در دوره صفویان چه بود؟ (۲)
 (۲۰) اقدامات مهم شاه عباس را نام ببرید و نتایج آن را بنویسید. (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ گزینه (الف) (۵/۰) ۲ گزینه (الف) (۵/۰) ۳ گزینه (ج) (۵/۰) ۴ عثمانی (۵/۰) ۵ شاه اسماعیل (۵/۰)
 ۶ محمد افغان (۵/۰) ۷ پادشاه (۵/۰) ۸ از قرن‌های شانزدهم تا نوزدهم (۵/۰) ۹ پرتغال (۵/۰)، اسپانیا (۵/۰)
 انگلستان یا فرانسه (۵/۰) ۱۰ قبل از به حکومت رسیدن صفویان کشور ما حکومت واحدی نداشت (۵/۰) و در حال
 تفرقه و تجزیه شدن بود (۵/۰) و حاکمان بخت‌های مختلف ایران با هم در حال جنگ بودند. (۱/۵) ۱۱ پیروزی
 و سرکوب شروانشاهان و ایل قویونلوها (۵/۰) ۱۲ علت دشمنی قدرتمند شدن دولت شیعه مذهب بود (۵/۰) - ۱۳ - رسمی کردن مذهب شیعه در
 ایران (۵/۰) ۱۴ جنگ چالدران (۵/۰)، (نژدیکی شهر خوی امروزی) سیاه ایران با تمام رشادت‌ها شکست خورد (۵/۰).
 می‌دانستند. (۵/۰) ۱۵ شاه عباس از سلاح‌های گرم و آتشین مانند توپ و تفنگ بود که سپاه ایران غاقد
 علت شکست ایرانیان مجهز بودن سپاه عثمانی به سلاح‌های گرم و آتشین مانند توپ و تفنگ بود که سپاه ایران غاقد
 آن بود و بعد از شکست، تبریز به تصرف عثمانی‌ها درآمد. (۵/۰) ۱۶ فرماندهان نظامی علاوه بر فرماندهی سپاه در
 هنگام جنگ (۵/۰)، معمولاً حاکم ولایت‌های مهم نیز بودند. (۵/۰) ۱۷ اروپاییان با توسعه صنعت کشتی‌سازی و
 وسایل دریانوری (۵/۰) توانستند راه‌های دریایی و سرزمین‌های جدیدی را کشف کنند. (۵/۰) ۱۸ اقیانوس اطلس (۵/۰)
 اروپاییان با کشتی‌های بزرگ (۵/۰) و مجهز به توپ‌های جنگی (۵/۰) به سرزمین‌های دیگر رفتند و بخش‌های
 وسیعی از قاره‌های آفریقا و آسیا را مستعمره خود کردند. (۵/۰) ۱۹ شاه عباس از رقابت انگلیسی‌ها با پرتغالی‌ها
 استفاده کرد و به کمک کشتی‌های جنگی انگلستان، پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر جنوبی بیرون کرد. (۱)
 ۲۰ شاه عباس برای جلوگیری از قدرت گرفتن قزلباش‌ها و نافرمانی آنها حکومت ولایتها را از آنان گرفت (۵/۰) تا به تقویت
 ارمنیان سعی می‌کردند از فشار حملات عثمانی‌ها به خاک اروپا بکاهند. (۵/۰) دلیل اقتصادی: محصولات و تولیدات
 صنفی (۵/۰) اروپاییان بعد از انقلاب صنعتی بیشتر شده بود و آنها به بازار مصرف جدید نیاز داشتند. (۵/۰) ۲۱ شاه
 عباس برای حکومت مرکزی بپردازد (۵/۰) همچنین نیروی نظامی جدید و مجهز تشکیل داد (۵/۰) که هم به او در جنگ با
 عثمانی‌ها کمک کند و هم عامل مهار قزلباش‌ها باشد. (۵/۰)

۱. لارک اوضاع اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی ایران در عصر صفوی

چکیده درس

۱- در دوران صفویه به دلیل وجود حکومت مرکزی نیرومند و برقراری نظم و امنیت در سراسر کشور، شرایط مناسبی برای رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی پدید آمد.

۱- گرفتن مالیات از کشاورزان و دامداران

۲- گرفتن عوارض از کاروان‌های تجاری

۳- صادرات ابریشم

۲- منابع عمده درآمد

حکومت صفویه

۴- امتیاز تجارت با اروپاییان و گرفتن مالیات از پیشه‌وران و صنعتگران

۳- اکثر ساکنان شهرها در دوره صفویه مقام‌های حکومتی، نظامیان، کارکنان اداره‌ها، روحانیون، بازرگانان، پیشه‌وران، صنعتگران و کارگران بودند.

۴- بیشتر صادرات ایران در زمان صفویه شامل خشکبار، پارچه‌های مخملی، ابریشمی، جریر و قالی بود. در دوره صفویه صنعت بافندگی ایران با صنعت نساجی اروپا رقابت می‌کرد.

۵- در دوره شاه عباس اول کارگاه‌های بافندگی بیشتر در اصفهان، کاشان، یزد، مشهد، استرآباد (گرگان) و گیلان بود.

۶- مالک بیشتر کارگاه‌های بافندگی، شاه و اعضای خاندان شاهی بودند.

۷- صنایعی از قبیل کاشی، چینی، چرم، جواهر، رنگ، صابون و جنگ‌افزارهای سنتی از قبیل شمشیر و کمان از صنایع معروف آن زمان بودند.

۸- شاه عباس برای رونق تجارت اقدام به احداث راه‌ها و کاروان‌سراهای متعدد کرد.

۹- صادرات ابریشم پرسودترین کالای صادراتی بود که در انحصار شاه عباس قرار داشت.

۱۰- در دوره صفویه معماران و مهندسان شهرساز ایرانی مسجدها، مدرسه‌ها، کاخ‌ها، پل‌ها و کاروان‌سراهای بزرگی ساختند.

۱۱- در زمان صفویه به علوم و معارف دینی مانند تفسیر، فقه و حدیث بسیار توجه می‌شد.

۱۲- دانشمندان بزرگ عصر صفویه: میرداماد، ملاصدرا و ... بودند.

۱۳- فیلسوفان بزرگ عصر صفویه: شیخ بهایی، علامه محمد باقر مجلسی و ... بودند.

۱- عید باستانی نوروز

۲- اعیاد قربان- فطر- غدیر

روضه‌خوانی

نوحه‌سرایی

مرثیه‌خوانی

سینه‌زنی

تعزیه‌خوانی

۱۴- جشن‌ها و آیین‌های

دوره صفویه

۳- سوگواری امام حسین

۶۵

فعالیت

۱- پرس‌وجو و مشاهده کنید که در بازار یا مراکز خرید محل زندگی شما، کدام حرفه‌ها و مشاغل راسته یا مکانی مخصوص دارند. نتیجه را در کلاس بیان کنید. راسته لباس‌فروشی‌ها، راسته لوازم خانگی، راسته اغذیه فروشی‌ها، راسته کتاب‌فروشی‌ها

۶۷

فعالیت

۲- با راهنمایی دبیر خود، سه عامل گسترش تجارت در عصر صفوی را بیان کنید. ۱- امنیت که توسط حکومت قدرتمند صفویه ایجاد شد و راه‌زنان و چیاول‌گران جرات حمله به کاروان‌ها را نداشتند. ۲- توسعه راه‌های ارتباطی و کاروان‌سراهای مناطق مختلف کشور ۳- روابط سیاسی که بین ایران و سایر کشورها به وجود آمد، این عوامل سبب گسترش تجارت شد.

۳- با مطالعه متن، سه منبع عمده درآمد حکومت صفوی را ذکر کنید. ۱- مالیاتی که از کشاورزان و دامداران گرفته می‌شود. ۲- مالیاتی که از بازرگانان و تجارت گرفته می‌شود. ۳- مالیاتی که از پیشه‌وران و صنعتگران گرفته می‌شود.

۶۹

فعالیت

۴- متن‌ها را بخوانید. شیوه بیگزاری مراسم جشن و شادی در عصر صفوی را با روزگار کنونی مقایسه کنید. در زمان صفویان جشن‌ها و مراسم شادی ابتدا از میادین و مناطق عمومی شروع می‌شود و مردم از هر قشری در کنار هم بودند و به شادمانی می‌پرداختند. مراسم شعرخوانی و مدیحه‌سرایی نیز رایج بود. بیشتر این جشن‌ها در اماکن

عمومی برپا می شد، اماً امروزه جشن و مراسم شادی در اماکن عمومی برپا نمی شود و بیشتر این جشن ها با لوازم و وسایل خطرناک آتش بازی همراه شده که گاهی باعث رنجش و آزار دیگران می شود. امروزه مردم کمتر شادی خود را با دیگران تقسیم می کنند.

۷۰

به کار بیندیم

- تصاویر و کارت پستال هایی از میدان نقش جهان اصفهان تهیه کنید و با خود به کلاس بیاورید. بناهای اصلی این مجموعه تاریخی را مشخص کنید و کارکرد هر یک از بناهای خود میدان را توضیح دهید. دوستان عزیز عکسی از میدان نقش جهان تهیه کنید و به کلاس بیاورید. اگر می توانید قسمت های مختلف بنا را براساس نرم افزار در کلاس توضیح دهید. مثلًا مسجد برای عبادت، بازار برای خرید و فروش ...
- با رجوع به پایگاه اینترنتی شبکه رشد به نشانی www.roshd.ir درباره جشن نوروز و عزاداری امام حسین (ع) در دوره صفویه اطلاعاتی گردآوری کنید و آنها را به شکل یک روزنامه دیواری ارائه دهید. مراسم عزاداری و روضه خوانی در زمان صفویان برای امام حسین (ع) و یاران باوفایش بسیار باشکوه برگزار می شد. مراسم جشن نوروز نیز در مکان عمومی با شور و اشتیاق بسیار زیاد مردم برگزار می گردید. دوستان عزیز وارد سایت رشد شوید و مطالبی را از آن استخراج کنید و به کلاس بیاورید.

۷۰

ارزشیابی مستمر

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
☐ بیشترین ساکنان ایران در زمان صفویان روستاییان و کوچ نشینان بودند.	☐ کار کوچ نشینان و روستاییان در زمان صفویان فروش محصولات بود.	☐ ساکنان شهرها در زمان صفویان بیشتر چه کسانی بودند؟	☐ محصولات باکیفیت ایران که در زمان صفویان صادر می شد، چه بود؟	☐ چه عواملی باعث رونق تجارت در زمان صفویان شد؟	☐ منابع عمده درآمد حکومت صفویان را نام ببرید.	☐ پرسودترین کالای صادراتی ایران در زمان صفویان چه بود و در انحصار چه کسی قرار داشت؟	☐ وضعیت علم و آموزش در زمان صفویه چگونه بود؟	☐ در زمان صفویه به کدام علوم بیشتر توجه می شد؟	☐ دانشمندان و فلاسفه معروف زمان صفویه را نام ببرید.	☐ در دوره صفویه چه علومی کمتر مورد توجه قرار گرفت؟	☐ کدام علم در زمان صفویان بیشتر مورد توجه قرار گرفت و چه نتایجی داشت؟	☐ کدام رشته های هنری در زمان صفویه رشد کرد؟	☐ در زمان صفویان آیین ها و جشن ها چگونه برگزار می شد؟	☐ مراسم سوگواری امام حسین (ع) در زمان صفویه به چه شیوه ای برگزار می شد؟	
☐ نادرست	☐ نادرست	☐ درست	☐ نادرست	☐ درست	☐ نادرست	☐ درست	☐ نادرست	☐ درست	☐ نادرست	☐ درست	☐ نادرست	☐ درست	☐ نادرست	☐ درست	☐ نادرست

پاسخ ارزشیابی مستمر

- درست (۰/۵) ۲ نادرست (۰/۵) ۳ مقام های حکومتی (۰/۵)، نظامی (۰/۵)، کارکنان اداره ها (۰/۵)، روحانیون (۰/۵)، بازرگانان (۰/۵) ۴ خشکبار (۰/۵)، پارچه های محملی، ابریشمی و حریر (۰/۵) و قالی های نفیس که به کشورهای همسایه و برخی کشورهای اروپایی صادر می شد. (۰/۵) ۵ صنعت بافتگی بود (۰/۵) که با صنعت نساجی اروپا رقابت می کرد و مالکان آن بیشتر شاه و اعضای خاندان او بودند. (۰/۵) ۶ یکپارچه بودن سرزمین ایران (۰/۵)، وجود نظم و امنیت در سراسر کشور (۰/۵) - ایجاد و احداث راه ها و کاروان سراها توسط شاه عباس (۰/۵) ۷ گرفتن مالیات از دامداران و کشاورزان (۰/۵)، گرفتن عوارض از بازرگانان و تجار (۰/۵)، گرفتن عوارض از پیشه وران و صنعتگران (۰/۵) ۸ صادرات ابریشم بود (۰/۵) که در انحصار شاه قرار داشت (۰/۵) ۹ در دوره صفوی تعلیم و

تریتیت بسیار مورد توجه بود فعالیت‌های زیادی در زمینه تعلیم و تربیت صورت گرفت. (۰/۵) پادشاهان، مقام‌های کشوری و لشکری و دیگر بزرگان، مدرسه‌ها و کتابخانه‌های عظیمی به ویژه در پایتخت صفوی ساختند و اموال و املاک بسیاری را وقف آنها کردند. (۰/۵) ۱۵ به علوم و معارف دینی (۰/۵) مانند فقه و حدیث (۰/۵) ۱۱ دانشمندانی مانند: میرداماد (۰/۵) و ملاصدرا (۰/۵) و فیلسوفانی مانند شیخ بهایی (۰/۵) و علامه محمدباقر مجلسی (۰/۵) ۱۲ علومی مانند طبیعت‌شناسی (علوم تجربی) (۰/۲۵)، ریاضیات (۰/۲۵)، ادبیات و فلسفه (۰/۲۵)، طب و نجوم (۰/۲۵) ۱۳ علم تاریخ (۰/۵)، افراد (۰/۵) زیادی به ثبت و نگارش وقایع تاریخی پرداختند و کتاب‌های تاریخی ارزشمندی از این دوره به جای مانده است. (۰/۵) ۱۴ نقاشی (۰/۵)، خوشنویسی (۰/۵)، کتاب‌آرایی و خاتم کاری (۰/۵) ۱۵ در زمان حکومت صفویه جشن‌ها و آیین‌ها اهمیت ویژه‌ای داشتند با شکوه و عظمت برگزار می‌شدند. در آن زمان، مردم علاوه بر نوروز (۰/۵) و دیگر جشن‌های باستانی (۰/۵)، اعياد مذهبی مانند قربان، فطر و غدیر را نیز گرامی می‌داشتند. (۰/۵) ۱۶ مراسم سوگواری به شیوه روضه‌خوانی، نوحه‌سرایی، مرثیه‌خوانی (۰/۵)، سینه‌زنی و تعزیه برگزار می‌شد. (۰/۵)

فصل ۱۱ ایران از عهد نادرشاه تا ناصرالدین شاه

۱۱ تلاش برای حفظ استقلال و اتحاد سیاسی و سرزمینی ایران

چکیده درس

- ۱- افغان‌ها اصفهان را تصرف کردند و شاه سلطان حسین به قتل رسید.
- ۲- روسیه و عثمانی با استفاده از آشفتگی اوضاع سیاسی ایران، قسمت‌هایی از شمال و غرب را اشغال کردند.
- ۳- نادر، سردار ایل افشار بود که به کمک یکی از شاهزادگان صفوی آمد.
- ۴- نادر توانست افغان‌ها و روسیه و عثمانی را از ایران بیرون کند.
- ۵- نادر سلسله افشاریه را پایه‌گذاری کرد.
- ۶- نادرشاه در تعقیب گروهی از افغان‌ها به هندوستان حمله کرد و دهلي را تصرف کرد.
- ۷- نادر نیروی دریایی ایران را تأسیس کرد.
- ۸- نادر به اطرافیان خود بدگمان شد و اطرافیان از ترس اینکه نادرشاه صحیح آنها را به قتل برساند، شبانه به چادرش حمله کردند و نادر را به قتل رساندند.
- ۹- پس از قتل نادرشاه دوباره اوضاع ایران ناارام و آشفته شد.
- ۱۰- در اواخر حکومت سلسله افشاریه، شاهرخ، نوه نادر در خراسان حکومت می‌کرد.
- ۱۱- بعد از نادرشاه یکی از سرداران او به نام کریم‌خان زند در ایران به حکومت رسید. کریم‌خان سلسله زندیه را در ایران تأسیس کرد.
- ۱۲- کریم‌خان به جای شاه، لقب وکیل‌الرعایا (یعنی نماینده مردم) به خود داد.
- ۱۳- کریم‌خان با مهربانی و ملاحظت با مردم رفتار می‌کرد و به صلح و آسایش عمومی مردم بسیار اهمیت می‌داد. دوران حکومت کریم‌خان سی سال طول کشید.
- ۱۴- در زمان حکومت کریم‌خان بناهای مهم، مانند بازار وکیل، مسجد وکیل، حمام وکیل و ارگ کریم‌خان در شیراز ساخته شد.
- ۱۵- ایل قاجار یکی از ایل‌های ترک‌تبار ایران بود.
- ۱۶- پس از مرگ کریم‌خان افراد خاندان برای کسب قدرت با یکدیگر درگیر شدند و باز جنگ داخلی به وجود آمد. آقا محمدخان پس از مرگ کریم‌خان زند تلاش برای رسیدن به قدرت را آغاز کرد.
- ۱۷- حکومت‌های بعد از صفویان ← افشاریه – زندیه – قاجاریه
- ۱۸- اخرين پادشاه زندیه، لطفعلی خان زند بود که به دست آقا محمدخان قاجار به قتل رسید. آقا محمدخان سلسله قاجاریه را در ایران تأسیس کرد.
- ۱۹- آقا محمدخان به وسیله خدمت‌کاران خود به قتل رسید.
- ۲۰- پس از آقا محمدخان، فتحعلی شاه، برادرزاده او، به سلطنت رسید.

- ۲۱- هم‌زمان با آغاز حکومت فتحعلی شاه، نفوذ روسیه، انگلستان، فرانسه به ایران شروع شد.
- ۱- انقلاب صنعتی
- ۲- وجود مواد اولیه ارزان برای صنایع
- ۳- بازار فروش محصولات صنایع
- ۲۲- دلایل توجه اروپاییان به ایران در زمان فتحعلی شاه
- ۲۳- هدف روسیه از حمله به ایران، رسیدن به آب‌های گرم و آزاد خلیج فارس و اقیانوس هند بود.
- ۲۴- در زمان فتحعلی شاه، روسیه به ایران حمله کرد و این جنگ ده سال طول کشید.
- ۲۵- در جنگ ایران و روسیه در زمان فتحعلی شاه، روسیه پیروز شد.
- ۲۶- علت پیروزی روسیه در جنگ با فتحعلی شاه، ارتش مجهز به سلاح‌ها، جدید و آشنا بسیار با فنون جنگی تازه بود.
- ۲۷- بعد از شکست ایران در جنگ با روسیه عهدنامه گلستان بین ایران و روسیه امضا شد. به موجب عهدنامه گلستان، ایالت‌های گرجستان و داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران خارج شد.
- ۲۸- ناخشنودی مردم از عهدنامه گلستان و فتوای علماء برای ازد کردن مناطق اشغالی، دلیل جنگ دوم بود.
- ۲۹- در جنگ دوم ایران و روسیه در زمان فتحعلی شاه دوباره سپاه ایران شکست خورد. در پایان جنگ دوم عهدنامه ترکمان‌چای به کشور ایران تحمیل شد.
- ۳۰- بر اساس عهدنامه ترکمان‌چای، سرزمین‌های ایرانی شمال رود ارس به تصرف روسیه درآمد و ایران از کشتی‌رانی در دریای مازندران محروم شد و مجبور به پرداخت غرامت گردید.
- ۳۱- مهم‌ترین مستعمره انگلستان، هندوستان است.
- ۳۲- هدف اصلی انگلستان از برقراری ارتباط با ایران، جلوگیری از نفوذ دیگران به هند از طریق ایران بود.
- ۱- عهدنامه‌های ایران و انگلستان در زمان قاجار
- ۲- عهدنامه پاریس
- ۱- عهدنامه گلستان
- ۲- عهدنامه ترکمان‌چای
- ۳۳- عهدنامه‌های ایران و در زمان فتحعلی شاه
- ۳۴- عهدنامه‌های ایران و روسیه در زمان فتحعلی شاه
- ۳۵- در عهدنامه بین ایران و انگلستان، ایران تعهد کرد که اجازه ندهد هیچ کشوری از طریق ایران به هند حمله کند. در عهدنامه بین ایران و انگلیس، انگلیس تعهد کرد در صورت حمله کشورهای دیگر به ایران، به ایران کمک‌های نظامی و مالی کند.
- ۳۶- در عهدنامه بین انگلیس و ایران، انگلیس به تعهد خود در مقابل ایران عمل نکرد.
- ۳۷- انگلیس در زمان محمدشاه و ناصرالدین شاه به ایران حمله کرد و جزایر و بنادر ایران در خلیج فارس را تصرف کرد.

فعالیت

- ۱- با مطالعه درس و راهنمایی دیبر خود، دلایل و عوامل مهم ناسیمانی اوضاع اجتماعی و اقتصادی ایران در دوران افشاریه را بررسی و تحلیل کنید.
- چون حمله افغان‌ها و قتل سلطان حسین و غارت پایتخت توسط افغان‌ها، حمله روسیه و عثمانی‌ها به کشور و پس از به قدرت رسیدن نادرشاه، اکثر وقت نادر به جنگ با بیگانگان و فرونشاندن شورش‌های داخلی شد و زمانی برای عمران و آبادانی کشور نداشت.

فعالیت

- ۲- شیوه به قدرت رسیدن سلسله‌های افشاریه، زندیه و قاجاریه چه شباهتی به هم دارد؟ تشکیل این سه سلسله اثکا به نیروی ایلی بوده است این سه سلسله با کمک ایل خود توانستند مخالفان را سرکوب کنند و به قدرت برسند.

فعالیت

- ۳- درباره چگونگی تأثیر انقلاب صنعتی بر افزایش قدرت نظامی و سیاسی کشورهای اروپایی، در کلاس بحث و گفت‌وگو کنید. انقلاب صنعتی باعث شد که وسایل و ادوات نظامی پیشرفت چشمگیری داشته باشد. آنها توانستند با استفاده از این ابزار، دشمن اصلی خود (عثمانی) را از بین ببرند و برای به دست آوردن مواد اولیه مورد نیاز کارخانجات خود به کشورهای دیگر حمله کنند و آنها را تصرف و مستعمره خود کنند.

فعالیت

۷۷

۴- با مطالعه درس، دلایل شکست‌های ایران از روسیه را استخراج کنید. اولین دلیل شکست ایران، مربوط به مسائل نظامی بود. ارتش روسیه سلاح‌های پیشرفته و ارتش منسجمی داشت و با تاکتیک نظامی خاصی جنگ می‌کرد، اما سپاه ایران از اسلحه‌های قدیمی استفاده می‌کرد و تاکتیک نظامی خاصی نداشت و بیشتر تکیه بر شجاعت و رشادت سربازان بود. مسئله بعدی وضعیت اقتصادی ایران بود. خزانه دولت نمی‌توانست یک جنگ ده ساله را تأمین کند.

فعالیت

۷۷

۵- هدف دولت انگلستان از جدا کردن افغانستان و بخش شرقی سیستان و بلوچستان از ایران چه بود؟ هدف این بود که اولاً جلوی حمله ایران به هند را که مستعمره انگلیس بود، بگیرد. ثانیاً کشوری دیگر با ایران رابطه دوستی برقرار نکند و از این طریق ایران به هند حمله کند. (روسیه)

۶- کاربرگه شماره (۹) را انجام دهید.

۷۷

دانشنامه
تاریخ اسلام

عنوان عهدنامه و قرارداد	کشور استعمارگر	
عهدنامه گلستان	روسیه - فتحعلی‌شاه	۱- تفلیس و گنجه:
عهدنامه پاریس	انگلیس - محمدشاه	۲- هرات:
عهدنامه آخال	ایران - روسیه - ناصرالدین شاه	۳- مرو و خیوه:
عهدنامه ترکمان‌چای	روسیه - فتحعلی‌شاه	۴- ایروان و قره‌باغ:
گل‌دایسمیت	انگلستان - ناصرالدین شاه	۵- بلوچستان و سیستان شرقی:

ارزشیابی مستمر

- ۱- نادر سرداری از ایل بود. (۰/۲۵ نمره)
- ۲- سلسله افشاریه را پایه‌گذاری کرد. (۰/۲۵)
- ۳- کریم خان به جای عنوان شاه، لقب بر خود برگزید. (۰/۲۵)
- ۴- آقا محمد خان سلسله را پایه‌گذاری کرد. (۰/۲۵)
- ۵- پس از آقا محمد خان، چه کسی به سلطنت رسید؟ (۰/۲۵)
- ۶- مهم‌ترین مستعمره انگلستان کجا بود؟ (۰/۲۵)
- ۷- پس از سقوط صفویه، کدام کشورها به ایران حمله کردند؟ (۱)
- ۸- کریم خان زند کدام بناهای را در شیراز احداث کرد؟ (۱)
- ۹- همزمان با آغاز حکومت فتحعلی‌شاه، کدام کشورها در ایران نفوذ کردند؟ (۱/۵)
- ۱۰- هدف حمله روسیه به ایران در زمان فتحعلی‌شاه چه بود؟ (۱)
- ۱۱- هدف اصلی انگلستان از برقراری ارتباط با ایران در زمان فتحعلی‌شاه چه بود؟ (۱)
- ۱۲- دوره سلطنت نادر به ایران چگونه دورانی بود؟ (۱/۵)
- ۱۳- هدف نادر از تشکیل حکومت در ایران چه بود و چه کرد؟ (۱/۵)
- ۱۴- کریم خان زند چگونه حاکمی بود؟ (۱/۵)
- ۱۵- علت تغییر اوضاع کشورهای اروپایی در زمان روی کار آمدن قاجارها چه بود؟ (۱/۵)
- ۱۶- علت شکست ایران از روسیه در جنگ اول چه بود و چه نتیجه‌ای داشت؟ (۱/۵)
- ۱۷- در عهدنامه گلستان، کدام مناطق از ایران جدا شد؟ (۱)
- ۱۸- علت اصلی جنگ دوم بین ایران و روسیه در زمان فتحعلی‌شاه چه بود؟ (۱)
- ۱۹- مقاد عهدنامه ترکمان‌چای چه بود؟ (۱/۵)
- ۲۰- انگلیس در زمان محمدشاه با حمله به نواحی جنوبی ایران، باعث جدا شدن کدام قسمت ایران شدند؟ (۱)
- ۲۱- در زمان ناصرالدین شاه، کدام مناطق از ایران جدا شد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ افشار (۰/۲۵) ۲ نادر (۰/۲۵) ۳ وکیل‌الرعایا (۰/۲۵) ۴ قاجار (۰/۲۵) ۵ فتحعلی‌شاه (۰/۲۵)
 ۶ هندوستان (۰/۲۵) ۷ روسیه (۰/۵) و عثمانی (۰/۵) ۸ بازار وکیل (۰/۵)، مسجد وکیل (۰/۲۵)، حمام وکیل (۰/۲۵)،
 ارگ کریم‌خان (۰/۲۵) ۹ کشورهای روسیه (۰/۵)، انگلستان (۰/۵)، فرانسه (۰/۵) ۱۰ رسیدن این کشور به آب آزاد
 و گرم خلیج فارس و اقیانوس هند بود (۰/۵)، چون شمال روسیه شمالی در اکثر ماهها دریاها بخسته بودند و قابل
 کشتی رانی نبودند. (۰/۵) ۱۱ هدف اصلی انگلستان از برقراری ارتباط با حکومت قاجار این بود که نگذارد کشورهای
 رقیب (۰/۵) از طریق ایران به هندوستان دسترسی یابند (۱) ۱۲ دوره سلطنت نادر در ایران بیشتر جنگ با افغان‌ها و
 روس‌ها و عثمانی بود (۰/۵) که آنها را از ایران بیرون راند و بیشتر عمر خود را صرف جنگ کرد (۰/۵) و کمتر به
 عمران و آبادانی پرداخت. (۰/۵) ۱۳ هدف نادر از تشکیل حکومت این بود که ایران را کشوری یکپارچه و قادرمند
 بسازد (۰/۵) تا بتواند از استقلال و تمامیت ارضی خود در برابر دشمنان دفاع کند (۰/۵) و به همین دلیل به تأسیس
 نیروی دریایی نیز اقدام کرد (۰/۵). ۱۴ کریم‌خان زند با مردم به مهربانی و ملایمت رفتار می‌کرد (۰/۵)، به صلح و
 آسایش عمومی مردم اهمیت می‌داد (۰/۵) و می‌کوشید با استفاده از شیوه‌های مسامحت‌آمیز، از بروز ناامنی و شورش
 داخلی جلوگیری کند. (۰/۵) ۱۵ علت اصلی این تغییر، انقلاب صنعتی بود که از انگلستان آغاز شد و به دیگر کشورها
 آنها را به سوی کشورهایی که مواد اولیه یا بازار مصرف مناسبی داشتند، جلب کرد. (۰/۵) ۱۶ اولاً سپاه روسیه مجهز
 به سلاح‌های جدید و به فنون جنگی آشنا شده بودند (۰/۵)، اما سپاه ایران اکثراً از جنگ‌گواران ایل‌های مختلف تشکیل
 می‌شد. (۰/۵) ثانیاً سلاح‌های سپاه ایران بسیار ابتدایی‌تر از سلاح‌های ارتش روسیه بود که باعث شکست ایران و
 امضای قرارداد گلستان شد. (۰/۵) ۱۷ در عهدنامه گلستان، ایالت‌های گرجستان (۰/۲۵) و داغستان (۰/۲۵) و
 شهرهای باکو (۰/۲۵) و گنجه (۰/۲۵) از ایران جدا شدند. ۱۸ علت جنگ دوم ایران با روسیه، نارضایتی مردم از این
 عهدنامه بود که باعث شد علما برای آزاد کردن سرزمین‌های اشغالی، فتوای جهاد بدھند (۰/۵) و مردم بسیج شوند و
 مناطق را به سرعت آزاد کنند روسیه با تمام قوا و تجهیزات خود وارد جنگ شد و ایران شکست خورد. (۰/۵)
 ۱۹ بر اساس عهدنامه ترکمان چای: ۱- سرزمین‌های ایرانی شمال رود ارس به تصرف روسیه درآمد. (۰/۵)- ۲- ایران
 از کشتی رانی در دریای مازندران محروم شد. (۰/۵)- ۳- ایران مجبور به پرداخت غرامت شد. (۰/۵) ۲۰ هرات (۰/۵)
 (قسمتی زیادی از افغانستان امروزی) (۰/۵) ۲۱ نواحی شرقی سیستان (۰/۵) و بلوچستان (۰/۵)

۱۲ در جست‌وجوی پیشرفت و رهایی از سلطه خارجی

چکیده در ساز

- ۱- شکست ایران در دوره قاجار از روسیه و انگلستان، ایران را متوجه پیشرفت‌های علمی و صنعتی کشورهای اروپایی کرد.
- ۲- مهم‌ترین اقدام عباس‌میرزا برای پیشرفت ایران، فرستادن افرادی به انگلستان برای فراغیری علوم و فنون جدید نظامی و صنعتی بود.
- ۳- عباس‌میرزا برای آگاهی از اوضاع کشورهای اروپایی دستور داد کتاب‌های تاریخی آن کشورها به فارسی ترجمه شود.
- ۴- فتحعلی‌شاه به سبب علاقه‌مندی به عباس‌میرزا بعد از مرگ او، پسرش محمد‌میرزا را به ولیعهدی انتخاب کرد.
- ۵- ناصر الدین شاه امیر کبیر را به صدراعظمی انتخاب کرد و در اداره کشور به او اختیار کامل داد.

۱- برقراری امنیت و آرامش در کشور
۲- مبارزه با مفاسد اداری و مالی
۳- نوسازی و کارآمد کردن تشکیلات حکومتی
۴- احداث مدرسه دارالفنون	}	۶- اقدامات امیر کبیر

- ۵- فرستادن دانشجو به اروپا یا آوردن استادان متعدد به ایران برای آموزش

-۷ از نتایج آشنایی ایرانیان با تمدن اروپا در دوره قاجار، ایجاد مدارس جدید به سبک اروپایی بود. قبل از زمان حکومت ناصرالدین‌شاه، سوادآموزی و آموزش ابتدایی در مکتبخانه‌ها صورت می‌گرفت. میرزا حسن رشدیه، آموزشگاه جدید به سبک اروپایی را در شهرهای تبریز، مشهد، تهران و قم تأسیس کرد. اوج رقابت‌های بین کشورهای استعمارگر در ایران در زمان ناصرالدین‌شاه بود.

-۸ در دوره ناصرالدین‌شاه معمولاً کالاهای اروپایی، بدون پرداخت حقوق گمرکی یا با حقوق گمرکی بسیار ناچیز وارد می‌شد و به همین دلیل تولیدات داخلی توان رقابت با محصولات خارجی را نداشتند و ورشکست شدند. مردم ایران اعتقاد داشتند که واگذاری امتیازهای اقتصادی به روسیه و انگلستان موجب تسلط هرچه بیشتر بیگانگان بر منابع و ثروت و بازار کشورشان خواهد شد.

-۹ گروههای مورد اعتماد و احترام مردم در زمان قاجار، روحانیون بودند.

-۱۰ روحانیون رهبری بیشترین اعتراض‌های مردم را به عهده داشتند.

-۱۱ گسترده‌ترین جنبش اجتماعی در زمان قاجار، نهضت تباکو بود که در اعتراض به واگذاری امتیازات به بیگانگان شکل گرفت. تالبوت، فردی انگلیسی بود که در دوره ناصرالدین‌شاه امتیاز انحصار توتون و تباکو را امضا کرد.

-۱۲ مدت زمان قرارداد تالبوت پنجاه سال بود. تالبوت تعهد کرده بود سالانه ۱۵۰۰۰ لیره انگلیسی $\frac{1}{4}$ سود سالانه به ایران پردازد. ایران در قرارداد تالبوت تعهد کرده بود که کسی نمی‌تواند توتون و تباکو خود را غیر از این شرکت به کسی بفروشد. آیت‌الله میرزا شیرازی استفاده از توتون و تباکو را حرام اعلام کرد.

-۱۳ مردم پس از اعلام حرام بودن مصرف توتون و تباکو مقدار زیادی توتون و تباکو را به آتش کشیدند و قلیان‌ها را شکستند.

-۱۴ ناصرالدین‌شاه پس از دیدن اعتراض مردم، مجبور به لغو امتیاز و پرداخت غرامت به تالبوت شد.

-۱۵ نهضت تباکو نخستین حرکت جدی مردم ایران برای رهایی از نفوذ و سلطه خارجی و ایستادگی در برابر ستم داخلی بود.

-۱۶ پیروزی نهضت تباکو حس اعتماد به نفس و روحیه مقاومت و مبارزه را در مردم تقویت کرد.

فعالیت

۷۹

۱- الف) چرا عباس‌میرزا به فکر نوسازی و اصلاح کشور افتاد؟ به سبب شکست سپاه ایران از ارتش روسیه و انگلستان، با وجود رشادت‌ها و دلاوری‌های فراوان و پی بردن به پیشرفت‌های علمی و صنعتی کشورهای اروپایی و ارتش بروخوردار از دانش و تجهیزات مدرن نظامی آنها.

ب) عباس‌میرزا برای پیشرفت ایران چه کارهایی انجام داد؟ عباس‌میرزا برای پیشرفت ایران، تعدادی را برای یاد گرفتن علوم و فنون جدید به انگلستان فرستاد و همچنین دستور داد برای آگاهی از اوضاع کشورهای اروپایی، کتاب‌هایی با موضوع تاریخی آن کشورها به فارسی ترجمه شود.

فعالیت

۸۰

۲- الف) انگیزه و اهداف امیرکبیر از اقدامات اصلاحی چه بود؟ نوسازی و کارآمد کردن تشکیلات حکومتی و اصلاح امور ایران

ب) چرا امیرکبیر مدرسه دارالفنون را تأسیس کرد؟ چون می‌خواست با آوردن استادان خارجی، تعداد بیشتری از ایرانیان را با علوم و فنون جدید در داخل کشور آشنا کند.

پ) به نظر شما، چرا امیرکبیر بر استخدام نکردن معلمان و استادان روسی و انگلیسی در مدرسه دارالفنون، اصرار می‌کرد؟ چون این کشورها سابقه استعماری در ایران داشتند و به دنبال منافع و نفوذ خود در ایران بودند.

ت) ۱- رسم فروش حکومت ولایت‌ها چه مسائل و مشکلاتی برای مردم به وجود می‌آورد؟ باعث ظلم و ستم اربابان به کشاورزان و دامپروران می‌شد.

۲- امیرکبیر در زمینه حقوق شهروندی و توسعه علمی و فرهنگی چه اقداماتی انجام داد؟ چاپ روزنامه و قایع اتفاقیه

۳- با توجه به اصلاحات امیرکبیر، توضیح دهید که چرا اعضای حرم‌سرا، شاهزادگان و درباریان قاجار برای برکناری و قتل امیرکبیر توطئه کردند. چون امیرکبیر حقوق زیاد درباریان و شاهزادگان را کم کرد و جلوی رشوه‌خواری آنها را گرفت.

فعالیت

۸۲

۳- الف) دلیل اصلی شکل‌گیری نهضت تباکو چه بود؟ واگذاری امتیازات اقتصادی به روسیه و انگلستان و تسلط آنها بر منابع و ثروت و بازار کشور و اعتراض مردم به این امر.

ب) موقیت نهضت تباکو از نظر سیاسی و اجتماعی چه اهمیتی داشت؟ از نظر سیاسی، حرکت مردم موجب عقب‌نشینی حکومت شد و لغو این قرارداد از نظر اجتماعی، حس اعتماد به نفس و روحیه مقاومت و مبارزه مردم را تقویت کرد.

فعالیت

با راهنمایی دبیر خود متن سند را بخوانید و به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:

- ۴- چرا ناصرالدین شاه امتیاز توتون و تباکو را لغو کرد؟ اعتراض روحانیون و مراجع تقليد و گرایش مردم و اتحاد آنها باعث شد ناصرالدین شاه این امتیاز را لغو کند.
- ۵- لغو این امتیاز چه سودی برای مردم داشت؟ تقویت روحیه مبارزه طلبی و اعتماد به نفس را در مردم ایجاد کرد.
- ۶- در چه تاریخی امتیاز لغو شد؟ ۱۷ جمادی الاولی ۱۳۰۹ شمسی

به کار بیندیم

- ۱- با مراجعه به پایگاه اینترنتی شبکه رشد به نشانی www.roshd.ir و یا کتاب‌هایی درباره زندگانی و خدمات میرزا ابوالقاسم قائم مقام فراهانی، خلاصه‌ای از زندگی‌نامه او تهیه و در کلاس ارائه کنید. مراجعه به سایت و تهیه گزارش توسط دانش‌آموزان
 - ۲- پرس‌وجو کنید که آیا در شهر یا روستای محل زندگی شما آثاری از دوره قاجار باقی مانده است. در صورت وجود چنین آثاری، درباره یکی از آنها گزارشی به همراه عکس تهیه و به کلاس ارائه کنید. می‌توان از کاروانسرا، کاخها، معابر و مساجد باقی‌مانده عکس تهیه کرد. مخصوصاً در تهران - مانند شمس‌العماره - ترمومای ری...
 - ۳- با مطالعه متن به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.
«تعداد دستگاه‌های بافنده‌ی دستی شیراز که در اوایل حکومت قاجار ۵۰۰ واحد بود، حدود ۶ سال بعد به ۱۰ واحد کاهش یافت که آنها هم پارچه‌های زبر و خشن می‌بافتند. در همان دوره، تعداد کارگاه‌های حریربافی اصفهان نیز از ۱۲۵۰ واحد به ۱۲ واحد رسید و مردم آن شهر، مصرف کننده پارچه‌های نخی کارخانه‌های انگلستان شدند». دستگاه‌های بافنده در کشورهایی مانند انگلیس بعد از انقلاب صنعتی روز بروز پیشرفت چشمگیری داشت اما ماشین‌آلات ایران هیچ پیشرفتی نداشتند و پارچه بسیار بی‌کیفیتی را تولید می‌کردند و در بازار با استقبال بسیار کمی روپرتو می‌شد و همین امر، علت تعطیلی کارگاه می‌شدند.
- منبع: مقاومت شکننده، تاریخ تحولات اجتماعی ایران از صفویه تا انقلاب اسلامی، تالیف جان فوران، ترجمه احمد تدین، ناشر: رسا، ۱۳۷۷ ش، ص ۱۹۶.

- (الف) دلیل کاهش تعداد کارگاه‌های بافنده‌ی در دو شهر شیراز و اصفهان چه بوده است؟ فرسودگی و کیفیت کم پارچه‌ها و ماشین‌آلات
- (ب) به نظر شما، کاهش تعداد کارگاه‌های بافنده‌ی در دوره قاجار، از نظر اقتصادی چه آثار و نتایجی برای مردم ایران داشت؟ باعث نفوذ کشورهای خارجی به بازار ایران و وابستگی بیشتر به آنها می‌شد.
- (ج) از این موضوع تاریخی برای اقتصاد کشور در شرایط کنونی چه پندی می‌توان گرفت؟ با حمایت از تولیدات ملی و تلاش برای بالا بردن کیفیت تولیدات، عدم وابستگی به بیگانگان را بوجود می‌ورد.

ارزشیابی مستمر

☐ نادرست	☐ درست	۱- عباس میرزا، ولی‌عهد فتحعلی‌شاه بود. (۵/۰ نمره)
☐ نادرست	☐ درست	۲- پس از مرگ فتحعلی‌شاه محمد شاه به حکومت رسید. (۵/۰ نمره)
		۳- ناصرالدین شاه به صدر اعظمی منصوب کرد. (۵/۰ نمره)
		۴- مهم‌ترین اقدام امیرکبیر، احداث بود. (۵/۰ نمره)
		۵- امتیاز توتون و تباکو بین ناصرالدین شاه و بود. (۵/۰ نمره)
		۶- چه کسی استفاده از توتون و تباکو را حرام اعلام کرد؟ (۵/۰ نمره)
		۷- شکست‌های ایران از نظر نظامی و سیاسی از بیگانگان، چه دستاوردی داشت؟ (۱)
		۸- اقدامات عباس میرزا را بنویسید. (۱)
		۹- اقدامات امیرکبیر را نام بیرید (۳/۵)
		۱۰- چرا امیرکبیر تصمیم گرفت مدرسه دارالفنون را احداث کند؟ (۱)

- ۱۱- چرا کالاهای ایرانی در زمان ناصرالدین شاه، توان مقابله با کالاهای خارجی را نداشت؟ (۱/۵)
- ۱۲- علت شکل‌گیری جنبش تباکو چه بود؟ (۱)
- ۱۳- مفاد قرارداد تالبوت چه بود؟ (۱/۵)
- ۱۴- قرارداد توتون و تباکو (تالبوت) چگونه از بین رفت؟ (۱)
- ۱۵- نخستین حرکت جدی مردم ایران علیه نفوذ خارجی چه بود و چه نتایجی داشت؟ (۲)
- ۱۶- عباس میرزا افراد را در چه رشته‌هایی برای تحصیل به اروپا فرستاد؟ (۱/۵)
- ۱۷- چرا امیرکبیر را به قتل رسانند؟ (۱)
- ۱۸- حسن رشیدیه که بود و چه کرد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۵) ۲ درست (۰/۵) ۳ امیرکبیر (۰/۵) ۴ مدرسه دارالفنون (۰/۵) ۵ تالبوت (۰/۵)
 ۶ میرزا حسن شیرازی (۰/۵) ۷ ایرانیان را متوجه پیشرفت‌های علمی (۰/۵) و صنعتی کشورهای اروپایی کرد. (۰/۵)
 ۸ فرستادن افراد به انگلستان برای فراگیری علوم و فنون جدید (۰/۵)-۲- ترجمه کتاب‌های تاریخی کشورها به فارسی (۰/۵)-۹- نوسازی و اصلاح امور ایران (۰/۵)-۲- احداث مدرسه دارالفنون (۰/۵)-۳- برقراری امنیت و آرامش در کشور (۰/۵)-۴- مبارزه با مفاسد اداری و مالی (۰/۵)-۵- توجه ویژه به حفظ استقلال کشور (۰/۵)-۶- فرستادن افراد به اروپا برای کسب علوم و فنون (۰/۵)-۷- آوردن استاد به ایران برای یاد دادن علوم به افراد بیشتر (۰/۵)-۱۰- وی فرستادن افراد به خارج را کافی نمی‌دانست (۰/۵)، از این‌رو تصمیم گرفت مدرسه‌ای به سبک مدرسه‌های اروپایی در ایران تأسیس کند تا افراد بیشتری از ایرانیان علوم و فنون جدید را در داخل یاد بگیرند. (۰/۵)-۱۱- چون شرکت‌های اروپایی معمولاً کالاهای خود را بدون گمرک (۰/۵) یا با گمرکی خیلی کم وارد ایران می‌کردند (۰/۵)، به همین دلیل تولیدات داخلی قادر به رقابت با آنها نبودند. (۰/۵)-۱۲- واگذاری امتیازهای اقتصادی به روسیه و انگلستان (۰/۵) و تسلط آنها بر منابع و ثروت کشور (۰/۵)-۱۳- بر اساس این امتیاز، ایران نمی‌توانست محصول توتون و تباکوی خود را به کسی غیر از تالبوت بفروشد (۰/۵) در مقابل، تالبوت تعهد کرده بود سالانه ۱۵۰۰۰ لیره انگلیسی (۰/۵) به همراه یک‌چهارم سود سالانه خود را به حکومت ایران پرداخت کند. (۰/۵)-۱۴- اعتراض‌های مردم در شهرهای مختلف که ناصرالدین شاه به این اعتراض‌ها توجه نکرد (۰/۵) و آیت الله میرزا حسن شیرازی، مرجع تقليد شيعيان، در سامرا (۰/۵) در حمایت از نهضت، استفاده از توتون و تباکو را حرام اعلام کرد. این حکم سبب شد مردم قلیان‌ها را بیشکنند و مقدار زیادی توتون و تباکو را به آتش بکشند (۰/۵) که با اوج گرفتن این جریان، ناصرالدین شاه مجبور به لغو امتیاز و پرداخت غرامت گردید. (۰/۵)-۱۵- نهضت تباکو بود که موجب رهایی از نفوذ (۰/۵) و سلطه خارجی و ایستادگی در برابر ستم داخلی بود. (۰/۵)-۱۶- عباس میرزا افراد را در زمینه فراگیری رشته‌های فنی (۰/۵)، نظامی (۰/۵) و پزشکی (۰/۵) به اروپا فرستاد. (۰/۵)-۱۷- امیر کبیر بر اثر توطئه درباریان و صاحبمنصبان نالایق و سودجو (۰/۵) از جمله (علیا حضرت) مادر ناصرالدین شاه به قتل رسید. (۰/۵)-۱۸- میرزا حسن رشیدیه در بیروت و استانبول آموزشگاه‌هایی به شیوه فعالیت مدارس اروپایی تأسیس کرده بود (۰/۵) که در ایران نیز از جمله تبریز، مشهد، تهران و قم چند مدرسه جدید تأسیس کرد. (۰/۵)

اکنون انقلاب مشروطیت: موانع و مشکلات

۱۳

چکیده‌تر ساز

- ۱- انقلاب مشروطیت، جنبشی سیاسی و اجتماعی بود که در دوره حکومت مظفرالدین‌شاه در ایران رخ داد.
در انقلاب مشروطیت نظام پادشاهی جای خود را به نظام مشروطه داد.
- ۲- نظام پادشاهی نظامی است که در آن، پادشاه تمام قدرت و اختیارات را در دست دارد.
- ۳- در نظام مشروطیت، قدرت و اختیارات شاه براساس قانون محدود می‌شود و اداره گشور در اختیار نهادهای مجلس و هیئت وزیران قرار می‌گیرد.

۱- زمینه‌های سیاسی و اقتصادی

زمینه‌های داخلی

۴- علت انقلاب مشروطیت

زمینه‌های فرهنگی

زمینه‌های خارجی

- ۵- مردم ایران ضعف و بی‌کفایتی حکومت قاجار را عامل اصلی مشکلات خود می‌دانستند.
- ۶- آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا، یکی از علل انقلاب مشروطه بود.
- ۷- روشنفکران زمان مظفرالدین‌شاه اکثراً تحصیل کردگان اروپا و مدرسه دارالفنون بودند.
- ۸- روشنفکران به وسیله کتاب و روزنامه مردم را با محاسن حکومت قانون (مشروطه) و معایب حکومت استبدادی آشنا می‌کردند.
- ۹- ناصرالدین‌شاه به دست میرزا رضا کرمائی به قتل رسید. جانشین ناصرالدین‌شاه، مظفرالدین‌شاه، فرمانروایی نرمخو و ناتوان بود.
- ۱۰- روحانیان مشهد و تهران در زمان مظفرالدین‌شاه، آیت‌الله سید محمد طباطبائی و آیت‌الله بهبهانی بودند.
- ۱۱- مهم‌ترین دلیل شروع انقلاب مشروطه ماجراهی به چوب بستن بازارگانان به بهانه گران شدن قند در تهران به دست علی‌الدوله صدر اعظم بود.

- ۱۲- مهم‌ترین خواسته مهاجرت‌کنندگان از تهران به ری تأسیس عدالتخانه بود برای رسیدگی به شکایت مردم بود. علت آغاز اعتراض‌ها دوباره به حکومت قاجار عمل نکردن مظفرالدین‌شاه به وعده‌های خود بود.
- ۱۳- مهم‌ترین خواسته متحصّنین دوره دوم، تأسیس عدالتخانه و تشکیل مجلس شورا بود.

۱- علماء

روشنفکران

۱۴- چه کسانی رهبری اعتراضات

بر علیه مظفرالدین‌شاه را بر عهده داشتند:

۳- تجار، پیشهوران، کارگران

- ۱۵- در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ فرمان مشروطه توسط مظفرالدین‌شاه امضا شد.

۱- مخالفت و دشمنی مستبدان

۲- اختلاف و دو دستگی میان مشروطه‌خواهان

۳- افزایش دخالت‌های خارجی

۴- وقوع جنگ جهانی اول

۱۶- مشکلات حکومت مشروطه

- ۱۷- مظفرالدین‌شاه مدتی پس از امضای فرمان مشروطه درگذشت.

- ۱۸- پسر مظفرالدین‌شاه که فردی مستبد بود، با حمایت دولت روسیه جانشین مظفرالدین‌شاه شد. به دستور محمدعلی‌شاه، مجلس

به توب بسته شد و منحل گردید.

- ۱۹- رهبران مجاهدان مشروطه‌خواه تبریز، ستارخان و باقرخان بودند.

- ۲۰- طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان راهی تهران شدند و تهران را فتح کردند. پس از فتح تهران، محمدعلی‌شاه و

پسر خردسالش، احمد میرزا، جانشین او شد.

۲۱- آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری از مخالفان مشروطه بود.

علت مخالفت شیخ فضل‌الله نوری با مشروطه، عدم اعتقاد رهبران مشروطه به اسلام بود. در آن زمان روشنفکران از اروپاییان بسیار

تقلید می‌کردند.

آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری به اتهام مخالفت با نظام مشروطه، محاکمه و اعدام شد.

همه (۱۵) بزرگ‌ترین

۷۵۲

- ۲۲- همزمان با وقوع انقلاب مشروطه در ایران، آلمان، ایتالیا و اتریش و مجارستان به یک قدرت بزرگ اروپایی تبدیل شدند.
- ۲۳- در قرارداد ۱۹۰۷ روسیه و انگلستان، ایران را بین خود تقسیم کردند.
- ۲۴- نیروهای روسیه در تبریز، مشروطه‌خواهان را کشتند و در خراسان حرم مطهر امام رضا (ع) را به گلوله بستند. جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴ میلادی (۱۲۹۳ شمسی) آغاز شد.
- متخدین جنگ جهانی اول، شامل آلمان، ایتالیا، اتریش، مجارستان و عثمانی بودند. انگلستان، روسیه، فرانسه و در اواخر، امریکا به متفقین مشهور شدند.
- جنگ جهانی اول چهار سال طول کشید.
- ۲۵- دولت ایران در جنگ جهانی اول اعلام بی‌طرفی کرد، اما انگلستان، روسیه و عثمانی به ایران حمله کردند.
- ۲۶- فرمانده مردان دلیر تنگستان رئیس علی دلواری بود.
- ۲۷- جنگ جهانی اول اوضاع ایران را بیشتر آشفته و بی‌ثبات کرد.
- ۲۸- در جنگ جهانی اول، ایران دچار بلایا و مصیبتهای بزرگی، مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری‌های واگیر گردید.

۸۷

۹۰

امالات اجتماعی

فعالیت

۱- کاربرگه شماره ۱۰) را انجام دهید.

سیاسی

عقب‌ماندگی ایران

بی‌کفایتی حکومت قاجار

نفوذ بیگانگان به ایران

اقتصادی

واگذاری امتیازات بسیار به انگلیس و روسیه

سخت‌گیری و بی‌رحمی مأموران مالیاتی

بیکاری

فکری و فرهنگی

آموزه‌های دینی

روشنفکران و تحصیل کرده‌های اروپایی

اندیشه آزادی‌خواهی مردم

فعالیت

۸۹

- ۲- الف) پس از مطالعه متن و همفکری با یکدیگر، دو مورد از عوامل موفقیت انقلاب مشروطیت را بیان کنید. از عوامل داخلی می‌توان به ویژگی شخصیتی مخلف الدین شاه، نرم‌خوبی او اشاره کرد یا سوء استفاده و ستمگری مأموران حکومت، وجود انجمن‌های آزادی‌خواهی و روحانیان عالی مقام. از عوامل خارجی نیز می‌توان به سلطه انگلستان و روسیه در ایران (البته روسیه در اواخر، درگیر مشکلات داخلی خود بود). اشاره کرد.
- ب) چه گروه‌ها یا قشرهایی در انقلاب مشروطیت نقش مؤثری داشتند؟ روحانیونی، چون آیت‌الله سید محمد طباطبائی و آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی و انجمن‌های آزادی‌خواه و قشرها و گروههایی، مانند تجار، پیشه‌وران، کارگران.

فعالیت

۹۰

- ۳- مهم‌ترین موافع و مشکلات داخلی نظام مشروطه را توضیح دهید. مشروطه در همان آغاز دچار اختلاف در میان رهبران خود شد، چون آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری که از رهبران مشروطه بود، به دلیل اینکه وی معتقد بود افرادی رهبری انقلاب را به دست گرفتند که به اسلام اعتقادی ندارند و می‌خواهند افکار و فرهنگ کشورهای اروپایی را در ایران گسترش دهند.

فعالیت

۹۰

- ۴- پس از مطالعه متن، به نقشه دقت کنید و بگویید: الف) روسیه و انگلستان در قرارداد ۱۹۰۷ چه تصمیمی درباره ایران گرفتند؟ تصمیم گرفتند ایران را بین خود تقسیم کنند.
- ب) هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟ جلوگیری از حضور کشورهای تازه قدرتمند شده اروپایی، مانند آلمان و ایتالیا در ایران
- پ) قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟ نتایج آن اتحاد و همدلی مردم و شورش علیه حضور استعمارگران در ایران بود (مانند دلیران تنگستان).

فعالیت

۹۱

- ۵- الف) آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را از متن درس استخراج و فهرست کنید. جنگ جهانی اول موجب بی ثباتی و آشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد و دولت مرکزی در نهایت ضعف و درمانگی قرار گرفت و دیگر تسلط بر امور کشور نداشت و قحطی، فقر، گرسنگی، بیماری‌های واگیردار، سراسر کشور را فراگرفت.
- ب) به نظر شما، چرا مردم ایران در جنگ جهانی اول به آلمان و متحدانش گرایش داشتند؟ ظلم و ستم دولتهای انگلیس و روسیه، دو طرف درگیر در جنگ جهانی و نفرت مردم از این دو کشور، موجب گرایش مردم به آلمان و متحدانش شد.

۹۰

پایه (۲۰۰۰) اول متوسطه

ارزشیابی مستمر

- ۱- هم زمان با تأسیس حکومت قاجار در ایران، انقلاب کبیر در فرانسه رخ داد. (۵/۰ نمره) درست نادرست
- ۲- اغلب تحصیل کردگان و به روشنفکران معروف شدند. (۱)
- ۳- فرمانروایی نرم خو و ناتوان بود. (۰/۵)
- ۴- مهم‌ترین خواسته معتبرضیین دوره اول، تأسیس بود. (۰/۲۵)
- ۵- مظفرالدین شاه در مرداد فرمان مشروطه را امضا کرد. (۱)
- ۶- بعد از مظفرالدین شاه پسرش به سلطنت رسید. (۰/۵)
- ۷- جنگ جهانی اول در چه سالی به وقوع پیوست و چند سال طول کشید؟ (۱)
- ۸- متحدین در جنگ جهانی اول، شامل کدام کشورها بود؟ (۱/۲۵)
- ۹- متفقین در جنگ جهانی اول، شامل کدام کشورها بود؟ (۱)
- ۱۰- کدام انقلاب در زمان مظفرالدین شاه به وقوع پیوست؟ (۰/۵)
- ۱۱- انقلاب مشروطه چه دستاوردهای سیاسی داشت؟ (۱)
- ۱۲- تفاوت حکومت مشروطه و حکومت استبدادی (پادشاهی) چیست؟ (۲)
- ۱۳- دلایل به وجود آمدن انقلاب مشروطه چه بود؟ (۱)
- ۱۴- نتیجه انقلاب کبیر فرانسه چه بود؟ (۱)
- ۱۵- روشنفکران چگونه مردم را با انواع حکومت آشنا می‌کردند؟ (۱)
- ۱۶- چه کسانی در تهران باعث به وجود آمدن انقلاب مشروطه شدند؟ (۱)
- ۱۷- نخستین جرمه انقلاب مشروطه از کجا آغاز شد؟ (۱)
- ۱۸- علت تحصن دوم (اعتراض) چه بود و مهم‌ترین خواسته تحصن کنندگان چه بود؟ (۱)
- ۱۹- رهبران مشروطه خواهان در تبریز چه کسانی بودند؟ (۰/۵)
- ۲۰- محمدعلی شاه چگونه فردی بود و چه کرد؟ (۱/۲۵)
- ۲۱- علت اختلاف شیخ فضل الله نوری با مشروطه چه بود و چه نتیجه‌ای داشت؟ (۱/۵)
- ۲۲- رهبری دلیران تنگستان به عهده چه کسی بود؟ (۰/۲۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ درست (۰/۵) ۲ اروپا (۰/۵) و مدرسه دارالفنون (۰/۵) ۳ مظفرالدین شاه (۰/۵) ۴ عدالتخانه (۰/۲۵)
 ۵ ۱۴ مرداد (۰/۵) ۶ محمد علی شاه (۰/۵) ۷ در سال ۱۹۱۴ میلادی (۱۲۹۳ شمسی) (۰/۵)
 چهار سال (۰/۵) ۸ آلمان (۰/۲۵)، ایتالیا (۰/۲۵)، عثمانی (۰/۲۵)، اتریش (۰/۲۵) مجارستان (۰/۲۵) ۹ انگلستان (۰/۲۵)
 روسیه (۰/۲۵)، فرانسه (۰/۲۵) در اوخر آمریکا نیز به آنها اضافه شد. (۰/۲۵) ۱۰ انقلاب مشروطه (۰/۵) ۱۱ انقلاب
 مشروطه باعث شد نظام پادشاهی استبدادی از بین برود (۰/۵) و نظام پادشاهی مشروطه جایگزین آن شود. (۰/۵)
 ۱۲ در حکومت پادشاهی استبدادی، پادشاه از قدرت و اختیارات فراوانی برخوردار است (۰/۵) و بر اساس میل و اراده
 خود حکومت می کند و تابع هیچ قانونی نیست (۰/۵) اما در حکومت پادشاهی مشروطه، قدرت و اختیار بر اساس قانون
 محدود می شود (۰/۵) و اداره کشور در اختیار نهادهایی، مانند مجلس شورا و هیئت وزیران قرار می گیرد. (۰/۵)
 ۱۳ الف) زمینه های سیاسی و اجتماعی (۰/۵) ب) زمینه های فکری و فرهنگی (۰/۵) ۱۴ نتیجه انقلاب کبیر
 فرانسه، گسترش اندیشه آزادی خواهی (۰/۵) و حکومت مشروطه در سراسر اروپا (۰/۵) ۱۵ روشنفکران از طریق
 کتاب و روزنامه مردم را با محسن حکومت قانون (مشروطه) (۰/۵) و معاوی حکومت استبدادی آشنا می کردند. (۰/۵)
 ۱۶ روحانیان مشهور تهران، آیت الله سید محمد طباطبائی و آیت الله سید عبدالله بهبهانی (۰/۵) و انجمنی که آزادی خواهان
 تشکیل دادند. (۰/۵) ۱۷ نخستین جرقه های انقلاب مشروطه از ماجراهی به چوب بستن تعدادی از بازگانان تهران (۰/۵) به
 بهانه گران شدن قند توسط عین الدوله، صدر اعظم مستبد مظفرالدین شاه، شروع شد. (۰/۵) ۱۸ عمل نکردن حکومت
 قاجار به قول خود در برابر خواسته های دوره اول که به اعتراض مردم منجر شد. (۰/۵) در این اعتراضات، طلبه ای به
 نام عبدالحمید به شهادت رسید و باعث تحصن دوم شد. (۰/۵) ۱۹ ستارخان (۰/۲۵)، باقرخان (۰/۲۵)
 ۲۰ محمدعلی شاه که جانشین مظفرالدین شاه شد، فردی مستبد بود (۰/۵) که با پشتیبانی روسیه و حمایت مستبدان
 داخلی به بهانه وابستگی بعضی از اعضای شورا به انگلیس (۰/۵)، مجلس را به توب بست و منحل کرد. (۰/۲۵)
 ۲۱ شیخ فضل الله معتقد بود افرادی که رهبری انقلاب را به دست گرفته اند، به اسلام اعتقادی ندارند (۰/۵) و
 می خواهند افکار و فرهنگ کشورهای اروپایی را در ایران گسترش دهند (۰/۵) سرانجام پس از برکناری محمد علی
 شاه توسط مشروطه خواهان، شیخ فضل الله نوری نیز اعدام شد. (۰/۵) ۲۲ ریس علی دلواری (۰/۲۵)

۱۲ ایران در دوران حکومت پهلوی

چکیده در ساز

- ۱- در اوخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه بر اثر وقوع انقلاب بزرگ سرنگون شد.
- ۲- انگلستان پس از فروپاشی روسیه سلطه خود را بر ایران ثبت کرد.
- ۳- نام روسیه پس از سرنگونی به «اتحاد جماهیر شوروی» تغییر یافت.
- ۴- قرارداد ۱۹۱۹ بین انگلستان و وثوق الدوله امضا شد.
- ۵- براساس قرارداد ۱۹۱۹ تمامی امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان نظامی و مالی انگلیس قرار می گرفت. شیخ محمد خیابانی و آیت الله مدرس از مخالفان قرارداد ۱۹۱۹ بودند.
- ۶- انگلیسی ها از کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ رضاخان را به فرماندهی کل قوا رساندند و سید خیاء الدین طباطبائی، نخست وزیر شد.
- ۷- رضاخان پس از کودتا با سرسختی و جدیت تمام به نوسازی تشکیلات نظامی پرداخت و ارتضی نوین را پایه گذاری کرد.
- ۸- رضاخان برای جلب نظر مردم نسبت به خود سعی می کرد خود را فردی مذهبی و پایبند به احکام دینی نشان دهد و به همین دلیل در مراسم و مجالس مذهبی حضور پیدا می کرد و به دیدار علمای دینی می رفت.
- ۹- رضاخان با استفاده از موقعیت وزیر جنگی و نخست وزیری، طرفداران خود را وارد مجلس شورای ملی کرد.
- ۱۰- رضاخان در سال ۱۳۰۴ شمسی قاجاریه را از حکومت برکنار کرد و خود حکومت را به دست گرفت. رضاخان در ابتدای حکومت به استبداد و دیکتاتوری پرداخت.

- ۱۱- حکومت رضاشاه به احزاب و روزنامه‌های مستقل اجازه فعالیت نمی‌داد.
- ۱- نوسازی تشکیلات نظامی بعد از کودتای ۱۲۹۹
- ۲- ایجاد مدارس و مراکز آموزشی جدید در شهرهای مختلف
- ۳- احداث دانشگاه تهران (نخستین دانشگاه ایران)
- ۴- توسعه راههای شوسه و راه آهن سراسری جنوب به شمال
- ۵- اجبار مردم به پوشیدن لباس متحداشکل و کلاه (کلاه پهلوی)
- ۶- محدودیت برای برگزاری مراسم مذهبی، از جمله عزاداری امام حسین (ع)
- ۷- برداشتن به زور حجاب از سر خانم‌ها
- ۸- سرکوب قیام مردم و به توب بستان حرم مطهر امام رضا (ع)
- ۹- جنگ جهانی دوم با حملات برق‌آسای آلمان به لهستان شروع شد و شش سال طول کشید. جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۳۹ میلادی (۱۳۱۸ شمسی) و ۱۹۴۵ میلادی (۱۳۲۴ شمسی) کشورهای محور در جنگ جهانی دوم، آلمان، ایتالیا و ژاپن بودند.
- ۱۰- کشورهای متفقین شامل انگلیس، فرانسه، شوروی و آمریکا بودند.
- ۱۱- علت حمله متفقین به ایران در جنگ جهانی دوم بهانه دوستی ایران و آلمان بود.
- ۱۲- هدف اصلی متفقین به ایران، استفاده از موقعیت و منابع و امکانات ایران به سود خود بودند.
- ۱۳- اشغال ایران به وسیله متفقین، رضاشاه را مجبور کرد به نفع پسرش از قدرت کناره‌گیری کند.
- ۱۴- یکی از رویدادهای مهم تاریخ معاصر ایران، ملی شدن صنعت نفت ایران است.
- ۱۵- رهبران ملی شدن صنعت نفت آیت‌الله کاشانی و دکتر مصدق بودند.
- ۱۶- دکتر مصدق، نخست وزیر شد تا قانون ملی شدن صنعت نفت را اجرا کند.
- ۱۷- پس از مدتی میان مصدق و آیت‌الله کاشانی اختلاف افتاد و اتحاد و همدلی از بین رفت. در ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۳ واحدهای ارشاد به فرماندهی سرلشکر فضل‌الله زاهدی علیه مصدق کودتا کردند.
- ۱۸- کودتای ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ به کمک انگلیس و آمریکا صورت گرفت.
- ۱۹- پس از کودتای ۲۸ مرداد منابع نفتی ما در اختیار بیگانگان، به خصوص آمریکا، قرار گرفت. محمدرضاشاه پس از کودتای ۲۸ مرداد به شاهی مستبد و ستمگر تبدیل شد.
- ۲۰- سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) توسط محمد رضاشاه تأسیس شد.

فعالیت

- ۱- به نظر شما دلیل مخالفت گسترده با قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ این قرارداد سلطه همه‌جانبه کشور انگلستان بر ایران بود و به نوعی ایران تحت استعمار انگلیس قرار می‌گرفت.

فعالیت

- ۲- الف) علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ ناکامی انگلیس از اجرای قرارداد ۱۹۱۹ بود که انگلیس در صدد برآمد از طریق کودتا به اهداف خود برسد.

ب) چه عواملی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟

- ۱- سرسختی و تلاش رضاخان برای تثبیت قدرت خود.
- ۲- جدیت رضاخان در نوسازی تشکیلات نظامی و پایه‌گذاری ارشاد نوین.
- ۳- فرونشاندن آشوب‌های داخلی و تا حدی برقراری نظم و امنیت
- ۴- رفتار رضاخان که سعی بر مذهبی نشان دادن خود داشت و به دیدار علماء و زیارت امامزادگان می‌رفت.
- ۵- حمایت فراوان انگلیس از رضاخان.
- ۶- نفوذ طرفداران رضاخان در مجلس شورای ملی

فعالیت

- ۳- الف) کشور ما در دو جنگ جهانی اول و دوم «پل پیروزی متفقین» لقب گرفت. با راهنمایی دبیر خود و با هم‌فکری یکدیگر، بگویید چرا این لقب به ایران داده شد. علت لقب دادن پل پیروزی به ایران این است که آمریکا و انگلیس از طریق ایران سلاح‌ها و تجهیزات و نیروهای خود را به کمک روسیه فرستادند تا روسیه بتواند در برابر آلمان مقاومت کند و پیروز شود.

ب) آثار و پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جنگ جهانی دوم بر ایران چه بود؟ پیامدهای سیاسی آن بر کناری رضاخان و جانشینی محمدرضا شاه است. پیامد اقتصادی آن خسارات و آسیب فراوان به مردم، کمبود و گرانی شدید مواد غذایی، مخصوصاً نان و مرگ ایرانیان به علت گرسنگی و سوء تغذیه پیامد اجتماعی آن از بین رفتن استبداد رضاخانی و فعالیت‌های احزاب و مطبوعات بود.

فعالیت

۹۷

۴- با یکدیگر هم‌فکری کنید و بگویید که به نظر شما، چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی در اهداف نهضت تباکو و نهضت ملی شدن نفت وجود داشت؟ نهضت تباکو و نهضت ملی شدن نفت، هر دو به خاطر گرفتن امتیازاتی بود که پادشاهان به بیگانگان داده بودند. شباهت دوم: اتحاد و همدلی که بین مردم و روحانیون و روشنفکران که وجود داشت و باعث پیروزی مردم و لغو قراردادها شد.

فعالیت

۹۸

۹۷

۵- الف) مهم‌ترین دلیل موفقیت کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ مهم‌ترین دلیل بروز اختلاف بین رهبران و گروه‌های سیاسی، پشتیبانی نهضت ملی شدن صنعت نفت بود.

ب) کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه تفاوت و شباهتی با کودتای ۱۲۹۹ داشت؟ شباهت‌ها: هر دو کودتا با حمایت و برنامه‌ریزی بیگانگان، خصوصاً انگلیس، در ایران اجرا شد. هر دو کودتا برای اجرای مقاصد استعماری اجرا شد و هدف، تسلط بر منابع ایران بود. تفاوت‌ها: در کودتای ۱۲۹۹ سلطنت خاندان قاجار از بین رفت اما در کودتای ۲۸ مرداد فقط نخست وزیر برکنار شد. کودتای ۱۲۹۹ علیه حکومت پادشاه صورت گرفت، اما کودتای ۲۸ مرداد علیه جنبش مردمی بود.

به کار بیندیم

۹۸

۱- به چند گروه تقسیم شوید و هر گروه درباره زندگی و اقدامات یکی از این شخصیت‌ها تحقیق کند: میرزا کوچک خان جنگلی، آیت‌الله سید ابوالقاسم کاشانی، دکتر محمد مصدق؛ شهید سید مجتبی نواب صفوی. میرزا کوچک خان (سردار جنگ) که بر علیه استعمار روسیه قیام کرد و نظامیان روسیه را از شمال ایران بیرون راند و دولت اسلامی را در جنگل تأسیس کرد.

سید ابوالقاسم کاشانی یکی از رهبران مبارزه با نهضت ملی شدن نفت بود. دکتر مصدق یکی از رهبران ملی بود که در ملی شدن نفت با آیت‌الله کاشانی همکاری داشت که با کودتا ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ توسط امریکا و انگلیس سرنگون شد.

شهید سید مجتبی نواب صفوی یکی از مبارزان اسلامی بود که حسنعلی منصور را ترور کرد. ۲- با توجه به دانسته‌های خود، یک مورد از عملکردهای شاهان زیر را که نشان بدهد آنها به قانون اساس مشروطه پاییند بوده یا نبوده‌اند، بنویسید.

محمدعلی‌شاه ← به توب بستن مجلس

احمدشاه ← برکناری توسط مجلس شورای ملی از سلطنت و ایجاد حکومت پهلوی

رضاشاه ← فرستادن افراد خود به مجلس و گرفتن نخست وزیری به زور قدرت نظامی

محمد رضاشاه ← بعد از کودتا ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ و سرنگونی حکومت مصدق - تأسیس ساواک

ارزشیابی مستمر

- نادرست درست نادرست درست ۱- نام کشور روسیه پس از سرنگونی به اتحاد جماهیر شوروی تغییر یافت. (۵/۰ نمره)
- نادرست درست ۲- قرارداد ۱۹۱۹ توسط کشور فرانسه و وثوق الدوله امضا شد. (۵/۰)
- ۳- کودتای ۱۲۹۹ به کمک توسط انجام شد. (۱)
- ۴- فرمانده قزاق کودتای ۱۲۹۹ نام داشت. (۰/۵)
- ۵- جنگ جهانی دوم با هجوم برق آسای به شروع شد. (۱)
- ۶- پس از برکناری رضاخان به سلطنت رسید. (۰/۵)
- ۷- رهبران ملی شدن صنعت نفت چه کسانی بودند؟ (۱)
- ۸- کودتای ۲۸ مرداد توسط چه کسی انجام شد؟ (۰/۵)
- ۹- مخالفان قرارداد ۱۹۱۹ چه کسانی بودند؟ (۱)
- ۱۰- موارد قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ (۱)
- ۱۱- کشورهای محور در جهانی دوم چه کشورهایی بودند؟ (۱/۵)
- ۱۲- کشورهای متفق در جنگ جهانی دوم، کدام کشورها بودند؟ (۲)
- ۱۳- چرا متفقین در جنگ جهانی دوم به ایران حمله کردند؟ (۱)
- ۱۴- اقدامات رضاخان را نام ببرید. (۲/۵)
- ۱۵- چه عواملی در دستیابی رضاخان به حکومت تأثیر داشت؟ (سه مورد را بنویسید). (۱/۵)
- ۱۶- دولت انگلیس برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت چه کرد؟ (۱)
- ۱۷- چرا نهضت ملی شدن صنعت نفت شکست خورد؟ (۱)
- ۱۸- محمد رضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد، چه تغییری در شیوه حکومتی به وجود آورد؟ (۱)
- ۱۹- محمد رضا شاه برای سرکوب مخالفان خود چه کرد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۵) ۲ نادرست (۰/۵) ۳ انگلیس (۰/۵) رضاخان (۰/۵) ۴ رضاخان (۰/۵) ۵ کشور آلمان (۰/۵)، لهستان (۰/۵) ۶ پرسش، محمد رضا شاه (۰/۵) ۷ آیت الله کاشانی (۰/۵) و دکتر مصدق (۰/۵) ۸ سرلشکر فضل الله زاهدی (۰/۵) ۹ بسیاری از شخصیت‌های مبارز و آزادی‌خواه، مانند آیت الله مدرس (۰/۵) و شیخ محمد خیابانی (۰/۵) ۱۰ براسان این قرارداد، اداره امور نظامی و مالی ایران (۰/۵) در اختیار کارشناسان نظامی و مالی انگلستان قرار می‌گرفت. (۰/۵) ۱۱ ایتالیا (۰/۵)، ژاپن (۰/۵)، آلمان (۰/۵) ۱۲ انگلستان (۰/۵)، فرانسه (۰/۵) و مالی انگلستان (۰/۵)، آمریکا (۰/۵) ۱۳ متفقین روابط دوستانه ایران و آلمان را بهانه قرار دادند و به ایران حمله کردند. (۱) شوروی (۰/۵) ۱۴ نوسازی تشکیلات نظامی (۰/۵) ۱- برداشتن حجاب به اجبار از سر خانم‌ها (۰/۵) ۳- احداث راه‌آهن سراسری و راه‌های شوشه (۰/۵) ۴- اجبار مردان به پوشیدن لباس‌های متحددالشکل و کلاه (۰/۵) ۵- ایجاد و ساخت دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در کشور (۰/۵) ۱۵ فروشناندن آشوب داخلی و مخالفان (۰/۵) حمایت انگلیس از رضاخان (۰/۵) دولت نشان دادن چهره مذهبی به مردم (۰/۵)- ایجاد رعب و وحشت در میان مردم با استفاده از نیروهای قزاق ۱۶ دولت انگلیس برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت اقدام به نخربیدن نفت ایران کرد (۰/۵) و سعی کرد با نفوذ در بین رهبران جنبش اختلاف اندازد. (۰/۵) ۱۷ چون میان رهبران (۰/۵) و گروه‌های سیاسی پشتیبان نهضت، اختلاف به وجود آمد. (۰/۵) ۱۸ محمد رضا شاه به شاهی مستبد و ستمگر تبدیل شد (۰/۵) و اصول قانون اساسی را آشکارا نادیده می‌گرفت. (۰/۵) ۱۹ با تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) (۰/۵) به سرکوب شدید مخالفان پرداخت و دوباره فضای ترس و خفغان را بر ایران حاکم کرد. (۰/۵)

چکیده درس

- ۱- آمریکایی‌ها برای از بین بردن زمینه‌های قیام مردم علیه حکومت پهلوی به شاه توصیه می‌کردند در امور مختلف اجتماعی و اقتصادی کشور تغییراتی ایجاد کند.
- ۲- شاه به بهانه زمینه‌سازی مشارکت بیشتر مردم در فعالیت‌های اجتماعی قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی را تغییر داد.
- ۳- بر جسته‌ترین چهره مخالف شاه عالمی شجاع به نام آیت‌الله سید روح الله خمینی بود.
- ۴- هدف شاه از تغییرات قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی، تضعیف اسلام و تخریب ارزش‌های دینی بود.
- ۵- شاه اصول شش‌گانه را به عنوان انقلاب سفید به همه‌پرسی (رفرازه) گذاشت.
- ۶- امام خمینی به دلیل غیرقانونی شمردن همه‌پرسی اصول شش‌گانه، از مردم خواست در آن شرکت نکند. امام قبل از محرم (خرداد سال ۱۳۴۲) از مداھان و سخنرانان مذهبی خواست که در برابر حکومت ستمگر و خطر اسرائیل با مردم صحبت کند.
- ۷- امام خمینی خود نیز در عصر عاشورا (۱۳ خرداد) سال ۴۲ در مدرسه فیضیه قم شاه را به خاطر رابطه با آمریکا و اسرائیل محکوم کرد.
- ۸- شاه پس از سخنرانی ۱۳ خرداد سال ۴۲ شبانه امام خمینی را دستگیر و به زندان فرستاد.
- ۹- در ۱۵ خرداد سال ۴۲ مردم ورامین در اعتراض به دستگیری امام به رژیم شاه به مردم حمله کرد و آنها را به شهادت رسانید.
- ۱۰- حق کاپیتولاسیون به مأموران نظامی آمریکا داده شد که با مخالفت امام رویه‌رو شد. حق کاپیتولاسیون، یعنی مصونیت قضایی که دادگاه ایران حق رسیدگی به آن را ندارد.
- ۱۱- امام خمینی در ۱۳ آبان سال ۴۳ به ترکیه تبعید شد و پس از یک سال از ترکیه به نجف (عراق) رفت.
- ۱۲- قشرهای مختلف مردم، به ویژه روحانیان، فرهنگیان، دانشجویان و بازاریان پس از تبعید رهبر نهضت (امام) به مبارزه ادامه دادند.
- ۱۳- استاد شهید آیت‌الله مطهری و دکتر علی شریعتی به شکل دیگر (فرهنگی) علیه حکومت مبارزه می‌کردند.
- ۱۴- در اوایل سال ۵۶ چنین به نظر می‌رسید که حکومت پهلوی در اوج قدرت است.
- ۱۵- آمریکا و بسیاری از کشورهای قدرتمند از حکومت شاه حمایت می‌کردند.
- ۱۶- مردم ایران در سال ۵۶ به دلیل مسائل و مشکلات مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی از شاه ناراضی بودند. رژیم پهلوی حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه را نادیده می‌گرفت.
- ۱۷- ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه‌ها مخالفان را سرکوب و عده زیادی را اعدام و زندانی کرده بودند.
- ۱۸- مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ در اعتراض به انتشار مقاله توهین‌آمیز روزنامه اطلاعات، به تظاهرات پرداختند و مأموران حکومت این تظاهرات را به خاک و خون کشیدند.
- ۱۹- مردم تبریز به مناسبت چهلم شهیدی ۱۹ دی قم در روز ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ قیام کردند.
- ۲۰- شاه برای فریب ملت ایران در سال ۵۷ پی درپی نخست وزیران خود را عوض می‌کرد. یکی از خوینی‌ترین رویدادهای دوران انقلاب اسلامی ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ در تهران است که به جمعه سیاه معروف شد.
- ۲۱- در جمعه سیاه مأموران رژیم شاه تظاهرات میدان ژاله (شهدای کنونی) را به خاک و خون کشیدند. شاه در ۲۶ دی ماه ۱۳۵۷ با مبارزه مردم مجبور به فرار از ایران شد.
- ۲۲- رهبر انقلاب اسلامی، امام خمینی، در ۱۲ بهمن سال ۱۳۵۷ به ایران بازگشتند.
- ۲۳- مبارزه مردم ایران علیه حکومت پهلوی در ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ به پیروزی رسید.

فعالیت

- ۱- الف) هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود؟ آمریکایی‌ها برای از بین بردن زمینه‌های قیام مردم علیه حکومت پهلوی به شاه توصیه کردند که در امور مختلف اجتماعی و اقتصادی کشور تغییراتی ایجاد کند.

ب) چرا تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی موجب تضعیف اسلام و تخریب ارزش‌های اسلامی می‌شد؟ چون شرط مسلمان بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب‌شوندگان حذف شده بود و سوگند به قرآن از سوی انتخاب‌شوندگان تبدیل به سوگند به کتب آسمانی شده بود.

۱۰۱

فعالیت

۲- همه‌پرسی اصول شش‌گانه با وجود اعتراض‌های مردمی، در ۶ بهمن ۱۳۴۱ انجام شد و حکومت پهلوی اعلام کرد که اکثر مردم با اصول شش‌گانه موافق‌اند. با راهنمایی دبیر خود، بگویید هدف شاه از برگزاری همه‌پرسی اصول شش‌گانه چه بوده است. هدف این بود که بگویید مردم با حکومت پهلوی همراه شدند و آن را قبول دارند.

۱۰۲

فعالیت

۳- الف) کاربرگه شماره (۱۱) را انجام دهید.

ب) با مطالعه دقیق درس، اقدامات امام را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید.

ادامه مبارزه در	مخالفت با کاپیتولاسیون	قیام ۱۵ خرداد	مخالفت با اصول	شش‌گانه	انجمن‌های ایالتی و ولایتی
-----------------	------------------------	---------------	----------------	---------	---------------------------

۱۰۱

نحوه (دوره اول متوسطه)

۱۰۳

فعالیت

۴- جدولی با سه ستون رسم کنید. دلایل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نارضایتی مردم از حکومت شاه را به تفکیک در آن بنویسید.

دلایل اقتصادی	دلایل فرهنگی اجتماعی	دلایل سیاسی
پشتیبانی آمریکا و اکثر قدرت‌های برنامه‌های رادیو، تلویزیون، سینما و تئاتر جهت تضعیف فرهنگ اسلامی	گرانی - عدم توجه به تولیدات داخلی افراد و وابستگی شاه به آنها	برنامه‌های رادیو، تلویزیون، سینما و اشاع بازار از اجتناس خارجی

۱۰۴

فعالیت

۵- کاربرگه شماره (۱۲) را انجام دهید.

۱۰۵

فعالیت

۱- عنوان اصلی بریده شماره ۱، مربوط به چه رویدادی است؟ جمعه سیاه (۱۷ شهریور) و کشتار تظاهرکنندگان میدان ژاله بر اساس خبر بریده شماره ۲، چرا امام عراق را ترک کردند؟ به دلیل مشکلات و محدودیت‌هایی که دولت عراق برای ایشان ایجاد کرده بود.

۲- به بریده شماره ۲ دقت کنید و بگویید حکومت شاه برای آرام کردن مردم، چه قول‌هایی داد؟ آزادی زندانیان سیاسی - استفاده از رادیو و تلویزیون برای مخالفان

۳- در بریده شماره ۳، منظور امام از «ملکت ۲ دولت ندارد، تو غیرقانونی هستی، برو» کدام دولت است؟ دولت بختیار

۴- در بریده شماره ۴، منظور از «کاخ ۵۷ ساله ظلم» چیست؟ رژیم پهلوی

۵- به بریده شماره ۴ دقت کنید و بگویید با فروپختن کدام سنگرهای رژیم پهلوی، انقلاب پیروز شد؟ تصرف پادگان‌ها و مراکز دولتی توسط مردم

ارزشیابی مستمر

- ۱- برجسته‌ترین چهره مخالفان شاه، آیت‌الله طالقانی بود. نادرست درست (۰/۵ نمره)
- ۲- اصول شش گانه با عنوان «انقلاب سفید» به همه‌پرسی گذاشته شد. نادرست درست (۰/۵)
- ۳- قیام مردم قم در اعتراض به انتشار مقالهٔ توهین آمیز بود. (۰/۵)
- ۴- مردم تبریز به مناسبت شهدای ۱۹ دی قم قیام کردند. (۰/۵)
- ۵- خونین‌ترین رویداد دوران انقلاب اسلامی در روز ۱۳۵۷ در تهران به وقوع پیوست. (۰/۵)
- ۶- شاه در روز از ایران فرار کرد. (۰/۵)
- ۷- رهبر انقلاب اسلامی در وارد ایران شد. (۰/۵)
- ۸- انقلاب اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ به پیروزی رسید. (۰/۵)
- ۹- انقلاب اسلامی ایران دارای کدام ویژگی بود؟ (۰/۵)
- ۱۰- شعار محوری انقلاب اسلامی ایران چیست؟ (۱/۵)
- ۱۱- هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود؟ (۱)
- ۱۲- اساسی‌ترین تغییرات قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه بود؟ (۱/۵)
- ۱۳- هدف شاه از تغییر قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه بود؟ (۱)
- ۱۴- عکس العمل امام خمینی نسبت به همه‌پرسی اصول شش گانه چه بود؟ (۱)
- ۱۵- امام قبل از فرار رسیدن ماه محرم خرداد سال ۴۲ از دیگران چه خواسته‌ای داشت؟ (۱/۵)
- ۱۶- نتیجه سخنرانی امام در عصر عاشورا ۱۳ خرداد سال ۴۲ در فیضیه چه بود؟ (۱/۵)
- ۱۷- چرا امام خمینی بالایحه کاپیتولاسیون مخالفت کرد؟ (۱/۵)
- ۱۸- چه اقتشاری بعد از تبعید امام مبارزه او را ادامه دادند؟ (۱)
- ۱۹- شهید آیت‌الله مطهری و دکتر علی شریعتی به چه روش‌هایی با رژیم شاه مبارزه می‌کردند؟ (۱/۵)
- ۲۰- علت نارضایتی مردم از شاه چه بود؟ (۱/۵)
- ۲۱- امام خمینی در چه تاریخی از ایران تبعید شدند؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ نادرست (۰/۵) ۲ درست (۰/۵) ۳ روزنامه اطلاعات (۰/۵) ۴ چهلم (۰/۵) ۵ ۱۷ شهریور (۰/۵) ۶ ۲۷ دی سال ۱۳۵۷ (۰/۵) ۷ ۱۲ بهمن سال ۱۳۵۷ (۰/۵) ۸ ۲۲ بهمن (۰/۵) ۹ ویژگی دینی (۰/۵) ۱۰ استقلال (۰/۵)، آزادی (۰/۵)، جمهوری اسلامی (۰/۵) ۱۱ از بین بردن زمینه قیام‌های مردمی (۰/۵) علیه حکومت پهلوی (۰/۵) ۱۲ الف) لغو شرط مسلمان بودن برای انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان (۰/۵) ب) لغو سوگند به قرآن از سوی انتخاب‌شوندگان (۰/۵) و تبدیل آن به سوگند هر کتاب آسمانی (۰/۵) ۱۳ در ظاهر به بهانه زمینه‌سازی برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت‌های اجتماعی (۰/۵)، اما در حقیقت تهاجم آشکار به هویت دینی جامعه اسلامی ایران (۰/۵) ۱۴ امام یقین داشتند اجرای این اصول موجب تحکیم سلطه آمریکا بر ایران و وابستگی سیاسی و اقتصادی کشور به بیگانگان بود. (۰/۵) به همین دلیل آن را غیرقانونی شمردند. (۰/۵) ۱۵ امام خمینی به مذاهان و سخنرانان مذهبی یادآوری کرد سکوت در برابر حکومت ستمگر (۰/۵) کمک به دشمنان اسلام است (۰/۵) و از آنان خواست که خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند. (۰/۵) ۱۶ باعث شد دو روز بعد مأموران شاه شبانه امام را دستگیر و به تهران انتقال دهند و در یکی از پادگان‌ها زندانی کنند (۰/۵) که مردم ورامین در ۱۵ خرداد راهپیمایی کردند (۰/۵) و رژیم شاه این تظاهرات را به خاک و خون کشید. (۰/۵) ۱۷ چون دادن مصونیت قضایی (۰/۵) به آمریکاییان (۰/۵) را اقدامی ذلتبار و خلاف استقلال کشور می‌دانست. (۰/۵) ۱۸ قشرهای مختلف مردم، به ویژه روحانیان، فرهنگیان، دانشجویان و بازاریان. (۰/۵) ۱۹ با سخنرانی، نوشتن کتاب و مقاله (۰/۵) و برگزاری کلاس‌های تفسیر قرآن و نهج البلاغه (۰/۵) در مساجد، حسینیه‌ها و دانشگاه‌ها نیز اسلام انقلابی را به جوانان معرفی کنند. (۰/۵) ۲۰ علت نارضایتی مردم از شاه به دلیل مسائل و مشکلات مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی بود (۰/۵)، زیرا حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزش‌های اسلامی توجهی نداشت (۰/۵) و اقدام‌های فرهنگی و هنری اش، به خصوص برنامه‌های رادیو و تلویزیون و سینما در جهت تضعیف فرهنگ اسلامی بود. (۰/۵) ۲۱ امام خمینی در ۱۳ آبان سال ۱۳۴۲ (۰/۵) به ترکیه تبعید و یک سال بعد به عراق (نجف) رفتند. (۰/۵)

چکیده در سفر

- ۱- امام خمینی به دولت موقت انقلاب مأموریت داد که ضمن اداره کشور، اقدامات لازم را برای تأسیس نظام سیاسی جدید انجام دهد.
- ۲- مردم ایران در روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸ برای تعیین سرنوشت سیاسی خود پای صندوق‌های رأی رفتند.
- ۳- در همه‌پرسی سال ۹۸/۲/۱۳۵۸ درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند. ۱۲ فروردین روز جمهوری اسلامی است.
- ۴- اولین دوره انتخابات ریاست جمهوری بهمن ۱۳۵۸ برگزار شد.
- ۵- اولین دوره مجلس شورای اسلامی اسفند ۱۳۵۸ برگزار شد.
- ۶- مهم‌ترین نهادها، سیاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان بودند که با هدف دفاع از آرمان‌های انقلاب اسلامی تشکیل شد.
- ۷- نظام جمهوری اسلامی ایران از همان ابتدا از نهضت‌های آزادی‌بخش در سرتاسر جهان حمایت کرد.

۱۰۸

نحوه ایجاد نظام اسلامی

- الف) ایجاد شورش و نامنی
- ۸- اقدامات دشمنان برای نابودی
- ب) ترور شخصیت‌ها و مردم انقلابی
- و انحراف جمهوری اسلامی ایران
- ب) اقدامات نظامی
- ۹- گروهی ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی در بخش‌های مختلف کشور نامنی ایجاد کردند.
- ۱۰- این گروه‌ها قصد داشتند با راه اندختن جنگ داخلی، اقوام ایرانی را در مقابل هم قرار دهند. گروه ضد انقلاب ترور گسترشده شخصیت‌های انقلابی، مستولان سیاسی و فرهنگی و مردم عادی بود. در ابتدای پیروزی انقلاب، آمریکا در ایران به مرکزی برای حمایت از گروه‌های ضد انقلاب تبدیل شده بود.
- ۱۱- دانشجویان پیرو خط امام در ۱۳ آبان ۱۳۵۸ سفارت امریکا در ایران را تسخیر کردند. دانشجویان تسخیر کننده سفارت امریکا اعلام کردند که چنانچه آمریکا شاه را تحويل ایران دهد و متوجه شود در امور داخلی ایران دخالت کند، گروگان‌ها را آزاد خواهد کرد.
- ۱۲- آمریکا برای رهایی گروگان‌ها به حمله نظامی اقدام کرد، اما هواییما و بالگرد‌های آن کشور در صحراهای طبس دچار طوفان شدند و با تحمل خسارات‌های فراوان فرار کردند.
- ۱۳- با میانجی گری دولت الجزایر، دانشجویان پس از یک سال و چند ماه گروگان‌های آمریکایی را آزاد کردند.
- ۱۴- در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ صدام، رئیس حکومت عراق، به ایران حمله کرد.
- ۱۵- امام خمینی در ۱۳ خرداد سال ۱۳۶۸ رحلت کردند.
- ۱۶- یک روز بعد از ارتحال امام خمینی، مجلس خبرگان آیت‌الله خامنه‌ای را به رهبری برگزیدند.

فعالیت

- ۱- با مطالعه متن:

الف) نمودار روند تأسیس نظام جمهوری اسلامی را تکمیل کنید.	تعیین هیئت	دولت
همه‌پرسی تعیین نظام	انتخابات	جمهوری
تدوین قانون اساسی	جمهوری	مجلس

ب) با توجه به نمودار، نقش مردم را در تأسیس نظام جمهوری اسلامی توضیح دهید. در همه این روند، مردم به طور مستقیم یا غیرمستقیم حضور پررنگ داشتند.

۱۱۰

فعالیت

- ۲- با راهنمایی دبیر خود، هم فکری کنید و بگویید که چرا و چگونه انقلاب اسلامی با وجود ترور گسترده شخصیت‌های نظام جمهوری اسلامی، به مسیر خود ادامه داده است؟ چون اولاً این انقلاب از درون مردم و حمایت یکپارچه مردم به وجود آمده و قائل به شخص نیست و اگر شخصی ترور یا شهید می‌شود، دیگران مسیر و هدف او را دنبال می‌کنند و چون قوانین جاری بر حسب دستور کتاب آسمانی (قرآن) است، در مورد قوانین مشکلی به وجود نمی‌آید و ترورها نه تنها باعث سستی نمی‌شود، بلکه باور و اعتقاد مردم بیشتر شده و این راه را ادامه می‌دهند.

- ۳- با مطالعه متن و دانسته‌های قبل خود، دلایل حمایت گسترده مردم از انقلاب اسلامی و کشور را در سال‌های پس از پیروزی انقلاب بیان کنید. چون انقلاب برآمد درون مردم بود و مردم حکومت اسلامی را از خود می‌دانند.

به کار بیندیم

- به دو گروه الف و ب تقسیم شوید و مجله تاریخ شفاهی کلاس خود را طراحی و تولید کنید:
- ۱- اعضای گروه الف با پدر، مادر، پدریزگ، مادریزگ و یا یکی از بستگان خود که در تظاهرات دوران انقلاب حضور داشته‌اند، گفت‌وگو کنند و خاطرات آنان را از روزهای انقلاب بنویسند. مانند شرکت در تظاهرات‌ها - ورود امام به ایران
 - ۲- اعضای گروه ب با یکی از بستگان یا آشنايان خود که در جبهه‌های جنگ تحملی حضور داشته‌اند، گفت‌وگو کنند و گزارش آن را به صورت کتبی ارائه دهند. شجاعت و دلاوری که رزمندگان در طول جنگ تحملی از خود نشان دادند.

مطلوب گردآوری شده را در قالب مجله تاریخ شفاهی ارائه کنید و پس از هم‌فکری، عنوانی برای آن انتخاب نمایید.
از قیام مردم تا پیروزی بر قدرت‌ها بزرگ

ارزشیابی مستمر

- ۱- روز سیزده فروردین، روز جمهوری اسلامی است. (۵/۰ نمره) درست نادرست
- ۲- اولین دوره ریاست جمهوری بهمن ۱۳۵۷ انجام شد. (۰/۵) درست نادرست
- ۳- دانشجویان پیرو خط امام در چه تاریخی سفارت آمریکا در ایران را تسخیر کردند؟ (۱)
- ۴- جنگ تحملی در چه زمانی آغاز شد؟ (۱)
- ۵- اولین همه‌پرسی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، در چه تاریخی برگزار شد و نتیجه آن چه بود؟ (۱/۵)
- ۶- کدام نهادها برای پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی به وجود آمدند؟ (۱)
- ۷- انقلاب اسلامی نسبت به سایر سازمان‌های آزادی‌بخش چه نظری داشت؟ (۱/۵)
- ۸- دشمنان انقلاب اسلامی برای نابودی و انحراف انقلاب اسلامی چه اقداماتی انجام دادند؟ (۱/۵)
- ۹- گروه‌های ضد انقلاب داخلی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، چه اقداماتی انجام دادند؟ (۱/۵)
- ۱۰- چرا دانشجویان پیرو خط امام به تسخیر سفارت آمریکا اقدام کردند؟ (۱)
- ۱۱- خواسته دانشجویان برای آزادی گروگان‌های آمریکایی چه بود؟ (۱/۵)
- ۱۲- سرنوشت گروگان‌های آمریکایی چه شد؟ (۱)
- ۱۳- امریکا برای آزادی گروگان‌های آمریکایی، چه کرد و نتیجه آن چه شد؟ (۱/۵)
- ۱۴- نتیجه جنگ تحملی چه شد؟ (۱)
- ۱۵- امام خمینی (قدس سره) در چه تاریخی رحلت کردند؟ (۱)
- ۱۶- نظرآیت الله خامنه‌ای در مورد انقلاب اسلامی ایران چه بود؟ (۱)
- ۱۷- بعد از رحلت امام خمینی چه کسی به عنوان رهبر انتخاب شد؟ (۱)
- ۱۸- آزادگان (رزمندگان در بنده) چه زمانی آزاد شدند؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ درست (۰/۵) ۲ نادرست (۰/۵) ۳ آبان (۰/۵) ۴ شهریور (۰/۵) ۵ اولین همه‌پرسی در روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین سال ۱۳۵۸ بود، مردم برای تعیین سرنوشت سیاسی خود پای صندوق‌های رأی رفتند (۰/۵) و از میان دو گزینه «جمهوری اسلامی: آری یا خیر» یکی را برگزیدند. (۰/۵) در این همه‌پرسی ۹۸/۲ درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی دادند. (۰/۵) ۶ نهادهایی، مانند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۰/۵)، بسیج مستضعفان، و جهاد سازندگی (۰/۵) ۷ جمهوری اسلامی ایران از همان ابتدای شکل‌گیری به حمایت از نهضت‌های آزادی بخش در سراسر جهان برخاست (۰/۵) و به همین دلیل روابط خود را با دولت اشغالگر قدس (اسرائیل) قطع ۷۶۳

کرد. (۵/۰) و از قیام مردم فلسطین برای آزادی سرزمین خود پشتیبانی کرد. (۵/۰) دشمنان برای انحراف و نابودی انقلاب اسلامی: الف) ایجاد شورش و ناامنی (۵/۰) ب) ترور شخصیت‌ها و مردم انقلاب (۵/۰) پ) جنگ تحمیلی را راه انداختند. (۵/۰) ۹ گروه‌های ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی (۵/۰) در بخش‌هایی از کشور، به ویژه مناطق مرزی ناامنی و اغتشاش ایجاد کردند. (۵/۰) این گروه‌ها قصد داشتند با به راه انداختن جنگ داخلی، اقوام ایرانی را در مقابل هم قرار دهند. (۵/۰) ۱۰ چون پس از پیروزی انقلاب اسلامی سفارت آمریکا در ایران (۵/۰) به مرکزی برای حمایت از گروه‌های ضد انقلاب تبدیل شده بود. (۵/۰) ۱۱ خواسته دانشجویان پیرو خط امام برای آزادی گروگان‌ها، تحويل شاه به ایران (۵/۰) و تعهد دادن آمریکا (۵/۰) برای عدم دخالت در امور داخلی ایران بود. (۵/۰) ۱۲ گروگان‌های امریکایی با میانجی‌گری دولت الجزایر (۵/۰) پس از یک سال و چند ماه آزاد شدند. (۵/۰) ۱۳ آمریکا برای رهایی گروگان‌های آمریکایی اقدام نظامی کرد (۵/۰)، اما هواپیماها و بالگردات آنها در صحرا طبس دچار طوفان شن شدند (۵/۰) و با تحمل خسارت و تلفات سنگین گریختند. (۵/۰) ۱۴ جنگ تحمیلی سرانجام پس از هشت سال پایداری ملت و ایثار رزم‌دگان به پایان رسید. (۱) ۱۵ امام خمینی در شامگاه ۱۳ خرداد (۵/۰) سال ۱۳۶۸ (۵/۰) رحلت کردند. ۱۶ «این انقلاب در هیچ کجا جهان بی‌نام خمینی شناخته نیست.» (۱) ۱۷ یک روز پس از ارتحال امام، مجلس خبرگان (۵/۰) آیت‌الله خامنه‌ای را به رهبری برگزید. (۵/۰) ۱۸ آزادگان پس از دو سال (۵/۰) از اعلام آتش‌بس ایران و عراق، آزاد شدند و به میهن بازگشتد. (۵/۰)

فصل فرهنگ و هویت

دکتر فرهنگ

چند زندگی

- ۱- فرهنگ جامعه شیوه زندگی آن جامعه است.
- ۲- جامعه و فرهنگ به یکدیگر وابسته‌اند.
- ۳- فرهنگ می‌تواند شیوه مشترک زندگی یک جامعه باشد.
- ۴- نسبت جامعه و فرهنگ نسبت سخت‌افزار و نرم‌افزار است.
- ۵- فرهنگ اموختنی است و از طریق زن به ارت نمی‌رسد.
- ۶- فرهنگ از نسلی به نسلی دیگر از راه آموزش و تربیت انتقال پیدا می‌کند.
- ۷- با توجه به اینکه فرهنگ از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد، می‌توان آن را اگاهی و اندیشه مشترک جامعه نامید.
- ۸- فرهنگ در جریان اجتماعی شدن اموخته می‌شود.
- ۹- اجتماعی شدن یا جامعه‌بزیری، فرایندی است طولانی که از تولد تا آخر عمر افراد از طریق آن زندگی را می‌آموزند.
- ۱۰- خانواده اولین و مهم‌ترین کانون اجتماعی شدن فرد است.
- ۱۱- با بزرگ شدن فرد، علاوه بر خانواده رسانه‌های جمعی، دوستان، همسالان و برنامه‌های آموزشی و تربیتی مدرسه چگونه زندگی کردن را به او می‌آموزند.
- ۱۲- مهم‌ترین لایه‌های فرهنگ عبارتند از: نمادها، هنجارها، ارزش‌ها، عقاید خارجی یا بیرونی: نمادها - هنجارها
- ۱۳- لایه‌های فرهنگ عمق‌تر: ارزش‌ها و عقاید
- ۱۴- نماد، نشانه یا نماینده یک پدیده دیگر است، مانند: علامت سوال «؟»
- ۱۵- هر جامعه برای انتقال معانی مورد نظر خود از نماد استفاده می‌کند.
- ۱۶- به قواعد و شیوه‌های مورد قبول یک جامعه برای انجام کار، هنجار گویند.
- ۱۷- هنجارها همه قواعد - آداب و رسوم اجتماعی - مناسبت مذهبی و مقررات را دربر می‌گیرد.
- ۱۸- مهم‌ترین دلایل پیروی از هنجارها، ارزش دانستن و اعتقاد به آنها، حفظ آیه، احترام یا ترس از مجازات است.
- ۱۹- ارزش، یعنی خوب و بد، رشت و زیبا یا نامطلوب و مطلوب دانستن امور مختلف است.
- ۲۰- ارزش‌ها زمینه شکل‌گیری هنجارها را ایجاد می‌کنند و جهت‌دهنده رفتارهای است.
- ۲۱- ارزش‌های اجتماعی مورد توجه اکثر افراد جامعه است.
- ۲۲- هنجارها - نمادها - ارزش‌ها بر مبنای عقاید شکل می‌گیرند.

فعالیت

۱- فرهنگ چیست؟ شما چه برداشتی از واژه فرهنگ دارید؟ مجموعه آداب و رسوم و عقاید یک جامعه که از نسلی به نسلی دیگر منتقل می‌شود.

برداشت خود را از واژه فرهنگ بنویسید و به نوبت در کلاس بخوانید. معلم نکات مشترک را روی تخته بنویسد. پس از پایان درس، یک بار دیگر نوشته خودتان و نکات روی تخته را مرور کنید و بگویید برای تکمیل توضیح فرهنگ، چه نکات دیگری را اضافه می‌کنید؟ جنبه اکتسابی بودن فرهنگ بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

فعالیت

۲- اگر اعضای خانواده‌تان برای زیارت یا سیاحت به کشورهای همسایه یا سایر کشورها سفر کرده‌اند، بگویید در هنگام گفت‌وگو از خاطرات سفر به چه نکاتی درباره شیوه زندگی مردم آن کشورها اشاره می‌کنند؟ نوع لباس- برخوردها- آداب و رسوم- غذاهای آنها- دین- مهمان‌نوازی- زبان- معماری

۳- اگر درباره شیوه زندگی یک جامعه در سایر مناطق جهان کتابی خوانده‌اید یا فیلمی دیده‌اید، نکته‌هایی از آن را برای هم کلاسی‌هایتان توضیح دهید. مردم عراق، مسلمان و شیعه هستند. همسایه غربی ایران محسوب می‌شوند، به زبان عربی تکلم می‌کنند و جزء کشورهای اتحادیه عرب محسوب می‌شوند. پوشش آنها بیشتر سنتی است و لباسهای بلند می‌پوشند. اقتصاد آن بیشتر بر پایه نفت است و بخش مهمی از صادرات این کشور است.

۱۱۸

لایه‌های
معنایی

۱۱۵

سؤال متن

مورچه‌ها و زنبورها نیز با هم زندگی می‌کنند اما فرهنگ ندارند؛ چرا؟ زیرا آنها نمی‌توانند مسائل مختلف را یاد بگیرند؛ یعنی آنها تمام موارد را به طور نظری و ذاتی در خود دارند.

فعالیت

۴- فرض کنید کودکی از هر نوع ارتباط با آدم‌های دیگر محروم باشد و فقط نیازهای زیستی‌اش برطرف شود تا زنده بماند. به نظر شما این کودک چه ویژگی‌هایی خواهد داشت؟ ۱- عدم موفقیت در زندگی ۲- گوشش‌گیر و سرخورده ۵- با توجه به تصاویر، معنای هر یک از نمادها و رفتارهای نمادین را بیان کنید. ادبی احترام- احترام در کشور ژاپن- نماد پیروزی

۱۱۷

سؤال متن

برای مثال، فرض کنید در کشور ما فردی در مجلس عزا لباس قرمز بپوشد و بخواهد لطیفه بگوید یا در یک مهمانی، یک نفر پیش از ورود سایر مهمان‌ها و میزبان سر سفره یا میز بنشیند و با عجله شروع به غذا خوردن کند یا دانش‌آموزی هر وقت بخواهد وارد مدرسه شود و از آنجا بیرون برود یا فردی در ایام ماه مبارک رمضان تظاهر به روزه‌خواری کند، یا اتومبیل خود را در پیاده‌رو پارک کند. به نظر شما، در هر یک از این موارد، برخورد جامعه با فرد چگونه است و چگونه او را مجازات می‌کند؟ اخم- اخم- سرزنش- مجازات- مجازات قانونی

۱۱۸

فعالیت

۶- درباره نمادها و هنجرهای مربوط به سلام و احوالپرسی و تعارفات در چند کشور متفاوت پرس‌وجو کنید و نتیجه را در کلاس بیان کنید. آداب مختلفی در ارتباطات خود دارند. مثلاً در کشورهای عربی برای سلام کردن از سلام علیکم، اهلاً و سهلاً استفاده می‌کنند و در کشورهای انگلیسی زبان از Hello استفاده می‌شود در بعضی از کشورها در هنگام رسیدن به هم هم‌جنس‌ها شانه‌های هم یا صورت و یا دست یکدیگر را می‌بوشنند.

۷- شاید تاکنون به منطقه‌ای از ایران سفر کرده و متوجه شده باشید که نوع گویش، پوشش، تغذیه، آداب و رسوم، تعارفات، ساختمان‌ها، وسایل و ... مردم آن منطقه با محل زندگی شما تفاوت دارد. خاطرات خود را از یکی از این سفرها با تأکید بر نمادها و هنجرهایی که در آن منطقه مشاهده کرده‌اید، بنویسید و در کلاس بخوانید. در سفری به شمال با خانه‌های شیروانی روبرو شدم از پدرم پرسیدم پدرجان، چرا خانه‌ها را به صورت شیروانی درآورده‌اند، پدر پاسخ داد. چون بارندگی در شهرهای شمال زیاد است مردم خانه‌های خود را به صورت شیروانی درآورده‌اند، تا باران به ساختمان آسیب نرسانند.

فعالیت

۸- هریک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزش‌ها و عقاید است؟ توضیح دهید.

- الف) برخی نانواها، شب‌های جمیعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می‌دهند. اعتقادات دینی ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند یا الله می‌گویند. عرفی و دینی

ج) افراد در موقع دیدن کودک، ماشاء الله می‌گویند. عرفی

۹- همه ارزش‌ها و هنجارها، مفید و خوب نیستند. برای مثال، ممکن است در یک گروه دوستان، یک مدل نامناسب

لباس به هنجار تبدیل شود یا در بین عده‌ای، فال‌گیری رواج پیدا کند یا یک گروه عادت کنند تیم ورزشی رقیب را با نام‌های رشت خطاب کنند یا در بعضی خانواده‌ها خودنمایی موجب شود که مرتباً خرید اسباب و اثاثیه گران قیمت تر متدال شود یا تهیه جهیزیه مفصل و اوکس به یک هنجار تبدیل گردد. اما آیا پیروی کورکورانه از همه هنجارها درست است؟ خیر. ملاک تشخیص درست و مفید بودن ارزش‌ها و هنجارها چیست؟ هنجارها باید بر

اساس عقاید و باورهای آن جامعه باشد.

۱۰- عوامل مختلفی: توانند نمادها، ارزش‌ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پیدید آورند. درباره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال‌هایی بیاورید.

تغییر در نمادها، ارزش‌ها و

هنچارها	مصدق	عوامل
خانه‌های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه‌ها و ...	زندگی آپارتمان نشینی پیشرفت وسائل حمل و نقل و افزایش مسافرت	پیشرفت‌های صنعتی و فناوری
مدل مو، فرم لباس، کاهش روابط اجتماعی	ماهواره - استفاده از موبایل	رسانه‌های جمعی
قه‌مانان فیلم‌ها	ماهواره	نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه‌گر
لایه‌های فرهنگ چند مورد از نمادها، هنجارها، ارزش‌ها و عقاید ارزش‌ها و عقاید نمادها، هنجارها	ماهواره	۱۱- کاربریکه شماره (۱۳) را انجام دهید.
چشم کردن - چشم‌زنی - یختن نان شیرمال - فتیر محلی در عید نوروز - سفره‌صبحانه در روز نوروز	نوع پوش زنان، کفش‌های لاستیکی (کالش)	لایه‌های فرهنگ

ارزشیابی مستمر

- ۱- اولین کانون اجتماعی شدن فرد چه مکانی است؟ (۵٪ نمره)
 د) دانشگاه ب) مدرسه ج) خانواده الف) جامعه
- ۲- هر جامعه برای انتقال معانی مورد نظر خود چه چیزی استفاده می‌کند؟ (۵٪)
 د) عقاید ب) نماد ج) ارزش الف) هنجار
- ۳- فرهنگ، اکتسابی نیست و از طریق زن به ارث می‌رسد. (۵٪)
 نادرست درست
- ۴- هنجارها بر مبنای عقاید شکل می‌گیرند. (۵٪)
 نادرست درست
- ۵- همه ارزش‌ها و هنجارها مفید و خوب هستند. (۵٪)
 نادرست درست
- ۶- نسبت جامعه و فرهنگ نسبت و است. (۱)
 ارزش‌ها زمینه شکل گیری را ایجاد می‌کنند و جهت دهنده است. (۱)
- ۷- ارزش‌ها زمینه شکل گیری را ایجاد می‌کنند و جهت دهنده است. (۱)

- ۸- فرهنگ از راه و انتقال پیدا می کند. (۱)
- ۹- به چه علت از فرهنگ به عنوان آگاهی و اندیشه مشترک نام می برند؟ (۱)
- ۱۰- ارزش چیست؟ (۱/۵)
- ۱۱- هنجار را تعریف کنید. (۱/۵)
- ۱۲- فرهنگ چگونه آموخته می شود؟ (۱)
- ۱۳- در مورد جامعه پذیری و اجتماعی شدن توضیح دهید. (۲)
- ۱۴- عوامل پیروی از هنجارها چه چیزهایی است؟ (۲)
- ۱۵- هنجارها چه مواردی را دربر می گیرد؟ (۲)
- ۱۶- نماد چیست؟ (۱/۵)
- ۱۷- لایه های فرهنگ را نام ببرید. (۱)
- ۱۸- ملاک های تشخیص درست و مفید بودن ارزش ها و هنجارها چیست؟

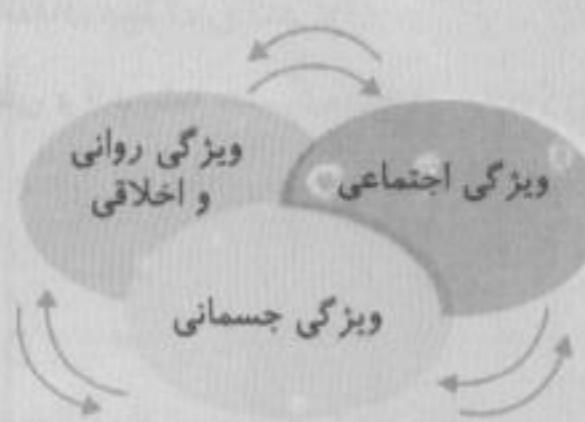
پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ گزینه (ج) (۰/۵) ۲ گزینه (ب) (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۵) ۴ درست (۰/۵) ۵ نادرست (۰/۵)
- ۶ سخت افزار (۰/۵) نرم افزار (۰/۵) ۷ هنجارها (۰/۵)- رفتارها (۰/۵) ۸ آموزش (۰/۵)- تربیت (۰/۵)
- ۹ چون فرهنگ از نسلی (۰/۵) به نسل دیگر انتقال می یابد. (۰/۵) ۱۰ یعنی خوب و بد (۰/۵)، زشت و زیبا (۰/۵) یا نامطلوب و مطلوب دانستن امور مختلف است. (۰/۵) ۱۱ به قواعد و شیوه های (۰/۵) مورد قبول یک جامعه (۰/۵) برای انجام کار، هنجار گویند. (۰/۵) ۱۲ در جریان اجتماعی شدن آموخته می شود. (۱) ۱۳ فرایندی است طولانی (۰/۵) که از تولد (۰/۵) تا آخر عمر (۰/۵) افراد از طریق آن زندگی را می آموزند. (۰/۵) ۱۴ ارزش دانستن (۰/۵)، اعتقاد به آنها (۰/۵). حفظ آبرو (۰/۵)، احترام یا ترس از مجازات (۰/۵) ۱۵ همه قواعد (۰/۵)- آداب و رسوم اجتماعی (۰/۵)- مناسک مذهبی (۰/۵) و مقررات را دربر می گیرد. (۰/۵) ۱۶ نشانه یا نماینده (۰/۵) یک پدیده دیگر است (۰/۵) مانند علامت سوال «؟» (۰/۵) ۱۷ خارجی یا بیرونی (۰/۵)، عمیق تر (۰/۵) ۱۸ هنجارها باید اساس عقاید (۰/۵) و باورهای آن جامعه باشد. (۰/۵)

۱۸ هویت

چند در سر:

- ۱- موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش «کیستی» است.
- ۲- هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود
- ۳- هویت فرمودن جسمانی: جنسیت، قد، وزن، سن، گروه خونی فرمودن: روانی: غیرجسمانی، مانند صبوری، زودرنج بودن، اراده، لجو اجتماعی: با عضویت در گروه های اجتماعی به دست می آید. عضویت در مدرسه: دانش آموز عضویت در جامعه ایران: ایرانی
- ۴- ویژگی های جسمانی بر خصوصیات روانی تأثیر می گذارد. مثال: ترشح بعضی از غدد بر خلق و خوی تأثیر دارد.
- ۵- ویژگی های اخلاقی و روانی می توانند بر جسم تأثیر بگذارند. مثال: افراد امیدوار- مسئولیت پذیر و پرتلاش می شوند.
- ۶- هویت اجتماعی از طریق ارتباط با جامعه شکل می گیرد.
- ۷- هویت اجتماعی بر اساس عقاید و ارزش های جامعه شکل می گیرد.
- ۸- هویت اجتماعی بر هویت فردی تأثیر می گذارد. شغل می تواند بر خصوصیات روانی و اخلاقی تأثیر بگذارد.
- ۹- هویت افراد بر هویت جامعه تأثیر می گذارد. افراد سالم و پرتلاش به پیشرفت جامعه کمک می کند.

- ۱۰- برخی ویزگی‌های هویتی متغیر نیستند، مانند: سن - تاریخ
 ۱۱- برخی ویزگی‌های هویتی همواره در حال تغییرند. فردی فقیر می‌تواند ثروتمند شود، بی‌سواند یا باسواند شود.
 ۱۲- به ویزگی هویتی که انسان در آن نقشی ندارد، ویزگی انتسابی گویند. مانند: مکان تولد، جنسیت
 ۱۳- به ویزگی‌های هویتی که انسان در به دست اوردن آن نقش دارد، اکتسابی گویند. مانند: صفات اخلاقی

۱۲۰ همچنان که هویت ملّت ایران سرزمین

فرهنگ (جامعه)
 تاریخ (زمان)
 سرزمین (مکان)

- ۱۴- عناصر هویت ملّت
- ۱۵- وجود یک سرزمین باعث حیات یک ملت می‌شود.
 ۱۶- مردم ایران از گذشته‌های دور در فلات ایران ساکن بودند.
 سرزمین: باعث ادامه حیات
 دین: فرهنگ مردم ایران از دین اسلام گرفته شده است.
 تاریخ و سنتوشن: پس از ورود اسلام، عقاید و ارزش‌ها دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایران پیدید آورد، اما آیین‌های ایرانیان، مانند نوروز به جا مانده است.
 زبان: زبان فارسی ریشه در تعدد ایران باستان دارد، زبان دوم جهان اسلام است، عامل اتحاد و وحدت اقوام ایرانی است.
 ۱۷- مهم‌ترین ویزگی
 جامعه ایرانی
- ۱۸- اقلیت‌های دینی زرتشتی، مسیحی، کلیمی ضمن پیروی از دین خود، هویت و فرهنگ ایرانی خود را حفظ کرده‌اند.

۱۲۰
همچنان که هویت ملّت ایران سرزمین

فعالیت

- ۱- داوطلبانه جلو کلاس پایستید و خودتان را با صفات و ویزگی‌هایی که دارید معرفی کنید. شما می‌توانید مشخصات شناسنامه‌ای و خانوادگی، ویزگی‌های ظاهری، خصوصیات اخلاقی، سلیقه‌ها و علایق و مانند آنها را بیان کنید. ویزگی‌های جسمی من: قد بلندی دارم، چشمان مشکی دارم. موها یعنی خرمایی است، رنگ پوستم نسبتاً روشن است. ویزگی‌های شخصیتی من: زود رنج‌ام، در بعضی مواقع از کوره در می‌آورم و عصبی می‌شوم اما در بسیار مواقع برای انجام کاری صبور هستم سعی‌ام بر این است که پشتکار در کارم داشته باشم. دوستان عزیز شما هم ویزگی‌ها و مسائل شخصی خود را بنویسید.

۱۲۱

فعالیت

- ۲- همفکری کنید و چند مثال دیگر برای تأثیر ابعاد مختلف هویت بر یکدیگر بنویسید و در کلاس بخوانید. آداب و رسوم ایران باستان و اسلام یا بر عکس تأثیر این دو بر هم مثل عید نوروز و ترکیب آن با اسلام و دین (گذاشتن قرآن در سفر هفت‌سین) عید غدیر و عید قربان با این که کاملاً مذهبی است ولی مردم به دیدوبازدید هم می‌روند.

۱۲۲

فعالیت

- ۳- چرا شناخت هویت خود و ویزگی‌های آن اهمیت دارد؟ به علت رشد و پیشرفت جامعه
 ۴- به نظر شما آیا صحیح است که خود یا دیگران را به دلیل ویزگی‌های انتسابی سرزنش کنیم؟ چرا؟ خیر، چون انسان‌ها در ویزگی‌های انتسابی هیچ نقشی ندارند.
 ۵- آیا ما در تغییر هویت خود نقش داریم؟ چگونه؟ انسان نمی‌تواند هویت‌های انتسابی را تغییر دهد، اما در هویت اکتسابی، به علت متغیر بودن، می‌تواند نقش داشته باشد.

۶- با نوشن یک نامه به دوست فرمی خارجی یک طراحی یک پوستر، ویزگی‌های هویت ایرانی را به مردم کشورهای دیگر معرفی کنید. برای تهیه پوستر: تهیه عکس از لباس سنتی محل زندگی خود - یا تهیه عکس از یک مرکز باستانی

به کار بیندیم

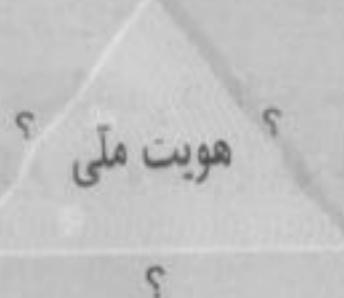
۱۲۶

چند مورد از هنجارها و ارزش‌هایی را که در محل زندگی شما وجود دارد و فکر من کنید با عقاید و آموزه‌های اسلامی سازگاری ندارد، شناسایی و بیان کنید و برای تغییر آنها پیشنهادی بدهید. مراسم عزاداری که امروز تبدیل به یک هنجار شده است یا مراسم‌های عروسی یا مراسم چهارشنبه‌سوری، باید روش درست عزاداری در رسانه‌های جمعی تبلیغ شود یا در مراسم چهارشنبه‌سوری روش درست شادی مشخص شود.

ارزشیابی مستمر

۱۲۶

- ۱- کدام یک از موارد زیر باعث حیات یک ملت می‌شود (۰/۵ نمره)
 الف) فرهنگ ب) تاریخ ج) سرزمین
- ۲- سن جزء کدام یک از هویت‌های انسان است؟ (۰/۵)
 الف) روانی ب) جسمانی ج) اجتماعی
- ۳- موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش کیستی است. (۰/۵)
 ۴- هویت اجتماعی براساس عقاید افراد شکل می‌گیرد. (۰/۵)
- ۵- اقلیت‌های ۹ ضمن پیروی از دین خود، هویت فرهنگ ایرانی را حفظ کرده‌اند. (۱/۵)
- ۶- هویت اجتماعی چگونه به دست می‌آید؟ مثال بزنید. (۱)
- ۷- ویزگی هویت انتسابی را بنویسید. (۲)
- ۸- ویزگی هویت اکتسابی را بنویسید. (۱/۵)
- ۹- انواع هویت را نام ببرید. مثال بزنید. (۳)
- ۱۰- شکل زیر را کامل کنید. (عناصر هویت ملیت) (۱/۵)

۱۱- مهم‌ترین ویزگی جامعه ایرانی را نام ببرید. (۲)

۱۲- ابعاد مختلف هویت را نام ببرید. (۱/۵)

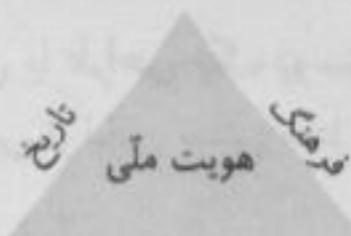
۱۳- ویزگی‌های اخلاقی برچه چیزی تأثیر می‌گذارد؟ مثال بزنید. (۱)

۱۴- ویزگی جسمانی برچه ویزگی تأثیر می‌گذارد؟ مثال بزنید. (۱/۵)

۱۵- هویت چیست؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ گزینه (ج) (۰/۵) ۲ گزینه (ب) (۰/۵) ۳ درست (۰/۵) ۴ نادرست (۰/۵) ۵ زرتشتی (۰/۵)، مسیحی (۰/۵)، کلیمی (۰/۵) ۶ با عضویت (۰/۵) در گروه‌های اجتماعی (۰/۵) ۷ هویتی است که انسان (۰/۵) در آن نقش ندارد (۰/۵)، مانند تولد (۰/۵) و جنسیت (۰/۵) ۸ همواره در حال تغییر است (۰/۵) شخص فقیر می‌تواند (۰/۵) ثروتمند شود (۰/۵) ۹ ۱- فردی (۰/۵): جسمانی (۰/۵)، روانی ۲- اجتماعی (۰/۵): جسمانی، مانند قد و وزن، روانی (۰/۵)، مانند صبوری، اراده (۰/۵)، اجتماعی (۰/۵)، مانند عضویت در تیم فوتبال مدرسه (۰/۵)

سرزمین

۱۱ سرزمین (۵/۵)، دین (۵/۵)، تاریخ (۵/۵) و سرنوشت (۵/۵)، زبان (۵/۵) ۱۲ ویژگی اجتماعی (۵/۵)، ویژگی جسمانی (۵/۵)، ویژگی روانی و اخلاقی (۵/۵) می‌تواند بر جسم تأثیر بگذارد، مانند افراد امیدوار (۵/۵) پرتلاش می‌شوند. (۵/۵) ۱۴ بر خصوصیات روانی (۵/۵) تأثیر می‌گذارد؛ مانند بعضی از غدد بدن (۵/۵) که بر خلق و خوی افراد تأثیر می‌گذارند. (۵/۵) ۱۵ عبارت است از احساس (۵/۵) و آگاهی (۵/۵) و شناخت از خود (۵/۵)

فصل ۱۰ خانواده و جامعه

۱۱ کارکردهای خانواده

چکیده در سر

نهم (دوره اول متوسطه)

بنیان خانواده بر ازدواج استوار است.

ازدواج (نکاح) پیمانی است که به موجب آن یک زن و مرد در زندگی با هم شریک و متحد می‌شوند و خانواده‌ای را تشکیل می‌دهند. هدف نکاح تشکیل خانواده است.

تشکیل زندگی خانوادگی، امری طبیعی و فطری و بر اساس نظام خلقت است.

خانواده، واحد بنیادین جامعه و کانون رشد و تعالی انسان است.

مهم‌ترین کارکرد خانواده، فرزندآوری است.

فرزندآوری علاوه بر تقویت بنیان خانواده موجب باقی ماندن نسل و تداوم آن است.

اولین شرط بقای هر جامعه جمعیت آن است، چون بدون وجود جمعیت کافی در یک جامعه فعالیت‌های آن جامعه دچار اختلال می‌شود. نیاز به مهر و محبت یا نیاز عاطفی از نیازهای اساسی انسان است.

خانواده مهم‌ترین کانون حمایت و مراقبت عاطفی از افراد است.

مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان موجب آرامش در کانون خانواده می‌شود.

کودکان از سال‌های نخستین زندگی خود در آغوش گرم پدر و مادر با مهریانی و محبت آشنا و با پرورش یافتن در دامان آنها، مهریانی و از خودگذشتگی و نیکوکاری می‌آموزند.

کودک برای ادامه زندگی به مراقبت نیاز دارد.

در دوره کودکی و سالمندی، میانه این دو دوره نیز اعضای خانواده در شرایط مختلف، مانند بیماری یا حوادث به مراقبت از یکدیگر نیاز پیدا می‌کنند.

اعضای خانواده به خوارک، پوشک، مسکن و وسائل زندگی نیاز دارند.

رفع نیازهای مادی و اقتصادی خانواده بر عهده سرپرست خانواده، یعنی پدر است.

اجتماعی شدن، هم نیاز فرد و هم نیاز جامعه است، زیرا هم باعث شکل‌گیری هویت و شخصیت افراد می‌شود و هم موجب تداوم جامعه.

مهم‌ترین مرحله اجتماعی شدن در دوران اولیه زندگی فرد در خانواده است.

۱- فرزندآوری

۲- برطرف کردن نیاز عاطفی

۳- حمایت اقتصادی (رفع نیازهای مادی اعضای خانواده)

۴- تربیت اعضای خانواده

کارکردهای خانواده

فرایند اجتماعی شدن هم به طور مستقیم و هم به طور غیرمستقیم صورت می‌گیرد.

برخی رفتارها و عقاید و هنجارها در خانواده به صورت مستقیم به فرزندان آموزش داده می‌شود.

والدین، تربیت اخلاقی، معنوی و دینی فرزندان را بر عهده دارند.

سؤال متن

۱۲۸

به نظر شما، خانواده به کدام یک از نیازهای فرد و جامعه پاسخ می‌دهد و کارکردهای آن چیست؟ خانواده نیازهای اساسی مانند خوراک و پوشان و نیازهای عاطفی را برطرف می‌کند و جامعه نیاز در اجتماع زندگی کردن را برآورده می‌کند.

فعالیت

۱۲۸

۱- در شهر یا روستای شما برای تولّد نوزاد، چه آداب و رسومی اجرا می‌شود؟ پرس و جو کنید و این آداب و رسوم را با ذکر ارزش‌ها و عقایدی که برای انجام هر یک از آنها، وجود دارد، توضیح دهید. در شهرها و روستاهای بین اقوام و قبایل مختلف، رسوم مختلف وجود دارد، اما ما به بعضی از آنها که مشترک هستند، اشاره می‌کنیم: گفتن اذان و اقامه در گوش نوزاد یا مراسم انتخاب اسم و پخش شیرینی و شربت به مناسبت ورود کودک به جمع اعضای خانواده و گفتن تبریک و بازدید

فعالیت

۱۳۰

۲- امروزه مؤسساتی چون مهد کودک‌ها و خانه‌های سالمندان مراقبت از بعضی از اعضای خانواده را در دوره‌هایی از زندگی به عهده گرفته‌اند. به نظر شما مزایا و معایب مهد کودک‌ها و خانه‌های سالمندان چیست؟ چه دلایلی برای نظر خود دارید؟ با راهنمایی دبیر، بحث و گفت‌وگوی خود را جمع‌بندی کنید. پیشرفت تکنولوژی و مسائل اقتصادی و وجود شغل‌های مختلف و حضور زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، باعث به وجود آمدن مؤسساتی، چون مهد کودک‌ها یا خانه‌های سالمندان شده است. مزایای وجود چنین مکان‌هایی این است که از کودکان یا سالمندان نگهداری می‌کنند، اما عیب این مراکز این است که آنها نمی‌توانند کار کرد خانواده در زمینه عاطفی را پر کنند و در این مورد دچار خلاط می‌شوند.

فعالیت

۱۳۲

۳- یک برگه ثبت مشاهدات تهیه کنید. رفتار یک کودک در خانواده خودتان یا اطرافیان و خویشان را به دقت در نظر بگیرید و مشاهده کنید. چند مورد از رفتارهایی را که او به طور غیرمستقیم و مستقیم آموخته است، شناسایی و یادداشت کنید و در کلاس بگویید. داش آموزان عزیز یک جدول بکشید که در ردیف اول نام و سن کودک موردنظر را یادداشت کنید و در کلاس این اطلاعات را به کمک دبیر خود با هم تطبیق دهید.

۴- روش‌های تربیتی و اصلاح رفتار را که در کادر بالا نوشته شده است، بخوانید. به نظر شما در چه شرایطی باید از تشویق و تنبیه یا گفت‌وگو استفاده کرد؟ تجربه شما چیست؟ فکر می‌کنید کدام یک از این روش‌ها در مورد شما مؤثرتر است؟ چرا؟ در برابر رفتار کودک در خانواده هم تنبیه و هم تشویق نیاز است و هر دو روش نیز موثر است اما باید والدین به زبان استفاده از آنها، میزان تنبیه و تشویق را متناسب با کار کودک انجام دهند.

۵- معلم برای جمع‌بندی این درس، روی تخته این پرسش را می‌نویسد: چرا خانواده نقش مهمی در جامعه دارد؟ هر یک از شما نظر و برداشت خود را در یک بند بنویسید. سپس به نوبت، نوشته‌های خود را در کلاس بخوانید. چون اولین محیط پرورشی کودکان خانواده می‌باشد، جامعه بدون خانواده امکان پویایی وجود ندارد و اگر خانواده پویا نباشد جامعه‌ای پویا نخواهیم داشت.

ارزشیابی مستمر

۱- بنیان خانواده بر استوار است. (۵/۰ نمره)

۲- هدف نکاح خانواده است. (۰/۵)

۳- واحد بنیادین جامعه و کانون رشد و تعالی انسان است. (۰/۵)

۴- مهم‌ترین کارکرد خانواده در طول تاریخ بوده است. (۰/۵)

۵- اولین شرط بقای هر جامعه‌ای آن است. (۰/۵)

۶- یکی از کارکردهای مهم و اساسی خانواده اعضای خانواده است. (۰/۵)

۷- ازدواج چه پیمانی است؟ (۱)

- ۸- نتیجه فرزندآوری در خانواده چیست؟ (۱)
- ۹- مهر و محبت در بین اعضای خانواده چه نتیجه‌ای دارد؟ (۱)
- ۱۰- چرا نوزادان به مراقبت نیاز دارند؟ (۱)
- ۱۱- رفع نیازهای مادی و اقتصادی خانواده بر عهده کیست و چه کسانی او را باری می‌کنند؟ (۱/۵)
- ۱۲- اجتماعی شدن انسان چه نتیجه‌ای دارد؟ (۱/۵)
- ۱۳- کارکردهای خانواده را نام ببرید. (۱/۵)
- ۱۴- امام سجاد (ع) در مورد تربیت فرزندان در خانواده چه می‌فرماید؟ (۱)
- ۱۵- تولد فرزندان در خانواده چه اثراتی دارد؟ (۱/۵)
- ۱۶- چرا جامعه به تشکیل خانواده اعضای خود نیاز دارد؟ (۱/۵)
- ۱۷- انسان در چه زمان‌هایی به مراقبت نیاز دارد؟ (۱/۵)
- ۱۸- حضور کودک از سال‌های نخستین در آغوش خانواده چه نتایجی دارد؟ (۱/۵)
- ۱۹- فرآیند اجتماعی شدن افراد به چه شکل‌هایی صورت می‌گیرد؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ ازدواج (۰/۵) ۲ تشکیل خانواده (۰/۵) ۳ خانواده (۰/۵) ۴ فرزندآوری (۰/۵) ۵ جمعیت (۰/۵)
- ۶ تربیت (۰/۵) ۷ ازدواج (نکاح) پیمانی است که به موجب آن یک زن و مرد (۰/۵) در زندگی با هم شریک و متعدد می‌شوند و خانواده‌ای را تشکیل می‌دهند. (۰/۵) ۸ فرزندآوری علاوه بر تقویت بنیان خانواده (۰/۵)، موجب می‌شود نسل انسان باقی بماند (۰/۵) و تداوم یابد. ۹ مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان (۰/۵) موجب آرامش در کانون خانواده می‌شود. (۰/۵) ۱۰ نوزاد انسان در آغاز زندگی توانایی برطرف کردن نیازهای زیستی و بدنی خود را ندارد (۰/۵) و برخلاف بسیاری از حیوانات تا مدت زیادی بعد از تولد همچنان ناتوان است. (۰/۵) ۱۱ پدر خانواده اما امروزه در شهرها و روستاهای از زنان (۰/۵) نیز دوش به دوش مردان با فعالیت‌های اقتصادی (۰/۵) و کسب درآمد در رفع نیازهای خانواده مشارکت و همراهی می‌کنند. (۰/۵) ۱۲ اجتماعی شدن، هم نیاز فرد است و هم نیاز جامعه زیرا (۰/۵) هم باعث شکل‌گیری هویت و شخصیت افراد می‌شود (۰/۵) و هم موجب تداوم جامعه می‌گردد. (۰/۵)
- ۱۳ فرزندآوری (۰/۵)، حمایت اقتصادی، تربیت (۰/۵)، برطرف کردن نیازهای عاطفی (۰/۵) ۱۴ یک خانواده سالم می‌تواند در دامان خود فرزندانی مؤمن، پرهیزکار (۰/۵) و پایبند به اصول اخلاقی تربیت کند. (۰/۵) ۱۵ با تولد فرزندان، خانواده توسعه و استحکام می‌یابد. به دنیا آمدن فرزندان موجب نشاط (۰/۵) و سرزنشگی اعضای خانواده و دلگرمی پدر و مادر می‌شود. (۰/۵) تولد فرزند برای اعضای خانواده و خویشاوندان (۰/۵) برکت به ارمغان می‌آورد.
- ۱۶ چون اولین شرط بقای هر جامعه، جمعیت (۰/۵) آن است و بدون وجود جمعیت کافی در یک جامعه (۰/۵)، فعالیت‌های آن دچار اختلال می‌شود. (۰/۵) ۱۷ انسان علاوه بر دوران کودکی در دوره سالم‌نمایی نیز دچار ضعف و ناتوانی می‌شود (۰/۵) و به مراقبت نیاز دارد. بعضی وقت‌ها در میان سالی نیز (۰/۵) به علت بیماری یا حوادث (۰/۵) به مراقبت نیاز دارند. ۱۸ کودک از سال‌های نخستین زندگی در آغوش گرم پدر و مادر با مهربانی و محبت آشنا می‌شود (۰/۵) و با نیاز دارند. ۱۹ فرآیند اجتماعی پرورش یافتن در دامان آنها (۰/۵)، مهربانی و از خود گذشتگی و نیکوکاری را می‌آموزد. (۰/۵) فرزندان در جریان فعالیت‌های روزانه برخی از رفتارها را به طور مستقیم و هم به طور غیرمستقیم صورت می‌گیرد. (۰/۵) فرزندان در خانواده به طور مستقیم به فرزندان آموزش می‌دهد. (۰/۵)

آرامش در خانواده

چکیده درس

۱- اولین کام در راه تشکیل یک خانواده متعادل و سالم، دقت در انتخاب همسر است.

۱- انتخاب همسر باید به تناسب و همگونی طرف مقابل توجه شود.

۲- خانواده‌ای که در آن پرورش یافته است.

۳- اعتقادات، تحصیلات، روحیات

۴- ایمان و اعتقادات دینی افراد

۵- اصالت خانواده

۲- چه عواملی باید در همسرگزینی رعایت شود

۳- از دیدگاه قرآن مهم‌ترین هدف ازدواج، برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است و زن و مرد یکدیگر را کامل می‌کنند و در کنار هم به کمال می‌رسند.

۱- انتخاب نادرست همسر

۲- عدم شناخت از حقوق و تکاليف یکدیگر

۴- عواملی که موجب ناسازگاری

۳- اختلاف در محل پرورش و تربیت

بین زن و مرد می‌شود

۴- تفاوت در خلق و خوی و اختلاف سلیقه

۵- تعارضات بین نقش‌ها

۵- راههای کاهش ناسازگاری‌ها

۱- گذراندن آموزش‌های خانواده قبل از ازدواج

۲- مشاوره با افراد صاحب صلاحیت در همسرگزینی

۳- رعایت اخلاق و آداب همسرداری

۴- گفت‌وگو بین زن و شوهر و پیدا کردن راه حل‌ها

۶- یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می‌شود وجود فرزندان است. در خانواده‌های تک‌فرزندی تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کاهش می‌باید.

۱- رشد اجتماعی کاهش می‌باید.

۲- از داشتن هم‌بازی محروم می‌شود.

۷- مشکلات فرزندان تک‌فرزندی

۳- الگوبرداری در رفتارها شکل نمی‌گیرد.

۴- از لذت ارتباطات وسیع‌تر محروم می‌شود.

۵- فرزندانشان از داشتن خاله، عمو، دایی و عمه محروم می‌شوند.

۸- فرزندان باید به پدر و مادر خود احترام بگذارند.

۹- اطاعت از والدین، رعایت اخلاق خوش و خودداری از بی‌احترامی به آنها در هر شرایطی واجب است.

۱۰- اطاعت از والدین در صورتی جایز نیست که به گناه و نافرمانی از خدا دستور دهنده.

۱۱- اختلاف ارزش‌ها و هنجارها در خانه یا سایر محیط‌ها موجب ناسازگاری می‌شود.

۱۲- در جوامع صنعتی امروزی، پدر و مادر وقت کمتری را در گفت‌وگو و گذراندن اوقات با فرزندان دارند.

۱۳- پدر و مادر موظفند برای گفت و گو با فرزندان خود وقت بگذارند و یکسره خود را به کار و فعالیت مشغول نکنند.

۱۴- مشکلاتی، مانند بیکاری، فقر، بیماری شدید و طولانی یا فوت یکی از اعضای خانواده، معلولیت کودک و ... پیش بباید و خانواده دچار تزلزل شود.

۱۵- در موقع بوجود آمدن مشکلات اعضا خانواده باید با توکل به خدا، صمیمیت و همکاری بیشتر در بین خود در پیش گرفتن صبر و شکیبایی و دعوت یکدیگر به صبر، مشکلات را مدیریت کنند و پشت سر بگذارند.

۱۶- در دین اسلام صلة ارحام بسیار اهمیت دارد.

۱۷- هدف از صلة ارحام دید و بازدید از خویشاوندان و باخبر شدن از حال و احوال یکدیگر است.

فعالیت

۱- کاربرگه شماره (۱۴) را انجام دهید.

۱- موقعیت‌های زیر را بخوانید. در مقابل هر موقعیت، یکی از عبارت‌های زیر را انتخاب کنید و بنویسید. سپس، برای

تمکیل آن موقعیت جمله‌ای بنویسید که راهکاری برای سازگاری در خانواده باشد.

قدردانی کردن عذرخواهی و جبران گذشت	<p>آقای سعیدی در حال که کیسه‌های خرید میوه و سبزی را در هر دو دست دارد، وارد خانه می‌شود. همسراو ضمیر گفتن سلام و خسته نباشد، به خاطر زحمت فراوان از او قدردانی کرد.</p> <p>ب) اعضای خانواده آقای صدیقی، برای زیارت به مشهد رفتند و خانه‌ای اجاره کردند، یک شب پس از برگشتن از حرم به خانه، آقای صدیقی کیف و جیب‌هایش را جست و جو کرد اما کلید خانه را پیدا نکرد. کلید گم شده بود و اعضای خانواده هم بسیار خسته بودند. آقای صدیقی شروع به عذرخواهی از اعضای خانواده کرد. «عذرخواهی و جبران».</p> <p>همسرش با گفتن اشکال ندارد و پیش می‌آید، آن عذرخواهی را جبران کرد.</p> <p>- آقای دادخواه با خانواده به مسافرت رفته و در حال رانندگی است. او هر چند لحظه یک بار، دریاره اینکه برادر همسرش یک ماه پیش در جایی به او تعارف نکرده است، حرف می‌زند و مدام این مسئله را تکرار می‌کند.</p> <p>آقای دادخواه نباید در عین رانندگی حواسش متوجه مسئله دیگر باشد و در مورد آن مسئله گذشت کند.</p>
ادب و احترام بهانه‌جویی نکردن	<p>- مهمان‌ها در حال نوشیدن چای و خوردن میوه‌اند. همسر آقای احمدی از آشپزخانه وارد اتاق می‌شود و در حال نگاه کردن است که جایی را برای نشستن پیدا کند.</p> <p>آقای احمدی بالاگسله از جای خود برخاسته و با ادب و احترام همسرش را به نشستن در کنار خود دعوت می‌کند.</p> <p>- ساعت ۱۰ صبح آقای ناصری به همسرش تلفن می‌کند و می‌گوید برادرش با خانواده به سمت شهر آنها حرکت کرده است و برای ناهار به خانه آنها می‌آیند. بعد از ظهر هم وقت ملاقات با دکتردارند. از طرفی، همسر آقای ناصری را یکی از دوستانش به ناهای دعوت کرده است.</p> <p>همسر آقای ناصری می‌تواند بهانه‌جویی نکرده و قرار ناهار را با دوستش کنسل کند.</p>

۱۳۷

جنبه‌های دوره‌آل میتوسطه

۱۳۷

فعالیت

۲- کاربرکه شماره (۱۵) سازگاری والدین و فرزندان را انجام دهید.

سازگاری والدین و فرزندان

الف- جدول زیر را کامل کنید. چند مورد از انتظارات مهمی را که والدین از شما و شما از والدین خود دارید، بنویسید.

انتظارات والدین از من

- آنها از من می‌خواهند

- لباسی که آنها می‌گویند ببوشم

- فرم و مدل موها به دلخواه آنها باشد.

- در تمام مهمانی‌ها شرکت کنم.

- دوستانم را به آنها معرفی کنم.

- من انتظار دارم

- من را در پوشیدن نوع لباس آزاد بگذارند.

- من می‌خواهم آزادی عمل داشته باشم.

- وسایل و امکاناتی که می‌خواهم برایم فراهم باشد.

- رشته تحصیلی و شغل خود را خودم انتخاب کنم.

ب- جدولی را که کامل کرده‌اید، به پدر و مادرتان نشان دهید. آیا انتظارات والدین را درست نوشته‌اید؟ درباره انتظارات متقابل با خانواده گفت و گو کنید.

۲- ایلیا دوست دارد روزهای تعطیل با دوستانش به گردش بود. والدین ایلیا نگران سلامت اخلاقی این معاشرت‌ها و

مواجه شدن او با محیط‌ها و عقاید و ارزش‌های مخالف ارزش‌های خانواده هستند. پیشنهاد شما برای حل این

مسئله به طوری که انتظارات هر دو طرف برآورده و رعایت شود، چیست؟ آشنایی دوستان ایلیا با خانواده - در اختیار

قرار دادن شماره تماس اولیاء دوستان - توضیح کامل در مورد برنامه سفر و مهمانی

۳- فعالیت شماره ۲ «به کار بیندیم» را در مدرسه انجام دهید. به صفحه ۱۴۰ کتاب درسی رجوع کنید پاسخ در آن آمده است.

۴- به نظر صاحب نظران، تک‌فرزنی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟ تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودک کاهش می‌یابد.

سوال متن

۱۳۸

به نظر شما در این شرایط وظیفه اعضای خانواده چیست؟ اعضای خانواده باید چه تغییری در سطح توقعات و خواسته‌های خود به وجود آورند؟

۱- در خانواده در موقعیت ۱: اعضای خانواده در حین همکاری در کنار هم، تا حد امکان باید سطح توقعات را پایین بیاورند و با همکاری یکدیگر آستانه تحمل را در خانواده بالا برده و زندگی را راحت‌تر کنند.

۲- در بین اعضای خانواده ضمن حس همدلی که بین افراد خانواده وجود دارد فرد دچار معلولیت روحیه گرفته و اعتماد به نفسش بالا رفته و به راحتی با مشکل معلولیت کنار آمده و زندگی عادی را ادامه می‌دهد.

۳- در این خانواده بهترین تصمیم گرفته شده است چون اجازه نداده‌اند امید به زندگی در مادربزرگ از بین برود؛ هرچند شاید برای سایر اعضای خانواده در این روش مشکلاتی بوجود آمده باشد.

۱۴۰

الف) علت
ج) اهمیت
د) مکالمه

۱۳۹

۶- اگر مواردی از مدیریت درست مشکلات و حوادث در خانواده خود یا خویشان و آشنايان سراغ دارید، در کلاس بیان کنید. جمع‌آوری اطلاعات در خویشاوند مثلاً خانواده‌هایی که فرزند معلول یا بیمار دارند یا دوستانی که پدر از کار افتاده یا مادر بیمار دارند.

۷- فواید صله ارحام برای خانواده‌ها چیست؟ ۱- دید و بازدید و اطلاع از حال یکدیگر ۲- اطلاع پیدا کردن از مشکلات و کمک و هم‌فکری به حل مشکلات ۳- کمک به حل مشکلات مالی خویشاوندان ۴- شناسایی اقوام و خویشاوندان نیازمند و کمک به آنها.

۸- در درس ۲۲، صفحه ۱۵۱، اصل دهم قانون اساسی را بخوانید. چرا چنین اصلی را در قانون اساسی کشور قرار داده‌اند؟ چون هیچ جامعه‌ای بدون خانواده امکان رشد و شکوفایی را ندارد و در دین اسلام که قوانین کشور ما براساس آن مکتب است ارزش زیادی برای خانواده و تشکیل و حفظ آن قایل شده است.

به کار بیندیم

۱۴۰

۱- برای قدردانی از یک یا چند نفر از اعضای خانواده خود (پدر، مادر، برادر و خواهر) طرحی تهیه کنید. درباره زمان مناسب و شیوه قدردانی فکر کنید و ابتکاری به خرج دهید. طرح خود را بنویسید و به معلم بدهید. سپس آن را به اجرا درآورید. من ضمن تهیه هدیه در شب تولد و تدارک یک جشن کوچک خانوادگی را دیدم.

۲- با راهنمایی و کمک معلم و مسئولان مدرسه و دعوت از کارشناس خبره، جلسه‌ای با حضور اولیا و دانش‌آموزان داوطلب تشکیل دهید و در آن، علل ناسازگاری‌های اجتماعی والدین و فرزندان و راهکارهای مربوط به آن را به بحث و گفت‌وگو بگذارید. قبل از تشکیل جلسه فکر کنید و مواردی را که موجب ناسازگاری والدین و فرزندان می‌شود، بنویسید. علل ناسازگاری بین اولیاء و فرزندان بیشتر به دلیل اختلاف نسل و زمان می‌باشد که این مشکل به راحتی و با گفت‌وگو صمیمانه بین اولیاء و فرزندان قابل حل می‌باشد.

۳- با اعضای خانواده خود در روزهای تعطیل آخرهفته به دیدن یکی از سالمندان خانواده بروید و ازوی قدردانی کنید. من این هفته به دیدن مادربزرگ می‌روم و برایش مقداری میوه و شیرینی می‌برم و از او تشکر می‌کنم.

ارزشیابی مستمر

۱- یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرسی و نشاط آن می‌شود، است. (۰/۵)

۲- یکی از نکات مهمی که هر خانواده باید به آن توجه کند، تعداد است. (۰/۵)

۳- واژه «صله» از وصل گرفته شده و به معنای است. (۰/۵)

۴- ارحام، یعنی است. (۰/۵)

۵- از دیدگاه قرآن، مهم‌ترین هدف ازدواج چیست؟ (۱)

۶- در انتخاب همسر به چه نکاتی باید توجه کرد؟ (۱/۵)

- ۷- انتخاب همسر در گذشته و امروز چه تفاوت هایی دارند؟ (۱/۵)

۸- مهمترین عواملی که موجب ناسازگاری زن و مرد می شوند؟ (۱/۵)

۹- چگونه می توان از بروز ناسازگاری بین مرد و زن جلوگیری کرد؟ (۱/۵)

۱۰- تک فرزندی چه آثار نامطلوبی در جامعه دارد؟ (۱/۵)

۱۱- وظیفه فرزندان در برابر والدین چیست؟ (۱/۵)

۱۲- چه عواملی موجب ناسازگاری بین فرزندان و والدین می شود؟ (۱/۵)

۱۳- چگونه می توان از ناسازگاری بین فرزندان و والدین جلوگیری کرد؟ (۱/۵)

۱۴- چه مشکلاتی ممکن است در خانواده به وجود آید؟ (۱/۵)

۱۵- در مواقعي که خانواده دچار تزلزل و مشکلات می شود، باید چه کرد؟ (۲)

۱۶- منظور از صله ارحام چیست و چه فایده ای دارد؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ وجود فرزندان (۰/۵) ۲ مناسب فرزندان (۰/۵) ۳ اتحاد و پیوستگی (۰/۵) ۴ خویشان و نزدیکان (۰/۵)
۵ مهم‌ترین هدف ازدواج برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است. (۰/۵) زن و مرد یکدیگر را کامل می‌کنند و
می‌توانند در کنار هم به کمال برسند. (۰/۵) ۶ در انتخاب همسر باید: ۱- تناسب و همگونی طرف مقابل از نظر
اعتقادات دینی (۰/۵)، تحصیلات، اخلاق و روحیات (۰/۵)، وضعیت خانوادگی (۰/۵) ۷ در گذشته خانواده‌ها نقش
بیشتری در همسرگزینی فرزندان خود داشتند (۰/۵) و از خانواده نوپا حمایت بیشتری می‌کرد. اما امروزه جوانان همسر
خود را با همفکری (۰/۵) و حمایت خانواده‌ها انتخاب می‌کنند و از تجربه‌های آنها استفاده می‌کنند. (۰/۵) ۸ انتخاب
نادرست همسر (۰/۵)- عدم آشنایی به حقوق زن و مرد (۰/۵)- داشتن اختلاف سلیقه با یکدیگر؛ تفاوت در نوع
فرهنگ و بینش- تعارض در نقش‌های افراد (۰/۵) ۹ گذراندن کلاس آموزش خانواده قبل از ازدواج (۰/۵)- مشاوره
با افراد صاحب صلاحیت در زمینه همسرگزینی (۰/۵)- رعایت اخلاق و آداب همسرداری (۰/۵)- خوش‌خلقی، احترام
گذاشتن به همسر و رعایت ادب- قدردانی از زحمات همسر- گذشت کردن- گفت‌وگوی صمیمانه بین زن و شوهر در
حل مشکلات و پیدا کردن راه حل‌های مناسب ۱۰ در خانواده‌های تک فرزندی تجربه اجتماعی شدن و رشد
اجتماعی کودکان کاهش می‌باید. (۰/۵) در این خانواده‌ها کودکان از داشتن همبازی محروم می‌شوند. (۰/۵) رقابت‌ها و
بازی‌ها و دعواهای کودکانه و همچنین الگوبرداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل نمی‌گیرد (۰/۵)- از لذت ارتباطات
واسیع‌تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم می‌شوند. فرزندان از داشتن عمو و خاله و دایی و عمه،
محروم می‌شوند. ۱۱ فرزندان باید در هر حال به پدر و مادرشان احترام بگذارند. (۰/۵) فرزندی که پدر و مادر از او
راضی نباشند، از رحمت خدا دور می‌شود. اطاعت از والدین، رعایت اخلاق خوش و خودداری از بی‌احترامی به آنها در
هر شرایطی واجب است (۰/۵)، مگر در گناه و نافرمانی از خداوند (۰/۵) ۱۲ اختلاف در ارزش‌ها و هنجارهای خانه با
سایر محیط‌ها (۰/۵)- درگیری والدین در جوامع صنعتی امروزی (۰/۵) و عدم توجه به فرزندان (۰/۵) ۱۳ با گذاشتن
وقت برای صحبت با فرزندان (۰/۵)- ترتیب دادن جلسات با (۰/۵) حضور والدین و مشاوران خبره (۰/۵)
۱۴ مشکلاتی، از قبیل بیکاری (۰/۵)، فقر، بیماری شدید و طولانی (۰/۵)، فوت یکی از اعضای خانواده (۰/۵)
معلولیت کودک و ... ممکن است مشکلاتی برای خانواده به وجود آورد. ۱۵ در چنین موقعی اعضای خانواده باید با توکل
به خداوند (۰/۵)، صمیمت و همکاری بین خود را بیشتر کنند (۰/۵) و با در پیش گرفتن صبر و شکیبایی (۰/۵) و دعوت
یکدیگر به صبر (۰/۵)، این مشکلات و حوادث را مدیریت کنند. (۰/۵) ۱۶ منظور از صلة ارحام این است که افراد به
دید و بازدید خویشاوندان خود بروند (۰/۵) و از حال یکدیگر خبر بگیرند. (۰/۵) این دید و بازدیدها باید با مهر و محبت
توأم باشد. (۰/۵)

- عامل زور و قدرت (نقش مهمی در فرمانروایی یک فرد یا گروه داشته) ۱- نظرات درباره پیدایش حکومت
- عامل دفاع و حفاظت از اموال و سرزمین متعلق به ساکنان یک منطقه عامل داوطلبانه و توافق
- ۲- داشتن حکومت برای یک جامعه نیازی اساسی و یک ضرورت است.
- وجود حکومت یک امر ضروری و عقلانی است و بدون نهاد حکومت، جامعه دچار اختلال و هرج و مرج می‌شود.
- ۳- در جهان بینی توحیدی اسلام، حق مالکیت متعلق همه موجودات و پدیده‌های جهان فقط خداست.
- ۴- در جامعه الهی مالکیت و سلطه اقلیتی بر منابع و ثروت و امکانات عمومی و خللم و تعیض از میان می‌رود و عدالت حاکم می‌شود.
- ۵- از دیدگاه اسلام تقسیم جامعه به گروه‌های حاکم و محکوم، ارباب و بنده و یاد دادن حق حکومت و قانون گذاری به یک فرد یا یک طبقه، خللم است.
- ۶- از نظر اسلام کسی حق اداره امور جامعه را دارد که به نیابت و وکالت از جانب خدا، مجری قوانین الهی باشد و از قوانین، آگاهی و بدان ایمان داشته باشد و از نظر تقوا و عدالت از مردم بالاتر باشد.
- ۷- معنی جمهوری در حکومت جمهوری اسلامی، یعنی حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می‌شود.
- ۸- کلمه اسلامی در حکومت جمهوری اسلامی، یعنی محتوای این حکومت اسلامی است و کشور با اصول و قوانین اسلامی اداره می‌شود.
- ۹- زمامداران حکومت اسلامی باید مؤمن و معتقد به اسلام و متعهد به اجرای قوانین اسلامی باشند. مهم‌ترین رکن جمهوری اسلامی، رهبری است.
- ۱۰- رهبری در جمهوری اسلامی بر پایه ولايت فقيه است. ولايت به معنای سرپرستی است.
- ۱۱- از دیدگاه اسلام فقط خدا می‌تواند بر انسان‌ها ولايت و حاکمیت داشته باشد. پیامبران و امامان معصوم نیز از طرف خداوند نمایندگی داشته‌اند تا مردم را سرپرستی کنند.
- ۱۲- در اصل پنجم قانون اساسی: در زمان غیبت امام زمان (عج) سرپرستی جامعه اسلامی بر عهده فقيه عادل و باتقوا، آگاه به زمان، شجاع و مدیر و مدیر است.
- ۱۳- برای اینکه مردم در همه شئون حکومت نقش و مشارکت داشته باشند، در قانون اساسی تشکیل شوراهای اسلامی روستا و شهر، شهرستان و استان مورد توجه قرار گرفته است.
- ۱۴- هدف از تشکیل شوراهای همکای مردم در پیشبرد برنامه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و مقتضیات هر منطقه از کشور است.

سوال متن

چرا حکومت‌ها پدید می‌آیند و آیا جامعه‌ای می‌تواند بدون نهاد حکومت به حیات خود ادامه دهد؟ حکومت‌ها برای پاسداری از مربیت بوجود می‌آیند، هیچ جامعه بدون حکومت امکان دوام را ندارد.

فعالیت

- ۱- با توجه به آنچه در سال‌های قبل درباره قوه مقننه، قضاییه و مجریه خوانده‌اید، تعدادی از وظایف حکومت را که در کادر بالا نوشته شده است انتخاب کنید و بگویند از وظایف کدام قوه است.
- وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف و اجرای قوانین: قوه مقننه برقراری نظم و امنیت رسیدگی به اختلافات و شکایت‌ها: قوه قضاییه تعلیم و تربیت، حفظ میراث فرهنگی، سیاست‌گذاری فرهنگی: قوه مجریه عمران و آبادانی کشور، ایجاد وسائل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معيشی، اجتماعی و اقتصادی مردم: قوه مجریه ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌ها و بخش‌های مختلف: قوه مجریه دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی: قوه مجریه مدیریت منابع طبیعی و ثروت‌هایی که به عموم مردم تعلق دارند: قوه مجریه حمایت از گروه‌های خاص و نیازمند، مانند کودکان بی‌سرپرست، معلولان، از کار افتادگان و ... قوه مجریه

- آیا می‌توانید چند نمونه از این ویژگی‌ها و توصیه‌ها را به خاطر بیاورید و بیان کنید؟ احترام و ارزش به تمامی افراد جامعه
- عدم همنشینی با ثروتمندان - عدم شرکت در مجالس که اسراف در آن زیاد است - زندگی در میان مردم
عادی - توجه به مشکلات مردم

فعالیت

۱۴۵

- ۲- چرا حق حاکمیت بر انسان‌ها از آن خداست؟ چون فقط خداوند است که همه موجودات و انسان‌ها و کائنات را خلق کرده، پس فقط اوست که می‌تواند بر انسان‌ها حکومت کند، چون مالک کل هستی است.
۳- با مطالعه آیات قرآن کریم در صفحهٔ قبل، دیدگاه اسلام را دربارهٔ ماهیت حکومت بیان کنید. از دیدگاه قرآن، حکومت از آن خداوند است که به‌وسیلهٔ وحی به پیامبران نازل شده است و تنها حکومتی مورد قبول و پذیرش درگاه خداوند قرار می‌گیرد که در آن ایمان به خداوند و پیروی از رسول و اولیای او باشد.

فعالیت

۱۴۷

- ۴- حکومت جمهوری اسلامی چه ویژگی‌های دارد؟ ویژگی‌های رهبر در حکومت جمهوری اسلامی کدام‌اند؟ توضیح دهید. حکومت جمهوری اسلامی حکومتی الهی است، چون محتوای قوانین این حکومت و کشور برگرفته از قرآن و قوانین اسلامی است و کسی که رهبری آن را بر عهده دارد، ولی فقیه عادل و باتقوا و آگاه به زمان و شجاع و میر و مدبر است.
۵- در روزنامه‌ها یا مجلات، یک یا چند مورد از توصیه‌های رهبر جمهوری اسلامی ایران به کارگزاران حکومتی را دربارهٔ امور مختلف کشور جست‌جو کنید و بنویسید. در صورتی که به اینترنت دسترسی دارید، می‌توانید به پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری یا پایگاه اطلاع‌رسانی حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به نشانی www.leader.ir و farsi.khamenei.ir مراجعه کنید.
پس از جمع‌آوری گزیده سخنان مقام معظم رهبری، آنها را روی یک تابلو نمایش دهید.
مراجعه به سایت موردنظر و جمع‌آوری سخنان و تهییه بروشورها به سلیقه دانش‌آموز

ارزشیابی مستمر

۱۴۴

تئیین (دورهٔ اول منتسب به)

- ۱- داشتن حکومت برای یک جامعهٔ نیازی و یک ضرورت است. (۵/۰ نمره)
- ۲- در جهان بینی توحیدی اسلام، حق مالکیت مطلق همه موجودات و پدیده‌های جهان فقط از آن (۰/۵)
- ۳- مهم‌ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی، آن است. (۰/۵)
- ۴- رهبری در جمهوری اسلامی ایران بر پایه است. (۰/۵)
- ۵- ولایت به معنای است. (۰/۵)
- ۶- چرا وجود حکومت در جامعه لازم است؟ (۲)
- ۷- کلمهٔ جمهوری در حکومت جمهوری اسلامی ایران چه معنایی دارد؟ (۰/۵)
- ۸- ویژگی‌های رهبر در حکومت اسلامی را بنویسید. (۱/۵)
- ۹- دلایل پیدایش حکومت چیست؟ (۱/۵)
- ۱۰- چرا هیچ جامعه‌ای بدون حکومت نمی‌تواند باقی بماند؟ (۱)
- ۱۱- نظر جهان بینی توحیدی اسلام در مورد حق مالکیت چیست؟ (۱/۵)
- ۱۲- اسلام چه نوع تقسیماتی را در حکومت قبول ندارد و از نظر اسلام چه کسی می‌تواند به دیگران حکومت کند؟ (۱/۵)
- ۱۳- ارکان حکومت در جمهوری اسلامی ایران را بنویسید. (۲)
- ۱۴- چرا در قانون اساسی جمهوری اسلامی، تشکیل شوراهای اسلامی مورد توجه قرار گرفته است. (۱)
- ۱۵- قوهٔ مقننه در جمهوری اسلامی ایران، شامل چه کسانی است؟ (۱)
- ۱۶- قوهٔ قضاییه در حکومت جمهوری اسلامی، شامل چه کسانی است؟ (۱/۵)
- ۱۷- قوهٔ مجریه در جمهوری اسلامی، شامل چه کسانی است؟ (۱/۵)
- ۱۸- هدف از تشکیل شورای اسلامی روستا، شهر، شهرستان و استان چیست؟ (۱)

۱ اساسی (۰/۵) ۲ خداست (۰/۵) ۳ رهبری (۰/۵) ۴ ولایت فقیه (۰/۵) ۵ سرپرستی (۰/۵) ۶ چون در زندگی اجتماعی نیازهای مشترکی وجود دارد و افرادی که در یک جامعه زندگی می‌کنند، برای تنظیم امور خود به قوانین و مقرراتی نیاز پیدا می‌کنند. (۰/۵) آنها همچنین برای اجرای قوانین و حل اختلافات و جلوگیری از تجاوز افراد به حقوق یکدیگر (۰/۵)، برقراری امنیت و نظم و تقسیم امور مشترک و ایجاد هماهنگی میان فعالیت‌های مختلف جامعه، (۰/۵) دفاع از هجوم دشمنان و حفظ سرزمینی که در آن زندگی می‌کنند، حکومت تشکیل می‌دهند. (۰/۵) ۷ کلمه جمهوری، یعنی در آن حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می‌شود. (۰/۵) ۸ فقیه عادل و باتقوا (۰/۵)، آگاه به زمان و شجاع (۰/۵)، مدیر و مدبر است. (۰/۵) ۹ برخی دلایل پیدایش حکومت‌ها را ۱- عامل زور و قدرت (۰/۵) ۲- دفاع و حفاظت از اموال (۰/۵) ۳- توافق داوطلبانه (۰/۵). البته برخی دیگر اعتقاد دارند داشتن حکومت یک نیاز اساسی و یک ضرورت است. (۰/۵) ۱۰ چون وجود حکومت یک امر ضروری و عقلانی است (۰/۵) و بدون نهاد حکومت، جامعه دچار اختلال و هرج و مرج می‌شود. (۰/۵) ۱۱ در جهان بینی توحیدی اسلام، حق مالکیت مطلق همه موجودات (۰/۵) و حکومت و پدیده‌های خداوند است و با پیروی از دستورات الهی است که به سوی کمال حرکت می‌کنند. (۰/۵) ۱۲ اسلام تقسیم جامعه به گروه‌های حاکم و محکوم (۰/۵)، ارباب و بنده و یا دادن حق حکومت و قانون‌گذاری به یک فرد یا یک طبقه را نمی‌پذیرد (۰/۵) و اعتقاد دارد اداره امور جامعه باید به آن گروه از مردم که شایستگی نیابت و کالت از جانب خداوند (۰/۵) را دارند، واگذار شود که مجری قوانین الهی باشند و به این قوانین آگاهی و ایمان داشته باشند و از نظر تقاوی و عدالت از دیگر مردمان بالاتر باشند. (۰/۵) ۱۳ رهبری (۰/۵)، قوه مقننه (۰/۵)، قوه قضاییه (۰/۵)، قوه مجریه (۰/۵) ۱۴ چون همه مردم در همه شئون حکومت نقش (۰/۵) و مشارکت دارند (۰/۵) قوه مقننه، شامل نمایندگان مجلس شورای اسلامی و اعضای شورای نگهبان است (۰/۵) ۱۵ قوه قضاییه، شامل رئیس قوه قضاییه (۰/۵)، قضايان دیوان عالی کشور (۰/۵)، دادگاهها و دادنامه‌ها است. (۰/۵) ۱۶ قوه قضاییه، شامل رئیس جمهور و معاونان (۰/۵)، وزارت‌خانه‌ها (۰/۵) و سازمان‌ها است. (۰/۵) ۱۷ قوه مجریه، شامل دادگاه‌های صالح مراجعه کنند. (۰/۵) ۱۸ شورای اسلامی، با هدف همکاری مردم برای پیشبرد برنامه‌های اجتماعی، فرهنگی (۰/۵) اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و مقتضیات هر منطقه از کشور تشکیل می‌شوند. (۰/۵)

۲۱ حکوق و تکالیف شهروندی

چکیده درس

شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص بینند. در نتیجه، برای فرد و حکومت حقوق و تکالیف ایجاد می‌شود. در روابط مردم و حکومت، شهروندان از حقوقی برخوردارند. حکومت مکلف است به آن حقوق احترام بگذارد و آنها را رعایت کند. شهروند باید تکالیف خود را نسبت به کشور و حکومتی که تحت نظارت آن زندگی می‌کند، انجام دهد. حقوق و تکالیف شهروندی متناسب با قوانین از کشوری به کشور دیگر متفاوت است. حقوق شهروندی طیف وسیعی از انواع حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را شامل می‌شود. برقراری عدالت قانونی، از پایمال شدن حقوق انسان‌ها و بهره‌کشی ظالمانه عده‌ای از عده دیگر جلوگیری می‌کند.

شهروندان حق دادخواهی دارند و هر کسی می‌تواند به این منظور به دادگاه‌های صالح مراجعه کند. شهروندان حق دارند در همه دادگاه‌ها برای خود وکیل مدافع انتخاب کنند. هر شهروندی حق دارد به آموزش و پرورش، مراکز فرهنگی و ورزشی، آتش‌نشانی، پلیس و نظایر آن دسترسی آسان داشته باشد.

شهروندان حق دارند در محیط پاک و سالم و بدون آلودگی زندگی کنند و از خدمات و امکانات بهداشتی و درمانی مناسب، به بهترین وجه برخوردار شوند.

حکومت باید با برنامه‌ریزی مناسب، زمینه را برای رفع فقر و محرومیت و ایجاد شرایط مناسب زندگی را فراهم کند. مشارکت سیاسی یعنی ایتمکه هر شهروند بتواند در امور سیاسی جامعه دخالت کند و در سرنوشت کشور خود نقش داشته باشد. مشارکت سیاسی مردم از طریق انتخابات، عضویت و همکاری در احزاب و انجمن‌های سیاسی، شرکت در راهپیمایی و تظاهرات صورت می‌گیرد.

در انتخابات، مردم ممکن است انتخاب‌شونده باشند یا انتخاب‌کننده یا هر دو. در قانون اساسی جمهوری اسلامی، مردم برای انتخاب رئیس‌جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، مجلس خبرگان رهبری و اعضای شوراهای روستا و شهر به طور مستقیم به افراد

مورد نظر خود رای می دهند. مردم به طور غیرمستقیم، رهبری را انتخاب می کنند؛ یعنی مردم نمایندگان مجلس خبرگان را انتخاب می کنند و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری را انتخاب می کنند.

۱- رعایت قانون و مقررات

۲- همکاری با دولت

۳- پرداخت مالیات و عوارض

۴- دفاع از کشور

تکالیف شهروند

۵- تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران

۶- امر به معروف و نهی از منکر

مالیات مبلغی است که شهروندان بر اساس قانون و به صورت بلاعوض به دولت می پردازند تا صرف هزینه های عمومی کشور شود. عوارض مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدمتی از دستگاه های اداری و دولتی به آن ها می پردازند.

فعالیت

۱۵۰

۱- با توجه به آنچه در سال هفتم خواندید، بگویید چه کسانی به طور قانونی شهروند ایران محسوب می شوند؟ کسانی که تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران را دارند.

۲- به کمک دبیر، قانون اساسی را به کلاس بیاورید (شما می توانید با مراجعه به پایگاه اینترنتی گروه مطالعات اجتماعی دفتر تألیف کتاب های درسی به نشانی <http://social studies dept. talif. sch. ir> متن کامل قانون اساسی را بازگیری (دانلود) و از آن استفاده کنید). کلیه اصول قانون اساسی بعلاوه تمامی تبصره ها آن موجود می باشد.

(الف) با استفاده از قانون اساسی، توضیح اصول ۷ و ۲۰ را که در صفحه بعد نوشته شده است، بنویسید.

اصل ۲۰ همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و همه از حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلامی برخوردارند. اصل ۷ شوراهای مجلس شورای استان، شوراهای استان شهر، محل، بخش، روستا و نظایر اینها از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند. طرز تشکیل و حدود اختیارات وظایف قانون معین می کنند.

(ب) در مقابل هر یک از حقوق شهروندی که در این درس نوشته شده است، یک یا چند اصل قانون اساسی را که به آن مربوط می شود پیدا کنید و شماره آن را در کنار کادر بنویسید. اصل های ۳۲، ۳۴

(توجه: برخی از اصول قانون اساسی ممکن است دو یا چند مورد از حقوق شهروندی را پوشش دهند و برخی از حقوق نیز ممکن است چند اصل را شامل شوند).

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۱۵۰

۴- کاربرگه شماره ۱۶ را کامل کنید.

حقوق و تکالیف شهروندی

با توجه به آنچه در فصل یازدهم آموخته اید، جدول زیر را کامل کنید.

حکومت / دولت

شهروندان / ملت

شهروندان وظیفه دارند مالیات پردازند.
شهروندان وظیفه دارند از کشور دفاع کنند.

حکومت وظیفه دارد عدالت قضایی را برقرار سازند
حکومت وظیفه دارد امنیت را برقرار کند و از سرزمین و مرزهای کشور دفاع کند.

حکومت وظیفه دارد رفاه و تامین اجتماعی را برای همه فراهم کنند.

حکومت وظیفه دارد قوانین مناسب و عادلانهای تدوین و تصویب کند.

حکومت وظیفه دارد حقوق فرهنگی مورد تأکید در قانون اساسی را رعایت کنند

شوند.

به کار بیندیم

- ۱- به طور گروهی پوسترهای طراحی کنید که یکی از حقوق شهروندی و یک تکلیف مربوط به آن را نشان بدهد. پیام کوتاهی نیز روی آن بنویسید. پوسترها را در کلاس یا راهرو مدرسه نصب کنید. در مورد رعایت حقوق همسایه می توانیم پوستر تهیه کنیم (صدای موسیقی و اتومبیل هایمان همسایه را اذیت نکنند).
- ۲- به طور گروهی یا فردی، نامه ای به نمایندگان شورای اسلامی شهر یا روستای محل زندگی خود بنویسید و در آن یکی از مسائل و مشکلات منطقه خود را مطرح کنید و برای حل آن پیشنهادی بدهید.

نامه ها را با کمک و راهنمایی دیپرو توسط مدرسہ برای شورا ارسال کنید.

شورای محترم شهرستان شهریار:

با احترام و عرض خسته تباشید. به استحضار می رساند، پیجه های محله کرشته نیاز به یک زمین ورزشی برای گذراندن اوقات فراغت خود داریم لطفاً در این زمینه مساعدت خود را اعلام بفرمایید.

دانش آموزان عزیز شما نیز نامه ای به شهربدار یا شورای اسلامی محله خود را بنویسید و مشکلات محله خود را بگویید.

اوژنیاپی میستم

- ۱- قوانین هر کشور، به ویژه آن حقوق و تکالیف شهروندی را مشخص می کند. (۵/۰ نمره)
- ۲- شهروندان حق دارند در همه دادگاه ها برای خود انتخاب کنند. (۵/۰)
- ۳- مشارکت سیاسی، یعنی اینکه هر شهروند بتواند در دخالت کند. (۰/۵)
- ۴- دفاع از کشور در مقابل دشمنان در زمان صلح و جنگ، تکلیف همه است. (۰/۵)
- ۵- رابطه شهروندی و حکومت چگونه است؟ (۱)
- ۶- حقوق شهروندی شامل چه چیزهایی می شود؟ (۱)
- ۷- عدالت قانونی یعنی چه؟ (۱/۵)
- ۸- مشارکت سیاسی مردم از جهه راه هایی برآورده می شود؟ (۱/۵)
- ۹- بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی، کدام کارکزاران با رأی مستقیم مردم انتخاب می شوند؟ (۱/۵)
- ۱۰- کدام حقوق فرهنگی شهروندان در قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته است؟ (۲)
- ۱۱- تکالیف حکومت در برای شهروندان را بنویسید. (۲) (چهار مورد)

۱۲- تکالیف شهروندان درباره حکومت را بنویسید؟ (۲) (چهار مورد)

۱۳- مالیات، یعنی چه؟ (۱)

۱۴- عوارض چیست؟ (۱)

۱۵- اصل چهلم قانون اساسی چیست؟ (۱/۵)

۱۶- اصل ۸ قانون اساسی در مورد امر به معروف و نهی از منکر چه دستوراتی دارد؟ (۱/۵)

۱۷- حکومت برای رضا و تأمین اجتماعی شهروندان چه وظیفه‌ای دارد؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ قانون اساسی (۰/۵) ۲ وکیل مدافع (۰/۵) ۳ امور سیاسی (۰/۵) ۴ شهروندان (۰/۵) ۵ شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوند می‌دهد (۰/۵) و در نتیجه، برای فرد و حکومت، حقوق و تکالیفی ایجاد می‌شود. (۰/۵) ۶ حقوق شهروندی طیف وسیعی از انواع حقوق سیاسی، اجتماعی (۰/۵)، فرهنگی، اقتصادی و نظامی (۰/۵) ۷ عدالت قانونی، یعنی اینکه حکومت در وضع قوانین، اجرای قوانین (۰/۵) و نظارت بر اجرای قوانین (۰/۵) بین شهروندان تعییض قائل نشود. (۰/۵) ۸ مشارکت سیاسی مردم از طریق شرکت در انتخابات (۰/۵)، عضویت و همکاری در احزاب (۰/۵) و انجمن‌های سیاسی، شرکت در راهپیمایی‌ها و تظاهرات صورت می‌گیرد. (۰/۵) ۹ رئیس جمهور (رئیس قوه مجریه)، نمایندگان مجلس شورای اسلامی (۰/۵)، اعضای شوراهای شهر (۰/۵) و یا روستا و نمایندگان مجلس خبرگان (۰/۵) ۱۰ حمایت از تشکیل خانواده و پاسداری از روابط خانوادگی (۰/۵)، حمایت از تعلیم و تربیت شایسته (۰/۵)، آزاد بودن استفاده از زبان‌های قومی و محلی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی (۰/۵) و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی (۰/۵) ۱۱ حق برخورداری از عدالت قانونی (۰/۵)، حق برخورداری از عدالت قضایی (۰/۵)، حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی، حق مشارکت سیاسی (۰/۵)، حقوق فرهنگی (۰/۵) ۱۲ رعایت قانون و مقررات (۰/۵)، همکاری با دولت (۰/۵)، پرداخت مالیات و عوارض (۰/۵)، دفاع از کشور تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران، امر به معروف و نهی از منکر (۰/۵) ۱۳ مالیات مبلغی است که شهروندان بر اساس قانون (۰/۵) و به صورت بلاعوض به دولت پرداخت می‌کنند تا صرف هزینه‌های عمومی کشور شود. (۰/۵) ۱۴ عوارض مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدمتی (۰/۵) از دستگاه‌های اداری و دولتی به آن‌ها می‌پردازند. (۰/۵) ۱۵ اصل چهلم قانون اساسی می‌گوید: هیچکس نمی‌تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به ممیز یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد. (۰/۵) به عبارت دیگر، شهروندان مجاز نیستند برای استفاده از حقوق خود (۰/۵) به منافع عمومی زیان برسانند و حقوق دیگران را ضایع کنند. (۰/۵) ۱۶ در جمهوری اسلامی ایران دعوت به غیر (۰/۵)، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر (۰/۵)، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت (۰/۵)، شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند. (۰/۵) ۱۷ حکومت باید برای شهروندان آموزش و پرورش (۰/۵)، مراکز فرهنگی و ورزشی، آتشنشانی و پلیس (۰/۵) و نظایر آن در دسترس شهروندان قرار دهد و برای شهروندان محیطی پاک و سالم و بدون آلودگی، امکانات بهداشتی و درمانی مناسب احیا کند. (۰/۵)

کار بهره‌وری چیست؟

- ۱- بهره‌وری با صرفه‌جویی، انجام دادن کارها بهصورت عاقلانه و آگاهانه و جلوگیری از زیاده‌روی و اسراف و اتلاف منابع و استفاده صحیح از امکانات و نعمت‌های الهی و کاهش هزینه ارتباط دارد.
 - ۲- برای اینکه در کارها بهره‌وری داشته باشیم باید از بین کارهای ممکن، بهترین کار را انجام دهیم و بهترین هدف را انتخاب کنیم. آن کار را با بهترین روش انجام دهیم و بهترین وسیله را برای رسیدن به هدف انتخاب کنیم.
 - ۳- ابداع و حفر قنات، ذخیره کردن آب در آب‌انبارها، خشک کردن و ذخیره محصولات کشاورزی، تعاون و همیاری در امور کشاورزی، نمونه‌هایی از تفکر بهره‌وری در زندگی مردم در روزگار گذشته است.
 - ۴- بهره‌وری یک نگرش نسبت به زندگی است، نگرشی که انسان می‌کوشد هوشمندانه کار کند.
 - ۵- در بهره‌وری انسان با به کارگیری روش‌های عاقلانه پرتر به اهداف مادی و معنوی خود می‌رسد و بهترین نتیجه را به دست می‌آورد.
 - ۶- فرهنگ نقش مهمی در افزایش بهره‌وری دارد.
 - ۷- اگر بهره‌وری در فعالیت‌های مختلف به صورت ارزش در بیاید، جامعه از نظر مادی و معنوی پیشرفت می‌کند.
- ۱- استفاده مناسب از وقت و زمان: وقت و زمان ثروتی است که قابل ذخیره نیست.
 - ۲- نظم و ترتیب و انضباط در کارها: سرکار حاضر شدن در زمان مقرر و برنامه‌ریزی به کارها رسیدگی کردن موجب افزایش بهره‌وری می‌شود.
 - ۳- اصلاح عادت‌های غلط مصرفی: صرفه‌جویی، کم مصرف کردن نیست، بلکه مصرف درست و به اندازه است.
 - ۴- انجام دادن کارها از روی آگاهی: با کسب دانش و مهارت لازم برای هر کار بازدهی کارها بیشتر می‌شود و کمتر اشتباه می‌کنیم. مثال: تعمیر وسایلی که روش تعمیر را نمی‌دانیم.
 - ۵- تنظیم جدول بودجه اقتصادی، تنظیم جدولی که در آن هزینه‌ها و درآمدهای ماهانه افراد یا خانواده نوشته می‌شود.

۸
راهکارهای مهم
برای افزایش بهره‌وری

فعالیت

۱- گفت‌وگو و همفکری کنید.

- الف) آیا شما یا اعضای خانواده‌تان با مثال‌های صفحه قبل یا موارد مشابه، رو به رو شده‌اید؟ موارد را بیان کنید تا هم کلاسی‌هایتان درباره آنها اظهار نظر کنند. استفاده از آب شیرین کن در شهر قم، آبیاری با چه کارها در هنگام آخر شب که هوا خنک‌تر است و زود تبخیر نمی‌شود.
- ب) به طور گروهی، فکر کنید و روشی را پیشنهاد کنید که در یکی از کارها یا فعالیت‌های مدرسه، بازدهی را افزایش دهد و باعث استفاده صحیح از امکانات شود. برای مثال، با چه راهکاری می‌توان از تلف شدن وقت کلاس برای حضور و غیاب و دیدن تکالیف جلوگیری کرد؟ تعیین افراد معتمد جهت حضور و غیاب و دیدن تکالیف - گروه‌بندی کردن دانش‌آموزان و استفاده از سرگروه‌ها برای این کار

فعالیت

- ۲- درباره این سخنان ارزشمند پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع) فکر کنید و معنی و مفهوم هر یک را با ذکر یک مثال توضیح دهید. سخن پیامبر (ص)، یعنی اگر می‌خواهیم کاری را انجام دهیم آن را به صورت کامل و خیلی عالی انجام دهیم تا هم‌زمان بیهوده هدر نشود و هم آن کار به دیگران آسیب نرسد. افرادی که مشغول ساختن مسکن هستند، اگر خوب مصالح به کار نبرند، هم احتمال تخریب و دوباره کاری وجود دارد و هم آسیب به دیگران در سخن امام علی (ع) می‌شود این بیت را استفاده کرد که کار نیکوکردن به از پر کردن است. افراد باید امور مهم را انجام دهد تا در زمان صرفه‌جویی کرده باشد؛ مانند: دانش‌آموزان هنگام مطالعه کتب درسی آن را خلاصه کنند تا در زمان آزمون فقط نکات مهم را بخوانند.

فعالیت

۱۵۹

- ۳- معنی آیات قرآن کریم و سخنان امامان معصوم (ع) را بخوانید. عوامل مؤثر در بهره‌وری را از آنها استخراج و فهرست کنید؛ مثلاً: الف) اهمیت دادن به کار، تلاش و استفاده درست از عمر، استفاده از منابع طبیعی، استفاده از عقل، به کارگیری عدل، شکر کردن، انجام عمل صالح، جلوگیری از اسراف، رعایت فرهنگ مصرف.
- ۴- گفت و گو کنید.

هریک از هنچارهای زیر در جامعه چگونه از بهره‌وری جلوگیری می‌کند و در تضاد با آن است. توضیح دهید.

- مهمانی‌ها، مجالس و جشن‌های مفصل و پرهزینه اسراف.

- مدگرایی و چشم و هم‌چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده‌پوشی اسراف، جلوگیری از چرخش اقتصاد داخلی
- نداشتن برنامه مناسب برای اوقات فراغت و تفریح، از بین بردن زمان و نداشتن انضباط در کارها
- ورزش نکردن و پرخوری؛ عدم اصلاح کار غلط باعث بیماری و صرف هزینه

۵- یک زوج جوان می‌خواهدند جشن عروسی ساده‌ای با حداقل هزینه بروپا کنند. اگر قرار باشد از شما کمک فکری بگیرند، چه طرح و پیشنهادی به آنها می‌دهید؟ هم‌فکری کنید و طرح خود را روی کاغذ بنویسید.

خرید لوازم ضروری زندگی، به جای هزینه کلان جشن در تالارهای بزرگ می‌توانند جشن کوچک خانوادگی برگزار نمایند. اجاره خانه کوچک با مبلغ پایین، جلوگیری رسم و رسومات هزینه‌دار، مانند خرید سرویس طلا، جواهرات

۶- متن صفحهٔ بعد را درباره یک کارآفرین بخوانید. الف) چه نکاتی در این متن برای شما قابل توجه است؟ پشتکار، همت، همکاری، مشورت با دیگران، امید، تلاش

ب) نظر شما درباره افرادی که می‌خواهند با کار نکردن یا کار کم به ثروت یا موفقیت‌های بزرگ دست یابند چیست؟ باید به این موضوع برسیم که هیچ موفقیتی، چه بزرگ و چه کوچک، بدون همت، تلاش و همکاری و امید میسر نمی‌شود.

۱۵۹

دوره اول متوسطه

فعالیت

۷- دلیل بیاورید؛ الف) آیا سطح بهره‌وری دانش‌آموزی که کیف یا کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می‌رود؟ چرا؟ زمان را از دست می‌دهند. احتمال تخریب وسایل زیاد است، در نتیجه این موارد باعث پایین بودن سطح بهره‌وری است.

۸- منظور از تنظیم بودجهٔ ماهانه خانواده چیست؟ تنظیم این بودجه چه فایده‌ای دارد؟ توضیح دهید. یعنی اینکه سهم هر شخص از بودجه یا درآمد خانواده جهت خرید موارد ضروری مشخص می‌شود تنظیم این بودجه باعث می‌شود که دخل و خرج مشخص شود تا خانواده دچار مشکل نگردد.

۹- کاربرگه شماره (۱۷) (چند پیشنهاد برای بهره‌وری) را انجام دهید.

موقعیت‌های زیر را بخوانید و برای افزایش بهره‌وری در هر مورد، پیشنهادی با توضیح بنویسید.

قرار است نسرين با مادرش به دندان پزشکی برود. او می‌داند که کارتیمیم و پر کردن دندان مادرش یک ساعت و نیم تا دو ساعت طول می‌کشد و او باید این زمان را در اتاق انتظار مطلب بشنید.

با خود کتاب درسی یا مجله می‌برد و در این وقت آن را مطالعه می‌کند یا با خود بافتی می‌برد و مشغول بافت آن می‌شود خانم میرزاپی در یک آپارتمان ۴ واحدی زندگی می‌کند. همسایه‌ها روابط خوبی با هم دارند. آنها یک باچچه مشترک ۱۵ متری در حیاط دارند که فقط چند بوته گل در آن کاشته شده و بیشتر آن بدون استفاده مانده است. خانم میرزاپی مقداری تخم سبزی خوردن گرفته و مابقی را سبزی کاری می‌کند که سبزی را استفاده کند.

قرار است یک نمایشگاه عکاسی از طبیعت، در مدرسه بروی شود که مدیریت آن به عهده شماست. شما با مسائلی چون انتخاب ۱۰ نفر دانش‌آموز برای عکاسی، برنامه‌ریزی برای تعیین مکان‌های عکس برداری از طبیعت و چگونگی رفتن به آن مکان‌ها، مکان برگزاری نمایشگاه، چگونگی بازدید مدعوین و ... روبرو هستید. به عنوان مدیر گروه و نمایشگاه، طرحی بریزید که در هریک از این مراحل و اقدامات بهره‌وری رعایت شود.

ابتدا برای این کار اقدام به تشکیل کارگروه کرده سپس وظایف و مسئولیت‌های همه اعضاء گروه را مشخص کرده و در زمانهای مختلف برای هماهنگی بین کارگروه اقدام به برگزاری جلسات می‌نماییم.

۱۰- یکی از عادت‌های غلط بعضی از دانش‌آموزان مصرف نادرست و بی‌رویه کاغذ است. چند راهکار برای بهره‌وری در مصرف کاغذ پیشنهاد کنید و توافق کنید که آن راهکارها عملی شوند. استفاده از دفاتر سال قبل، پاره نکردن کاغذهای سفید جهت استفاده دیگر، تحويل دفاتر و کتاب‌های استفاده شده به مراکز مورد نظر

۷۸۴

ارزشیابی مستمر

- ۱- کدام یک از موارد زیر به افزایش بهره‌وری کمک می‌کند؟ (۵/۰ نمره)
- الف) کم مصرف کردن
ب) صرفه‌جویی
ج) پوشیدن لباس‌های گران قیمت خارجی و چشم و هم چشمی
- ۲- برای اینکه در کارها بهره‌وری داشته باشیم، باید از بین کارهای ممکن، بهترین را انتخاب کنیم. (۰/۵)
- ۳- فرهنگ تأثیرزیادی در افزایش بهره‌وری ندارد. (۰/۵)
- ۴- اگر بهره‌وری در فعالیت‌های مختلف به صورت درمی‌آید، جامعه از نظر و پیشرفت می‌کند. (۳)
- ۵- بهره‌وری با انجام دادن کارها به صورت و ارتباط دارد. (۲)
- ۶- برای داشتن بهره‌وری بالا چه کارهای را باید انجام دهیم. (۲/۵)
- ۷- آیا در گذشته مردم دارای بهره‌وری بودند؟ نام ببرید. (۲)
- ۸- راهکارهای مهم برای افزایش بهره‌وری را نام ببرید و توضیح دهید. (در جدول زیر). (۵)
- ۹- بهره‌وری چه نوع نکرتنی است؟ (۲)
- ۱۰- بهره‌وری با چه مواردی ارتباط دارد؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱- گزینه (ب) (۰/۵) ۲ درست (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۵) ۴ ارزش (۰/۵) - مادی و معنوی (۰/۵) ۵ عاقلانه (۰/۵) و اکاگانه (۰/۵) ۶ از بین کارهای ممکن، بهترین را انجام دهیم. (۰/۵) - ان کار را با بهترین روش انجام دهیم (۰/۵) و بهترین وسیله (۰/۵) را برای رسیدن به هدف انتخاب کنیم. (۰/۵) ۷ بله (۰/۵) - ابداع و حقر قنات (۰/۵) ذکریه کردن اب در آبادان (۰/۵) خشک کردن و ذکریه کردن مخصوصیات کشاورزی (۰/۵)

راهکار

استفاده مناسب از وقت و زمان (۰/۵)

نظم و ترتیب و انسجام در کارها (۰/۵)

استلاح عادات غلط مصرفی (۰/۵)

انجام دادن کارها از روی اکاگان (۰/۵)

تنظیم جدول بودجه اقتصادی (۰/۵)

۹ نکرتنی است نسبت به زندگی (۰/۵) که انسان می‌کوشد هوشمندانه کار کند. (۰/۵) ۱۰ جلوگیری از زیاده‌روی (۰/۵)

اسراف (۰/۵) - اختلاف متایخ (۰/۵) کاگانه گزینه (۰/۵)

۲۳ اقتصاد و بهره‌وری

۲۳

چند در سر

- ۱- هرجامعه برای ادامه زندگی و رفع نیاز ناگزیر است که از منابع طبیعی استفاده کند.
- ۲- تولید ممکن است کالا یا خدمت باشد.
- ۳- افراد در فعالیت‌های تولید، توزیع و مصرف با هم در ارتباط هستند که رابطه اقتصادی شکل می‌گیرد.
- ۴- در چرخه تولید و توزیع و مصرف، پول به عنوان واسطه بین بخش‌ها ارتباط برقرار می‌کند. بر همین اساس سازمان‌ها و موسسات بانکی به وجود می‌آیند.
- ۵- برای بهره‌وری اقتصادی باید بهره‌وری را در تولید و توزیع افزایش دهیم و الگوی مصرف را عقلانی کنیم.
- ۶- در اقتصاد، بهره‌وری را نسبت به ستاندها و داده‌ها تعریف کردہ‌اند.
- ۷- اگر بخواهیم تولید کالا یا خدمت را افزایش دهیم یا کیفیت را بهتر کنیم، باید در نهادهای فرآیندها تغییرات مطلوب پدید آوریم.
- ۸- از نظر اسلام اقتصاد و تولید وسیله‌اند نه هدف.
- ۹- تولید وسیله‌ای است که انسان از طریق آن نیازهای ضروری را رفع می‌کند.
- ۱۰- در دنیا امروز تولید با هدف کسب سود بیشتر انجام می‌گیرد.
- ۱۱- افزایش تولید به محیط زیست لطفه می‌زند و جون نایودی و تخریب طبیعت هزینه مجدد و مشکلات جیران‌ناپذیری دارد، با اصول بهره‌وری تأسیز کار است.
- ۱۲- با توجه به اهمیت حفظ محیط‌زیست به جای واژه بهره‌وری سبز استفاده می‌شود.
- ۱۳- بهره‌وری سبز به افزایش بهره‌وری همراه با حفظ محیط زیست تأکید می‌کند.
- ۱۴- بهره‌وری سبز یعنی استفاده از ابزارها، روش‌ها و فناوری‌های مختلف به طوری که تأثیرات مضر و منفی فعالیت اقتصادی کم شود.

سوال متن

۱۶۲ بگویید چگونه می‌توان بهره‌وری در تولید یا توزیع یک کالا را افزایش داد. کم کردن فاصله میان محل تولید و محل مصرف از بین بردن واسطه‌های بین تولید و مصرف

۱۶۲

تئیج (دوره اول موسسه)

مقالیت

- ۱- به چند گروه تقسیم شوید. محصولی مانند نان را در نظر بگیرید. هر گروه یکی از مراحل را انتخاب کند: مرحله اول- تولید (کشت گندم، برداشت گندم، تولید آرد، پختن نان)، مرحله دوم- توزیع (فروش نان) و مرحله سوم- مصرف. هر گروه بگوید که چه راه‌هایی برای بالا بردن بهره‌وری در آن مرحله وجود دارد.
- ۲- مرحله اول: استفاده از وسایل مکانیزه به جای وسایل سنتی و علمی کردن آن مرحله دوم: فروش در بسته‌بندی‌های مختلف و ارائه در فروشگاه‌ها مرحله سوم: به اندازه خریدن و جلوگیری از مصرف بیش از حد
- ۳- به نظر شما، اگر میزان هزینه‌های تولید (نهادهای) را افزایش دهیم و به همان اندازه میزان تولید افزایش باید، باز هم می‌توانیم ادعا کنیم بهره‌وری اتفاق افتاده است؟ خیر
- ۴- آیا در محل زندگی شما مراکز خریدی وجود دارند که بتوان گفت موجب عرضه بهتر کالا یا خدمات شده‌اند و بهره‌وری در توزیع را بالا برده‌اند؟ درباره آنها توضیح دهید. بله- فروشگاه‌های زنجیره‌ای با توجه به سرمایه خوب باعث خرید مستقیم از تولیدکننده شده و در زمان مصرف کننده صرفه‌جویی شده است، به علت اینکه در این فروشگاه‌ها تقریباً تمامی اقلام کالا وجود دارد.

مقالیت

- ۴- هم‌فکری کنید و بگویید شما دانش‌آموzan از چه راه‌هایی می‌توانید به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در کشور کمک کنید. حداقل سه راه پیشنهاد کنید. ۱- خرید کالاهای ایرانی ۲- استفاده درست از فکر و اندیشه ایرانی جهت تولید ۳- تحقیق در مورد نیازهای کشورهای همسایه و سعی در تولید و صادرات آن‌ها ۴- تربیت نیروهای خلاق و کارآفرین ۵- حمایت از کارآفرینان و کارخانه‌های داخلی

۷۸۶

۵- کاربرگه شماره (۱۸) را با همفکری یکدیگر در کلاس انجام دهید.

سؤال: اگر قرار باشد امسال دوباره همین جشنواره برگزار شود، به نظر شما این مؤسسه چگونه می‌تواند برخی هزینه‌ها را کاهش دهد یا حذف کند؟ (توجه کنید که تعداد استادان و دستمزد آنها (ردیف ۵) را نمی‌توان کاهش داد.)

۱- می‌توان ارائه مقاله‌ها را به صورت اینترنتی از پژوهشگران دریافت کرد.

۲- می‌توان به استادان نیز به صورت اینترنتی مقاله‌ها را ارسال و نظر آنها را نیز این‌گونه دریافت کرد. پس می‌توان هزینه اجاره محل + دستمزد خدمه و هزینه رفت و آمد را حذف کرد و فقط برای انتخاب ده مقاله آخر استادان را در یک جلسه گردhem آورد که به این ترتیب می‌توان هزینه‌ها را کاهش داد.

با راه حل پیشنهادی شما «هزینه کل» چقدر کاهش می‌یابد؟ حدوداً ۴۱۰۰۰ تومان کاهش می‌یابد.

۶- مسعود و پسرعمویش که با هم به مسافرت رفته بودند، در هتل اقامت داشتند. یک روز برای گردش در شهر از هتل بیرون رفتند. هنوز چند قدمی بیشتر از هتل دور نشده بودند، مسعود گفت: فراموش کردم لامپ‌ها و فن کولراتاک را خاموش کنم. باید برگردم و این کار را انجام دهم. ولی پسرعمویش گفت: لازم نیست. ما برای اقامتمان و چیزهایی که مصرف می‌کنیم به صاحب هتل پول می‌دهیم! شما کدام نظر را درست می‌دانید؟ چرا؟ نظر مسعود را باید درست دانست، زیرا هزینه‌های تولید برق و انتقال آن بسیار سنگین است و می‌توان با صرفهجویی هم از این هزینه‌ها جلوگیری کرد و از خاموشی در زمان تعیین شد. جلوگیری کرد و هم صادرات انجام داد.

از زیبایی مستمر

۱- در چرخه تولید و توزیع و مصرف چه عاملی ارتباط برقرار می‌کند؟ (۵/۰ نمره)		
الف) سطح سوار	ب) کارخانه	ج) کارگران
۵- پول		
۲- هر جامعه برای ادامه زندگی و رفع نیازها ناگزیر است از	استفاده کند. (۰/۵)	
۳- تولید ممکن است	و یا	باشد. (۱)
۴- رابطه اقتصادی با هدف	و	و
۵- در اقتصاد بهره‌وری را نسبت به چه چیزی تعریف کرده‌اند؟ (۲)	پدید می‌آید. (۲)	
۶- رابطه اقتصادی چیست؟ (۲)		
۷- چه زمانی می‌توانیم تولید کالا با خدمات را افزایش دهیم؟ (۲)		
۸- نظر اسلام در مورد اقتصاد و تولید چیست؟ (۲)		
۹- با افزایش تولید محیط زیست آسیب می‌بینید. به چه علت این عمل با اصول بهره‌برداری ناسازگار است؟ (۲)		
۱۰- بهره‌وری سبز را تعریف کنید؟ (۳)		
۱۱- بهره‌وری سبز به چه چیزی تأکید دارد؟ (۲)		
۱۲- از چه راه‌هایی می‌توان به تحقق اهداف اقتصادی در کشور کمک کرد؟ (۱)		

پاسخ ارزشیابی مستمر

- گزینه‌ی (د) (۰/۵) ۲ منابع طبیعی (۰/۵) ۳ کالا (۰/۵) - خدمات (۰/۵) ۴ تولید (۰/۵) - توزیع (۰/۵) مصرف (۰/۵) - خدمات (۰/۵) ۵ نسبت به ستاندها (۱) و داده‌ها (۱) ۶ در رابطه اقتصادی افراد در فعالیت‌های تولید (۰/۵)، توزیع (۰/۵)، مصرف (۰/۵) با هم در ارتباط (۰/۵) هستند. ۷ زمانی که کیفیت را بهتر کنیم (۰/۵) یا در نهاده‌ها (۰/۵) و فرآیندها (۰/۵) تغییرات ایجاد کنیم (۰/۵) ۸ اقتصاد (۰/۵) و تولید (۰/۵) و سیله‌اند (۰/۵) نه هدف (۰/۵) ۹ نابودی محیط زیست (۰/۵) هزینه مجدد (۰/۵) و مشکلات جبران ناپذیری دارد. (۱) ۱۰ استفاده از ابزارها (۰/۵)، روش‌ها (۰/۵) و فناوری‌های (۰/۵) مختلف به طوری که تأثیرات (۰/۵) مضر و منفی (۰/۵) فعالیت اقتصادی کم شود. (۰/۵) ۱۱ افزایش بهره‌وری (۱) همراه با حفظ محیط‌زیست (۱) ۱۲ تحقیق در مورد نیازهای کشور (۰/۵)، خرید کالاهای ایرانی (۰/۵) و ...

پاسخ سوالات امتحانی

۱۷ داخلی و خارجی- اختیاری و اجباری (۱)	۱ گزینه‌ی (ج) (۰/۵)
۱۸ عوامل داخلی مانند: بی‌سودایی- جنگ داخلی، عوامل خارجی مانند اشغال نظامی- استعمار (۱)	۲ گزینه‌ی (ب) (۰/۵)
۱۹ کشتن و کور کردن شاهزادگان- بازداشت آن‌ها از آموختن شیوه کشورداری (۱)	۳ گزینه‌ی (ج) (۰/۵)
۲۰ وجود حکومت مرکزی نیرومند- برقراری نظم و امنیت (۱)	۴ گزینه‌ی (ب) (۰/۵)
۲۱ ایران گرفتار تجزیه و تفرقه شد. عدم توازن افغان بر حکومت کردن سراسر ایران که در گوشه و کنار مدعیانی پیدا شدند. روسیه و عثمانی شمال و غرب ایران را اشغال کردند. (۱/۵)	۵ درست (۰/۵)
۲۲ وکیل‌الرعايا یعنی نماینده مردم ایران (۱)	۶ نادرست (۰/۵)
۲۳ آقامحمدخان قاجار- لطفعلی خان زند (۱)	۷ قزلباش‌ها (۰/۵)
۲۴ ایران و روسیه، باکو- گنجه- گرجستان و داغستان (۱)	۸ سنگ‌کره (۰/۵)
۲۵ تأسیس مدرسه دارالفنون- فرستادن دانشجو به اروپا (۱)	۹ قرون جدید (۰/۵)
	۱۰ اسماعیل (۰/۵)
	۱۱ چین‌خوردگی (۰/۵) یا شکستگی (۰/۵)
	۱۲ آرام (۰/۵)
	۱۳ وضعیت گذرا و موقعی هوا کره (اتمسفر) در یک محل و در مدت زمان کوتاه (۱)
	۱۴ توندرا- تایگا- ساوان- بیابان (۱)
	۱۵ از بین بردن جنگل‌ها از طریق سوزاندن، قطع درختان، خالی کردن زمین با بولدوزر (۱)
	۱۶ ۱- بهبود بهداشت ۲- بهبود تعزیه (۱)

سوالات امتحانی

آزمون: خرداد ماه (نوبت دوم)

<p>۱- انقلاب مشروطه در زمان کدام پادشاه رخ داد؟
الف) شاه اسماعیل ب) ناصرالدین شاه</p> <p>۰/۵</p> <p>ج) مظفرالدین شاه د) احمدشاه</p>	<p>۲- اولین کانون اجتماعی شدن فرد چه مکانی است؟
الف) جامعه ب) مدرسه</p> <p>۰/۵</p> <p>ج) خانواده د) دانشگاه</p>
<p>۳- هم‌زمان با انقلاب مشروطه در کدام کشور انقلاب مهمی رخ داد؟
الف) آلمان ب) فرانسه</p> <p>۰/۵</p> <p>ج) انگلستان د) آمریکا</p>	<p>۴- کدام یک از موارد زیر باعث حیات یک ملت است?
الف) فرهنگ ب) نارنج</p> <p>۰/۵</p> <p>ج) سرزمین د) جامعه</p>
<p>۵- مهم‌ترین خواسته مهاجران در انقلاب مشروطه تأسیس عدالت خانه بود.
۰/۵ ۰/۵</p> <p>☐ درست ☐ نادرست</p>	<p>۶- فرهنگ‌ها اکتسابی هستند و از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابند.
۰/۵ ۰/۵</p> <p>☐ درست ☐ نادرست</p>
<p>۷- مجاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری و به پا خاستند.
۰/۵</p>	<p>۸- مهم‌ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی است.
۰/۵</p>
<p>۹- ولایت به معنی است.
۰/۵</p>	<p>۱۰- قرارداد ۱۹۱۹ با مخالفت چه کسانی روپرورد؟
۰/۵</p>
<p>۱۱- کدام مجلس حکومت قاجاریه را الغو و آن را به رضاخان سپرد؟
۰/۵</p>	<p>۱۲- رهبران نهضت ملی شدن صنعت نفت را بنویسید.
۰/۵</p>
<p>۱۳- انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه تغییراتی را ایجاد کرد؟
۰/۵</p>	<p>۱۴- کاپیتولامیون را شرح دهد.
۱/۵</p>

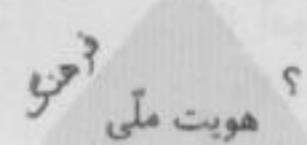
۱۵- مهم‌ترین اقدام نظامی بعد از انقلاب علیه ایران چه بود؟

۱۶- امام خمینی در چه تاریخ رحلت فرمودند؟

۱۷- نماد چیست؟

۱۸- هنجر را تعریف کنید.

۱۹- شکل رو به رو را کامل کنید. (عناصر هویت)

۲۰- دو مورد از راهکارهای مهم افزایش بهره‌وری را بنویسید.

۲۱- کارکردهای خانواده را بنویسید.

۲۲- منظور از صله ارحام چیست؟

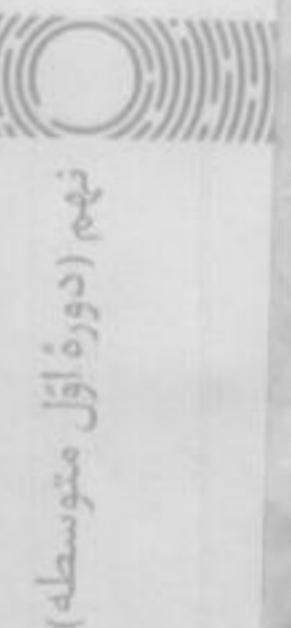
۲۳- ویژگی رهبر در حکومت اسلامی چیست؟

۲۴- مشارکت سیاسی مردم در جمهوری اسلامی ایران از چه طریقی صورت می‌گیرد؟

۲۵- مؤسس سلسله افشاریه چه کسی بود؟

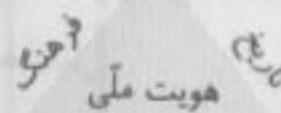
۲۶- نهضت تباکو یا تالبوت را شرح دهید.

۲۷- عرض جغرافیایی را تعریف کنید.

پاسخ سوالات انتخابی

برای انجام کار هنجر می‌گویند. (۱)
۱۹ (هر مورد ۵/۰ نمره)

۲۰ استفاده مناسب از وقت و زمان (۵/۲۵) - انجام
دادن کارها از روی آگاهی (۰/۲۵)

- ۲۱ فرزندآوری (۵/۰) - حمایت اقتصادی (۰/۲۵)

تربیت (۰/۲۵) - برطرف کردن نیازهای عاطفی (۰/۲۵)

۲۲ افراد به دید و بازدید خویشاوندان خود بروند که

باعث افزایش مهر و محبت می‌شود. (۰/۵)

۲۳ فقیه - عادل - باتقوا - شجاع (۱)

۲۴ انتخابات (۰/۵)

۲۵ نادرشاه (۰/۵)

۲۶ در زمان ناصرالدین شاه یک نفر انگلیسی به نام

تالبوت با پرداخت رشوه، امتیاز خرید و فروش

توتون و تباکوی ایران را به مدت ۵۰ سال به

دست آورد و مردم حق نداشتند به غیر از وی به

کس دیگری توتون و تباکو را بفروشند که با

مخالفت آیت‌الله میرزا شیرازی رو به رو شد و با

قیام مردم این قرارداد لغو شد. (۱)

۲۷ فاصله یک نقطه با مدار استوا بر حسب درجه (۰/۵)

۱ گزینه‌ی (ج) (۰/۵)

۲ گزینه‌ی (ج) (۰/۵)

۳ گزینه‌ی (ب) (۰/۵)

۴ گزینه‌ی (ج) (۰/۵)

۵ درست (۰/۵)

۶ درست (۰/۵)

۷ ستارخان - باقرخان (۱)

۸ رهبری (۰/۵)

۹ سرپرستی (۰/۵)

۱۰ آیت‌الله مدرس و شیخ محمد خیابانی (۰/۵)

۱۱ مجلس مؤسسان (۰/۵)

۱۲ محمد مصدق - آیت‌الله کاشانی (۱)

۱۳ لغو شرط انتخاب کنندگان و انتخاب

شوندگان (۰/۵) - لغو سوگند به قرآن از سوی

انتخاب شوندگان (۰/۵) و تبدیل آن به سوگند

كتاب آسماني (۰/۵)

۱۴ اگر آمریکایی‌ها در ایران مرتکب جرمی شوند،

دادگاه‌های ایران حق رسیدگی به جرم آن‌ها را

ندارد. (۱/۵)

۱۵ جنگ تحمیلی (۰/۵)

۱۶ ۱۳ خرداد ۱۳۶۸ (۰/۵)

۱۷ نشانه یا نماینده یک پدیده است مانند علامت؟

(سوال) (۰/۵)

۱۸ به قواعد و شیوه‌های مورد قبول یک جامعه

Biamoz.com | بیاموز

بزرگترین مرجع آموزشی و نمونه سوالات درسی تمامی مقاطع

شامل انواع | نمونه سوالات | فصل به فصل | پایان ترم | جزوه |
ویدئوهای آموزشی | گام به گام | طرح درس | طرح جابر | و ...

اینستاگرام

گروه تلگرام

کanal تلگرام

برای ورود به هر پایه در سایت ما روی اسم آن کلیک کنید

دبستان

ششم

پنجم

چهارم

سوم

دوم

اول

متوسطه اول

نهم

هشتم

هفتم

متوسطه دوم

دوازدهم

یازدهم

دهم